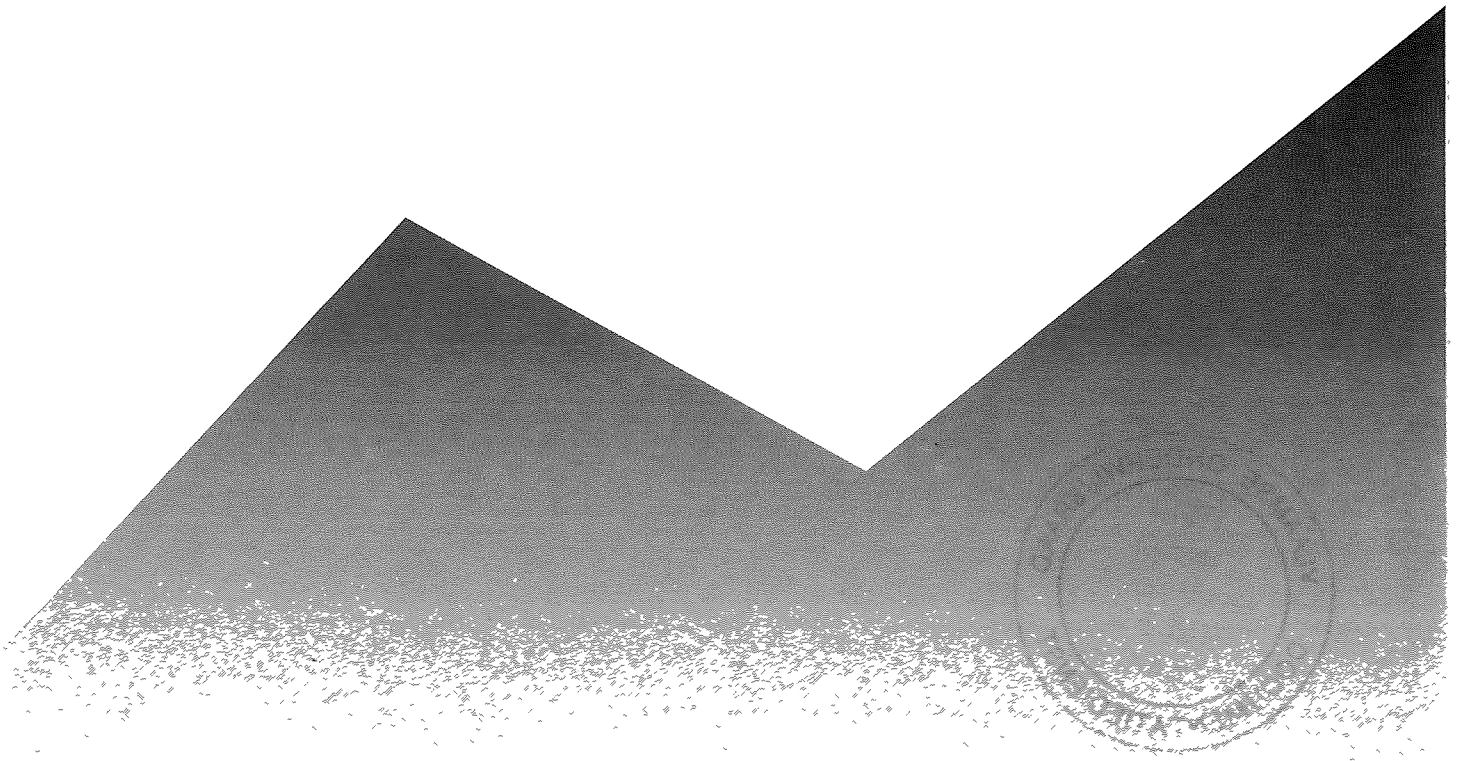


# Jaarverslag 1994

## Jaarverslag 1994

Jaarverslag 1994



## Jaarverslag 1994

## LIJST MET AFKORTINGEN

Argo	Autonome Raad voor het gemeenschapsonderwijs
ASO	Algemeen secundair onderwijs
BSO	Beroepssecundair onderwijs
Cabo	Commissie van advies voor het buitengewoon onderwijs
CSBO	Centrale voor studie- en beroepsoriëntering
CVPO	Cel voor het Vlaams provinciaal onderwijs
DBSO	Deeltijds beroepssecundair onderwijs
DVO	Dienst voor onderwijsontwikkeling
FCFO	Fonds voor collectief fundamenteel onderzoek
HIVA	Hoger instituut voor de arbeid
ICO	Intercultureel onderwijs
GON	Geïntegreerd onderwijs
KSO	Kunstsecundair onderwijs
NT 2	Nederlands als tweede taal
Oeso	Organisatie voor economische samenwerking en ontwikkeling
OETC	Onderwijs in eigen taal en cultuur
OVB	Onderwijsvoorrangsbeleid
OVSG	Onderwijssecretariaat van de Vlaamse steden en gemeenten
PMS-centrum	Psycho-medisch-sociaal centrum
Serv	Sociaal-economische raad van Vlaanderen
Stoho	Stichting open hoger onderwijs
TSO	Technisch secundair onderwijs
VDAB	Vlaamse Dienst voor arbeidsbemiddeling en beroepsopleiding
Vesoc	Vlaams economisch en sociaal overlegcomité
VFIK	Vlaams fonds voor de integratie van kansarmen
Vizo	Vlaams Instituut voor zelfstandig ondernemen
Vlr	Vlaamse Interuniversitaire Raad
Vlor	Vlaamse Onderwijsraad
VSKO	Vlaams secretariaat voor het katholiek onderwijs



Vlaamse Onderwijsraad  
Jozef II-straat 68  
1040 BRUSSEL

D/1995/6356/2

# Inleiding

---

Hierbij biedt de Vlaamse Onderwijsraad zijn derde jaarverslag aan. Het jaarverslag is elk jaar opnieuw weer een goede gelegenheid om de balans op te maken van het werk dat de Onderwijsraad presteerde en de betekenis ervan voor het onderwijsbeleid. Het jaarverslag geeft een overzicht van het onderwijsbeleid dat het afgelopen jaar in de Vlaamse Gemeenschap werd gevoerd en van de standpunten die de Vlaamse Onderwijsraad over de verschillende initiatieven innam.

Voor wie van cijfers houdt: in 1994 brachten de raden en afdelingen van de Vlaamse Onderwijsraad in totaal 45 kleinere en grotere adviezen uit. Tevens formuleerde de Onderwijsraad twee aanbevelingen. Bovendien staan er nog enkele grote projecten op stapel waarvoor in 1994 al voorbereidend werk werd geleverd: een raamdecreet voor het basisonderwijs, de eindtermen voor de eerste graad van het secundair onderwijs, minimumprogramma's en opleidingsprofielen voor het onderwijs verstrekt door de hogescholen. In 1994 manifesteerde de Vlaamse Onderwijsraad ook zijn aanwezigheid in het brede onderwijsveld. Eigen studiedagen met name het forum basisonderwijs, de studiedag van de cel diversificatie en de studiedag over schoolopbouwwerk genoten ruime publieke belangstelling. Het onderwijsveld leerde de werking van de Vlor ook beter kennen door het tijdschrift "In Beraad" dat naar alle scholen is gestuurd.

Al deze cijfers geven echter slechts een oppervlakkig beeld van de activiteiten van de Onderwijsraad. Belangrijker is de mate waarin het werk van de Vlaamse Onderwijsraad ook productief was. Dit jaarverslag probeert daarom ook een inventaris te maken van de mate waarin al dat werk ook in het onderwijsbeleid terug te vinden is. De raad voor het basisonderwijs verzette misschien het meeste werk in 1994. Deze raad organiseerde met succes het forum basisonderwijs over zorgbreedte en voerde een grondig debat over de eindtermen voor het basisonderwijs.

1994 was eveneens een jaar waarin ook heel wat energie werd gestoken in de eigen organisatie. In 1994 nam de Vlaamse Onderwijsraad afscheid van zijn eerste voorzitter Roger Beirnaert die de Vlor door de eerste drie opstartjaren loodste. Op 17 mei 1994 droeg de heer R. Beirnaert tijdens een studienamiddag in aanwezigheid van alle leden van de Vlor de voorzittershamer over aan prof. J. Heene, die de volgende drie jaren de algemene raad zal voorzitten.

Naast de voorzitterswissel werd intern ook gewerkt aan een nieuwe rechtspositieregeling voor de personeelsleden van het permanent secretariaat. De nieuwe rechtspositieregeling spiegelt zich aan deze voor de ambtenaren van de Vlaamse Gemeenschap.

Het jaarverslag is voor de Onderwijsraad niet enkel een reden om terug te blikken op voorbije activiteiten. Het jaarverslag biedt ook de gelegenheid om nieuwe prioriteiten voor de eigen werking voorop te stellen. Nieuwe prioriteiten en aandachtspunten waar de Onderwijsraad aan zal werken, zijn als een apart luikje bij ieder hoofdstuk vermeld.

Brussel, 18 april 1995



J. Perquy,  
algemeen secretaris,



J. Heene,  
voorzitter.

# **Opdrachten van de Onderwijsraad**

---

## **De interne werking**

# 1. Opdrachten en bevoegdheden

---

Het decreet over het onderwijs, II van 31 juli 1990 richtte de Vlaamse Onderwijsraad op.<sup>(1)</sup> Volgens het decreet heeft de Vlaamse Onderwijsraad een algemene bevoegdheid tot studie, overleg en advies over alle onderwijsmateries waar de Vlaamse Gemeenschap bevoegd voor is. Dit betekent dat de Vlaamse Onderwijsraad niet alleen bevoegd is voor het onderwijs in de strikte betekenis van het woord. Ook de PMS-sector of de verschillende sectoren in het volwassenenonderwijs behoren tot de bevoegdheid van de Vlor.

## 1.1 DE VLOR, EEN ADVIESORGAAN

De Vlaamse minister van onderwijs of de Vlaamse Regering zijn verplicht om advies te vragen over alle voorontwerpen van decreet die verband houden met het onderwijs in de brede betekenis van het woord. Ze moeten dit doen voor ze de ontwerpen indienen bij de Vlaamse Raad. De Onderwijsraad brengt ook advies uit over alle beleidsnota's inzake onderwijs die aan de Vlaamse Raad worden voorgelegd. De ontwerpen van begrotingsdecreet behoren daarentegen niet tot de bevoegdheden van de Onderwijsraad.

Naast deze algemene opdracht, moet de Onderwijsraad ook over sommige specifieke dossiers een advies uitbrengen. Zo heeft de Vlaamse Onderwijsraad een belangrijke stem in het kappittel bij de goedkeuring van eindtermen. De Vlaamse Onderwijsraad is ook de erfgenaam van bevoegdheden van vroegere adviesorganen. Daarom brengt de Onderwijsraad ook advies uit over de planificatie, rationalisatie en programmatie in het secundair en het hoger onderwijs, zowel het onderwijs met volledig leerplan als dit voor sociale promotie. Een ander voorbeeld is het verlenen van wetenschappelijke of professionele bekendheid die het vereiste bekwaamheids-

bewijs voor bepaalde ambten in het hoger onderwijs vervangt.

Daarenboven kan de Vlaamse Onderwijsraad over alle aangelegenheden die het onderwijs aangaan, op eigen initiatief adviezen formuleren.

In 1993 paste de Onderwijsraad, na overleg met de bevoegde minister, een aantal spelregels aan om de werking van de Vlor als adviesorgaan te verbeteren en dubbele overlegstructuren, indien mogelijk te vermijden. Een van de afspraken betrof de profilering van de Vlor naast andere overlegkanalen: de Serv, het syndicaal overleg en het overleg met de inrichtende machten.

De toelichting van vertegenwoordigers van de overheid bij beleidsvoornemens was een stap vooruit: de minister lichtte op 18 oktober 1994 de krachtlijnen van zijn beleid toe voor de leden van de algemene raad. Vertegenwoordigers van de administratie werkten mee in de werkgroepen rond het onderwijsdecreet VI. Personeelsleden van de dienst voor onderwijsontwikkeling waren actief in werkgroepen die het advies over de eindtermen basisonderwijs moesten beoordelen.

Het formuleren van niet publieke aanbevelingen biedt de Vlor en zijn raden en afdelingen de kans om buiten het publieke forum om, te reageren op beleidsvoornemens van de minister.

## 1.2 DE VLOR, EEN STUDIEDIENST

Degelijke beleidsvoorbereiding en het erbij horende advieswerk kunnen niet zonder rekening te houden met de resultaten van wetenschappelijk onderzoek. Daarom is de Onderwijs-

---

1) De gecoördineerde tekst van het decreet is te vinden als bijlage 1

raad ook belast met studie over problemen die verband houden met onderwijs. De studieopdracht betekent in de eerste plaats dat bestaande onderzoeksresultaten toegankelijk gemaakt en gebundeld worden. De Vlaamse Onderwijsraad heeft trouwens uitdrukkelijk het voornemen geformuleerd om in adviezen gebruik te maken van de resultaten van wetenschappelijk onderzoek.

Over sommige uitzichten echter brengt de Onderwijsraad zelf het nodige materiaal bijeen. Het beroeps- en opleidingsprofiel van de verzorgende is hier een voorbeeld van<sup>(2)</sup>. De algemene raad besliste dat voortaan ook studiemateriaal dat het permanent secretariaat verzamelt of dat wordt aangemaakt door een raad of afdeling, kan gepubliceerd worden. Daarom publiceert de Vlor een nieuwe reeks "studies".

De Onderwijsraad besteedt ook een aantal studieopdrachten uit. Momenteel loopt er een onderzoek naar registratiesystemen om de overgang tussen het secundair en het hoger onderwijs in kaart te brengen. Een andere onderzoeker inventariseert de determinanten die slagen en mislukken beïnvloeden. In samenwerking met de koning Boudewijnstichting wordt gezocht naar methodes om concentratiescholen weer aantrekkelijk te maken. Het steunpunt NT2 rondde een onderzoeksopdracht af rond de certificering van de opleidingen NT2<sup>(3)</sup>. In voorbereiding van het forum basisonderwijs zijn enerzijds opvattingen van leerkrachten over zorgverbreding in kaart gebracht<sup>(4)</sup> en anderzijds is de concrete werking van scholen rond zorgverbreding belicht, op basis van enkele casestudy's<sup>(5)</sup>.

### **1.3 DE VLOR, EEN FORUM VOOR OVERLEG TUSSEN DE ONDERWIJSPARTNERS**

De Vlaamse Onderwijsraad is ook een forum waar alle geledingen kunnen overleggen over de organisatie, de uitbouw en het beheer van het onderwijs. Deze forumfunctie is belangrijk aangezien representatieve verenigingen van inrichtende machten, na ruggespraak met andere onderwijspartners, er in onderling overleg en op basis van vrijwilligheid hun beleid op mekaar kunnen afstemmen.

Initiatieven zoals het forum basisonderwijs<sup>(6)</sup>, de werking van de beoordelings- en bemiddelingscommissie<sup>(7)</sup> en de herindelung van het aanbod in het secundair onderwijs<sup>(8)</sup> steunen op het overleg tussen de verschillende onderwijspartners en de engagementen die ze er op zich nemen.

### **1.4 DE VLOR, BEGELEIDER VAN ONDERWIJSVERNIEUWINGEN**

Naast de drie bovenstaande decretale taken coördineert de Onderwijsraad ook de begeleiding van een aantal onderwijsvernieuwingsprocessen. Voor het ogenblik gaat het om het onderwijsvoorrangsbeleid voor migranten<sup>(9)</sup>, de diversificatie van de studiekeuze van meisjes<sup>(10)</sup>, de realisatie van de engagementen van de Staten-Generaal voor het technisch onderwijs<sup>(11)</sup>, het forum basisonderwijs<sup>(12)</sup> en de cel leerproblemen<sup>(13)</sup>. Deze opdrachten zijn een uitvloeisel van de forumfunctie van de Onderwijsraad waar de koepels samen over de te nemen opties overleggen.

2) VLAAMSE ONDERWIJSRAAD AFDELING VOOR HET TECHNISCH EN BEROEPSSECUNDAIR ONDERWIJS, Advies over het beroepsprofiel en opleidingsprofiel van de verzorgende, (Studie, 1), Brussel, VLOR, 1994, 67 p

3) C CUCCHIARINI, K JASPAERT, P VAN AVERMAET, Certificering NT 2 Studienota van het steunpunt NT 2 aan de Raad voor volwassenenonderwijs, Brussel, Leuven, 1994, 40 pp

4) J-P VERHAEGHE, Hoe breed is de zorg in Vlaanderen onderwijspraktijk?, - Zorgverbreding onze zorg Forum basisonderwijs, 30 april 1994, Brussel, 1994, p 17 - 50, ID , Zorgbreedte en zorgverbredingsbehoefte in het Vlaamse basisonderwijs Analyses op schoolniveau (Studie, 2), Brussel, 1994

5) R VANDENBERGHE, Casestudy's een spiegel van de realiteit, - Zorgverbreding onze zorg Forum basisonderwijs, 30 april 1994, Brussel, 1994, p 51 - 126

6) cfr infra p 35-36

7) cfr infra p 31-33

8) cfr infra p 65-66

9) cfr infra p 39-44

10) cfr infra p 44-45

11) cfr infra p 58-59

12) cfr infra p 35-36

13) cfr infra p 37-38

# 2. De structuren en de samenstelling

---

De Vlaamse Onderwijsraad bestaat uit een algemene raad die belast is met alle opdrachten die de afzonderlijke raden en afdelingen overstijgen. Met respect voor de autonomie van de raden en afdelingen, staat deze raad ook in voor de coördinatie van de adviezen van niveauraden en afdelingen. De algemene raad wordt sinds 19 april 1994 voorgezeten door prof. dr. J. Heene.

Daarnaast functioneren er per onderwijsniveau of -sector specifieke raden. Onderwijsvormen binnen een onderwijsniveau of -sector vinden een spreekbuis in de verschillende afdelingen. De niveauraden en afdelingen zijn autonoom bevoegd voor de materies die tot hun onderwijssector behoren. De niveauraden hebben tevens een coördinerende rol t.a.v. de afdelingen die onder dat niveau ressorteren.

In 1994 functioneerden volgende raden en afdelingen:

- ◇ De raad voor het basisonderwijs, onder voorzitterschap van de heer L. Van Beneden;
- ◇ de afdeling voor het buitengewoon basisonderwijs, onder voorzitterschap van de heer G. Dens;
- ◇ De raad voor het secundair onderwijs, onder voorzitterschap van de heer J. Wellens;
- ◇ de afdeling voor het algemeen secundair onderwijs onder voorzitterschap van de heer M. Van den Broeck;
- ◇ de afdeling voor het kunstsecundair onderwijs onder voorzitterschap van mevrouw D. Kaspindakis;
- ◇ de afdeling voor het technisch en beroepssecundair onderwijs onder voorzitterschap van de heer L. Jacobs;
- ◇ de afdeling voor het buitengewoon secundair onderwijs onder voorzitterschap van de heer N. Huygheer;
- ◇ De raad voor het hoger onderwijs, onder voorzitterschap van de heer G. Van Horebeek;
- ◇ de afdeling voor het universitair onderwijs,

onder voorzitterschap van de heer J. Van Houtte;

- ◇ de afdeling voor het hoger onderwijs van het lange type, tot 1 december onder voorzitterschap van de heer P. Cottene;
- ◇ de afdeling voor het hoger onderwijs van het korte type, onder voorzitterschap van de heer R. Vermeesch;
- ◇ De raad voor het volwassenenonderwijs, onder voorzitterschap van de heer D. Debroy; vanaf 4 juli 1994 onder voorzitterschap van de heer H. Vanneste;
- ◇ de afdeling voor het onderwijs voor sociale promotie, onder voorzitterschap van de heer C. Janssens.

Een derde niveau binnen de structuren van de Vlaamse Onderwijsraad vormen permanente commissies en tijdelijke werkgroepen<sup>(14)</sup>. Ze werken onder het gezag van de algemene raad of de niveauraden. Werkgroepen en commissies doen, meer dan in de raden en afdelingen, een beroep op de inbreng van deskundigen.

Bij de samenstelling van de raden en afdelingen werd geopteerd voor een participatief model waarin zowel de onderwijsverstrekkers als de gebruikers van onderwijs vertegenwoordigd zijn. Het overleg tussen de direct betrokkenen moet echter bevraagd, gestoffeerd en getoetst worden aan de inzichten, zowel van de ruimere samenleving als van onderwijsdeskundigen. Deze samenstelling maakt een intense samenwerking mogelijk tussen de praktijk, het beleid en de resultaten van (onderwijskundig) onderzoek.

Daarom bestaat de Vlaamse Onderwijsraad uit:

- ◇ **onderwijsgeledingen:** inrichtende machten, personeel, ouders (in de raden voor het hoger en het volwassenenonderwijs: studenten of gebruikers). Binnen deze geledingen is er een pariteit voorzien tussen de vertegen-

---

14) Een overzicht van deze structuren is te vinden als bijlage 3

- woordigders van het officieel en het vrij onderwijs,
- ◇ vertegenwoordigers van de **sociaal-economische of sociaal-culturele** milieus;
  - ◇ **deskundigen** vanuit het departement onderwijs en vanuit de universiteiten <sup>(15)</sup>.

#### *Aandachtspunten*

In 1994 loopt het mandaat van de leden van de algemene raad en van de niveauraden en -afdelingen ten einde. In 1995 worden alle raden, met uitzondering van de raad voor het hoger onderwijs, opnieuw samengesteld.

Een werkgroep van de algemene raad zal zich beraden over een nieuwe structuur van de raad voor het hoger onderwijs. Ingevolge het hogeschooldecreet is het onderscheid tussen een afdeling voor het hoger onderwijs van het korte type en een afdeling voor het hoger onderwijs van het lange type niet langer gerechtvaardigd.

---

15) Aangezien de universiteiten betrokken partij zijn bij het overleg binnen de raad voor het hoger onderwijs en zijn afdelingen, zeten in deze raad en afdelingen enkel deskundigen uit de administratie. Wel is uitdrukkelijk bepaald dat voor belangrijke materies een beroep kan worden gedaan op deskundigen ad hoc



# 3. Een nieuwe voorzitter

---

Op 19 april 1994 liep het mandaat van de eerste voorzitter van de Vlor, de heer R. Beirnaert af. Krachtens de bepalingen van het decreet is het mandaat van de voorzitter van de Vlor beperkt tot drie jaar en niet verlengbaar.

De heer R. Beirnaert, de eerste voorzitter van de Onderwijsraad, werd opgevolgd door de Gentse hoogleraar Johan Heene. Prof. dr. J. Heene is gespecialiseerd in de onderwijskunde, curriculumontwikkeling en didactiek. Hij is tevens voorzitter van de vakgroep onderwijskunde van de faculteit Psychologische en Pedagogische Wetenschappen en lid van de raad van bestuur en het bestuurscollege van de Universiteit Gent.

De Vlor nam afscheid van zijn eerste voorzitter en verwelkomde de nieuwe voorzitter op 17 mei 1994. De studienamiddag handelde over de rol en de werking van adviesorganen bevoegd voor het onderwijsbeleid in verschillende landen of regio's van de Europese Unie met name in Nederland, Schotland en Vlaanderen. Uit de lezingen bleek alvast dat er weinig algemene conclusies kunnen geformuleerd worden over de rol die de onderwijsraden spelen. Telkens weer blijken hun opdrachten en hun betekenis nauw verbonden met de specifieke organisatie van het onderwijslandschap en hun eigen ontstaansgeschiedenis.

Bij deze gelegenheid reflecteerden de scheidende voorzitter, de nieuwe voorzitter en de minister over de betekenis van de Vlor als adviesorgaan. Alle sprekers wezen op de rol van een adviesorgaan als toetssteen van het beleid, als legitimering voor een bepaald beleid. Vooral de samenstelling van de Onderwijsraad met een sterke vertegenwoordiging van organisaties die geledingen uit het veld vertegenwoordigen, biedt de kans om de beleidsmakers te wijzen op onverwachte gevolgen van beleidsvoornemens. De nieuwe voorzitter J. Heene erkende het belang van preventieve adviezen doch hij pleitte er tegelijkertijd voor om onderwijsbeleid ook prospectief te bekijken. De inbreng van deskundigen uit de wetenschappelijke wereld en admini-

stratie is bij deze aanpak van groot belang. Dit kan de samenstelling van werkgroepen die adviezen voorbereiden, veranderen. De nieuwe voorzitter kondigde ook aan in de adviesverstrekking niet ten allen prijze een consensus na te streven. Een advies dat de breekpunten op het veld of op wetenschappelijk vlak duidelijk in kaart brengt, heeft evenzeer beleidsrelevantie. Het garandeert ook beleidsruimte aan de politici. De minister steunde in zijn wederwoord deze benadering.

Een ander gewichtig thema van de middag was de positie van de Vlor, naast andere formele en informele overlegstructuren. Een duidelijke profilering van de Vlor in deze is een noodzaak.

# 4. Internationale contacten

---

In 1994 legde de Onderwijsraad voor het eerst enkele contacten met andere adviesorganen: de Nederlandse Onderwijsraad <sup>(16)</sup>, een Schotse Onderwijsraad <sup>(17)</sup> en de Onderwijsraad van Hong-Kong <sup>(18)</sup>. Informatie over de werking en de functie van adviesorganen biedt de kans om nieuwe inzichten op te doen over de rol en de positie van adviesorganen.

Ook de cel diversificatie van de studiekeuze van jongens en meisjes bouwt aan internationale contacten. De coordinator vertegenwoordigt de Vlaamse Gemeenschap in het Europees netwerk "Gelijke kansen voor jongens en meisjes in het onderwijs". De werking van de cel kwam aan bod op de conferentie "onderwijs en gelijke kansen" die in Athene plaatsvond van 7 tot 9 april 1994. De cel stelde zich ook voor op een bijeenkomst van een Europees netwerk over vrouwen en technisch onderwijs die van 2 tot 5 oktober 1994 werd georganiseerd in Leeuwarden. Bij de ontwikkeling van lesmaterialen die de gelijke kansenproblematiek behandelen in algemene vakken en technologische opvoeding, wordt samengewerkt met het project "FUTURES/ Girls into technology" van Ierland. De cel kreeg Europese co-financiering voor de ontwikkeling van lesmaterialen voor algemene vakken <sup>(19)</sup> en voor technologische opvoeding <sup>(20)</sup>. Tijdens de schooljaren 1994-1995 en 1995-1996 zullen 12 scholen uit Vlaanderen, Nederland en Ierland samen lesmaterialen ontwikkelen die de socio-economische zelfstandigheid van meisjes en jongens aan de orde stellen.

## *Aandachtspunten*

De Onderwijsraad streeft ernaar om, op het niveau van het permanent secretariaat, contacten met adviesorganen uit de buurlanden meer gestructureerd op te volgen.

---

16) Dit contact had plaats op 9 februari en 17 mei 1994

17) De Vlor kon een vertegenwoordiger uit Schotland verwelkomen op 17 en 18 mei 1994

18) Deze uitwisseling vond plaats op 24 juni 1994

19) cfr infra p 45

20) cfr infra p 45

# 5. Het permanent secretariaat

---

De Vlaamse Onderwijsraad beschikt over een permanent secretariaat dat, onder het gezag van de algemene raad, geleid wordt door een algemeen secretaris en een adjunct algemeen secretaris. Het decreet bepaalt ook dat ambtenaren of personeelsleden uit het onderwijs naar het permanent secretariaat kunnen gedetacheerd worden. De Vlaamse Onderwijsraad kan, binnen zijn dotatie, contractuelen aanwerven voor studiewerk en secretariaatswerk<sup>(21)</sup>. De personeelsleden van het permanent secretariaat verzamelen de nodige documentatie en verrichten studiewerk om adviezen te onderbouwen.

## 5.1 EEN NIEUW PERSONEELSSTATUUT

De Vlaamse regering streeft ernaar de logheid van vroegere bestuursapparaten te doorbreken en om te bouwen tot een eigentijdse, efficiënte en klantvriendelijke administratie. Daarom introduceerde de overheid in haar personeelsbeleid nieuwe principes van human resources management. In dit perspectief besliste de Vlaamse overheid o.m. om het oude ambtenarenstatuut dat al van 1937 dateerde, te herschrijven. Dit resulteerde in het besluit van de Vlaamse regering van 24 november 1993 houdende organisatie van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap en de regeling van de rechtspositie van het personeel. Dit nieuwe statuut herdefinieert de opdracht van ambtenaar zodat niet langer de regels centraal staan maar de klant. Omslachtige bureaucratische procedures worden afgebouwd. De hiërarchische structuur wordt overzichtelijker door nieuwe graadbenaamingen en rangen. De verlofregeling wordt vereenvoudigd. Nieuwe aanwervingsregels, de stage en vooral ook het evaluatiesysteem moeten ervoor zorgen dat ambtenaren worden ingeschakeld in de functie waarvoor ze het meest geschikt zijn. Naast de klassieke hiërarchische

loopbaan wordt een functionele loopbaan ingevoerd. Ambtenaren die uitstekend presteren, kunnen in het vervolg ook meer verdienen.

Op 22 december 1993, in het kader van de besprekingen over het globaal plan, besliste de Vlaamse regering dat de basisprincipes van het nieuw ambtenarenstatuut ook moesten gelden in de Vlaamse openbare instellingen. Op 27 april 1994 legde de Vlaamse regering krachtlijnen vast die hierbij zouden gelden. De regering legde o.m. de hiërarchische structuur voor alle Vlaamse openbare instellingen vast. Personeelsleden kunnen muteren van de ene Vlaamse openbare instelling naar de andere, mits er voldaan is aan een aantal voorwaarden. Ook in deze instellingen wordt bijzondere aandacht gegeven aan de evaluatie van personeelsleden. Wel kunnen de evaluatiecriteria die typisch zijn voor een functie, verschillen volgens de instelling. De leidend ambtenaar en de adjunctleidend ambtenaar worden geevalueerd door de benoemende overheid op basis van een verslag van externe evaluatoren die de Vlaamse regering zal aanduiden. Op grond hiervan werd een model ten behoeve van de Vlaamse openbare instellingen opgesteld.

De Vlaamse regering keurde op 14 december het besluit over de organisatie van de Vlor en de rechtspositieregeling van het personeel principieel goed. Op 16 december 1994 werd een protocolakkoord afgesloten.

Het ontwerp kijkt op een aantal punten af van de modelbepalingen. Dit heeft te maken met de specificiteit van de Vlor als kleine instelling en als adviesorgaan voor onderwijs.

---

21) De volledige personeelsformatie, zowel de statutairen als de gedetacheerden en de contractuelen, is te vinden als bijlage 4

## 5.2 DE PERSONEELSFORMATIE

Samen met het besluit op de rechtspositieregeling zal eveneens de personeelsformatie van het permanent secretariaat van de Vlor worden aangepast. Krachtens het nieuwe personeelsstatuut kunnen contractuelen in de toekomst enkel nog met tijdelijke opdrachten belast worden. De formatie moet aan die gewijzigde realiteit worden aangepast.

Deze personeelsformatie werd al impliciet goedgekeurd door de Vlaamse regering op 14 december 1994. De nodige besluiten en een aanpassing aan het decreet moeten nog gebeuren. De formatie zal er uitzien als volgt

### *niveau A:*

- 1 administrateur generaal
- 1 adjunct-administrateur generaal
- 4 directeurs
- 1 adjunct van de directeur

### *niveau B:*

- 2 hoofddeskundigen
- 4 deskundigen

### *niveau C:*

- 6 medewerkers

### *niveau E:*

- 2 beambten
- 1 technisch beambte

## 5.3 DE OPENBAARHEID VAN BESTUUR

De Vlor is als Vlaamse openbare instelling gebonden door zowel de actieve als de passieve openbaarheid van bestuur. Actieve openbaarheid impliceert dat alle instellingen een informatie-ambtenaar aanstellen die de burgers voorlicht over het beleid van de instelling. Op grond van de passieve openbaarheid van bestuur kunnen de betrokken personen inzage vragen van bestuursdocumenten. Dit is de opdracht voor de ombudsdienst. Beide functies worden in de Vlor opgenomen door mevrouw P. Caremans.

### 5.3.1 Verslag van de informatieambtenaar

Vanaf januari 1994 stak de Vlaamse Onderwijsraad zijn "Nieuwsbrief" in een nieuw kleedje. De vormgeving veranderde en de nieuwsbrief kreeg een andere naam: "In beraad". "In beraad" mikt op een veel breder publiek dan de vroegere Nieuwsbrief. De Nieuwsbrief was alleen bestemd voor de eigen leden van de Vlaamse Onderwijsraad en voor geïnteresseerde buitenstaanders. In 1994 daarentegen kregen alle scholen de vijf nummers van "In beraad" in de bus. "In beraad" gaat ook naar de leden van inspectie en begeleiding, de leden van raden en afdelingen en naar andere personen die hiervoor uitdrukkelijk hun belangstelling kenbaar maakten.

"In beraad" geeft een overzicht van het werk van de Vlaamse Onderwijsraad. "In beraad" legt veel meer dan de vroegere "Nieuwsbrief" het accent op adviezen en andere initiatieven van de Vlor die gevolgen hebben voor mensen die actief zijn in het onderwijsveld.

In de "cahiers" publiceert de Vlor adviezen waarvan hij verwacht dat zij een brede belangstelling genieten. In 1994 startte de Vlor met een nieuwe reeks: "Studies". Studies bevatten basismateriaal dat wordt verzameld met het oog op het maken van adviezen en waarvan de Vlor denkt dat zij ook een betekenis kunnen hebben voor een breder publiek.

De informatie-ambtenaar is niet alleen verantwoordelijk voor het publicatiebeleid van de Vlor. Zij staat ook in voor de contacten met de pers en met het publiek. Bij belangrijke adviezen en bij andere opvallende initiatieven van de Onderwijsraad verstuurt de informatieambtenaar persberichten. De doelgroep van deze persberichten verschilt naargelang van de actualiteit en van de aard van het onderwerp dat zij behandelen. Meestal richten zij zich tot de kranten, tot de nieuwsdiensten van de omroepen en tot de vakpers. Soms wordt alleen de vakpers aangesproken.

De Vlor behandelde in 1994 heel wat onderwerpen die een ruime belangstelling genoten bij de pers: de eindtermen voor het basisonderwijs, de studietoelagen, het non-discriminatiebeleid, het hoger onderwijs buiten de universiteiten, de lerarenopleiding, het forum basisonderwijs en de gelijke toegang voor jongens en meisjes tot het secundair onderwijs.

Om zijn bekendheid te vergroten nam de Vlor deel aan enkele publieke manifestaties. Met dat

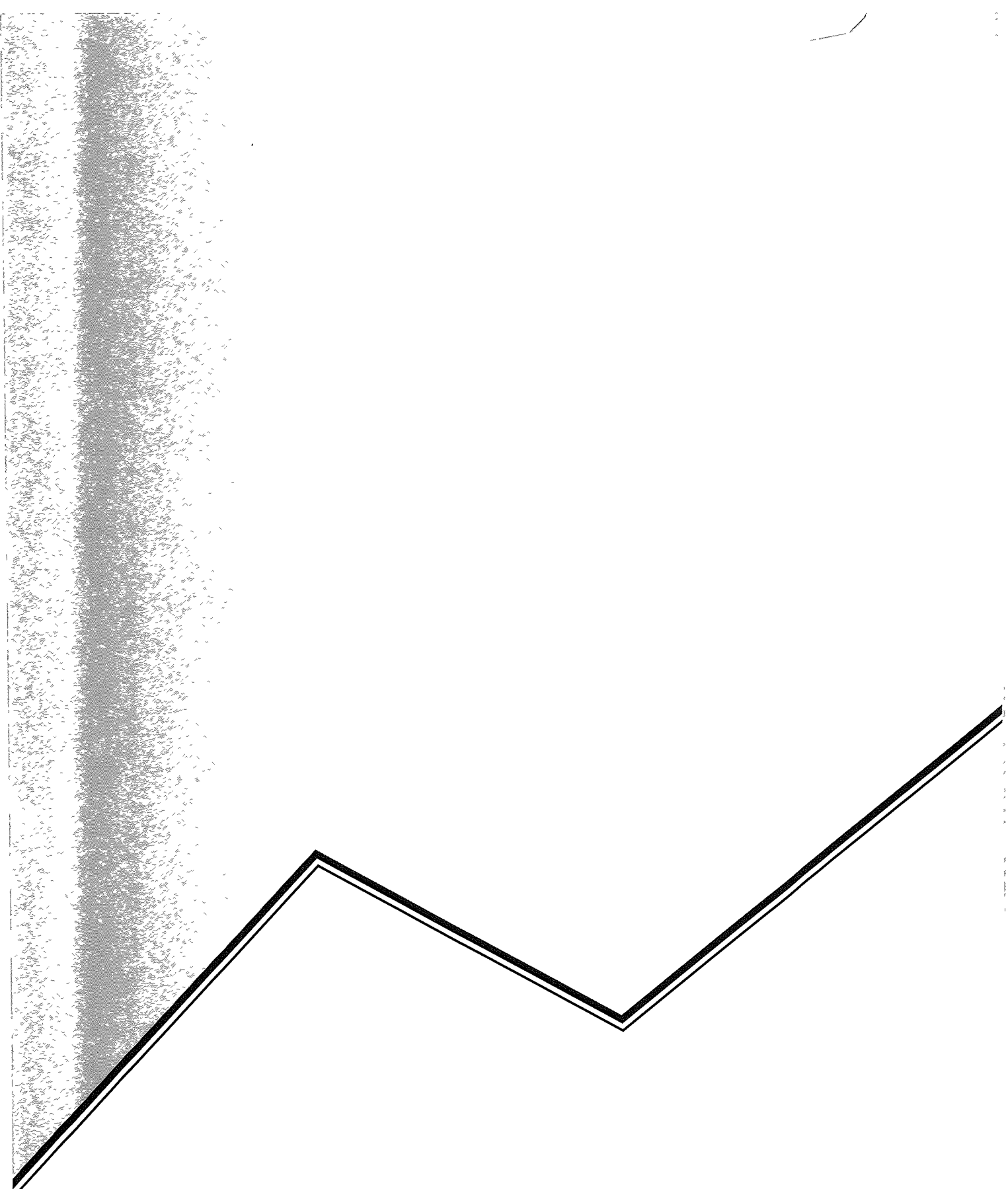
doel kocht de Onderwijsraad eigen standmateriaal aan. De Vlor nam o.m. deel aan de Educa+-beurs en de studiedag van het CSBO over leerlingenbegeleiding. Zo'n stand laat de Vlor toe om bij gelegenheden waar veel mensen uit de onderwijswereld aanwezig zijn rechtstreekse contacten te leggen met het publiek en zijn publikaties op een directe manier voor te stellen aan eventuele belangstellenden.

De Vlor organiseerde ook zelf een aantal grote manifestaties zoals het forum basisonderwijs, de evaluatie van het project diversificatie, de studiedag over schoolopbouwwerk.

### **5.3.2 Verslag van de ombudsdienst**

De Onderwijsraad brengt advies uit over een aantal onderwerpen die rechtstreeks de belangen van individuen raken: netoverschrijdende detacheringen en wetenschappelijke of professionele bekendheid. Andere dossiers raken de belangen van lokale scholen: planificatie en programmatie, leerlingenvervoer in het buitengewoon onderwijs, conflicten in de participatieraden van het gesubsidieerd onderwijs. De Onderwijsraad beslist echter in geen van die gevallen. Hij beperkt zich tot adviezen. De minister of de administratie nemen de uiteindelijke beslissing. Het advies van de Onderwijsraad is echter een voorbereidend stuk dat tot de beleidsbeslissing heeft bijgedragen. Daarom vallen de adviezen onder de openbaarheid.

In 1994 ontving de ombudsdienst nog geen officiële verzoeken.



**Krachtlijnen van het onderwijsbeleid**

---

**Visies van de Onderwijsraad**

# 1. Een debat over de maatschappelijke functies van onderwijs

---

## 1.1 VISIE OP ONDERWIJS

De onderwijswereld heeft steeds explicieter nood aan een globaal denkkader om toekomstige onderwijsontwikkelingen te kunnen plaatsen en duiden. De Vlaamse Onderwijsraad voelt de leemte het duidelijkst bij discussies die een strak technische benadering overstijgen zoals deze over de eindtermen, de kwaliteitsbewaking, de eigenheid van onderwijsvormen, de verhouding onderwijs - arbeidsmarkt. De Onderwijsraad beschikt momenteel bij de behandeling van deze dossiers niet over een referentiekader om ontwikkelingen te duiden. Ook de Vlaamse regering stelt vast dat belangrijke nieuwe maatschappelijke ontwikkelingen de rol van het onderwijs als dusdanig bevragen. Antwoorden op korte termijn zijn hier ontoereikend. De Vlaamse regering is daarom van mening dat ze een vernieuwd debat moet op gang brengen over de inhoudelijke opdrachten van onderwijs en vorming<sup>(22)</sup>. Dezelfde bezorgdheid leeft blijkbaar ook bij instellingen die niet rechtstreeks bij de organisatie en de uitbouw van het onderwijs betrokken zijn. Het in 1994 voorgestelde rapport van de commissie samenleving-onderwijs aan de Koning Boudewijnstichting is hierbij illustratief<sup>(23)</sup>.

De Vlaamse Onderwijsraad heeft in 1994 een aantal aanzetten gegeven tot discussies die de technische benadering van het onderwijs overstijgen. Er kan verwezen worden naar de discussie over de eindtermen in de raad voor het basisonderwijs<sup>(24)</sup>, de adviezen over de eigenheid van opleidingsvormen<sup>(25)</sup>, de beroepsprofielen<sup>(26)</sup>. De

discussie over de eindtermen voor de eerste graad van het secundair onderwijs noopt de raad voor het secundair onderwijs ook om na te denken over de functie van de eerste graad.

### *Aandachtspunten*

De Onderwijsraad neemt zich voor om in de komende jaren de fundamentele discussie over een globaal referentiekader verder te zetten. De raad voor het basisonderwijs werkt trouwens aan een visie op het basisonderwijs.

## 1.2 DE EIGENHEID VAN DE ONDERWIJSVORMEN IN HET SECUNDAIR ONDERWIJS

In de raden voor het basis- en secundair onderwijs wordt gewerkt aan een ander luik dat eveneens past in de ontwikkeling van een visie op onderwijs. Beide raden en de afdelingen voor het algemeen secundair, het kunstsecundair, het buitengewoon secundair en het technisch en beroepssecundair onderwijs proberen de eigenheid te omschrijven van hun onderwijsniveau en -vormen. Dit betekent dat de vraag voorligt in welke zin de onderwijsniveaus en -vormen zich onderscheiden van andere. Deze discussies beogen alvast duidelijker te maken waar onderwijs zich voor engageert t.a.v. de ruimere samenleving.

De raad voor het basisonderwijs is nog volop in discussie over deze materie. De raad voor het

---

22) VLAAMSE REGERING, Vlaanderen-Europa 2002, Tielt, 1993

23) KONING BOUDEWIJNSTICHTING, De school staat niet alleen Verslag van de commissie Samenleving-Onderwijs aan de Koning Boudewijnstichting Kapellen, 1994

24) cfr infra p 49-50, 51-52

25) cfr infra p 19-21

26) cfr infra p 47-49

secundair onderwijs staat iets verder met de thematiek, hoewel ook daar het dossier zeker nog niet is afgerond. De afdelingen van deze raad stellen de structuur zoals die decretaal is uitgetekend voorlopig niet in vraag. De structuren worden echter op inhoudelijk vlak bekeken.

### **1.2.1 De eigenheid van het algemeen secundair onderwijs**

De afdeling voor het algemeen secundair onderwijs is het erover eens dat het algemeen secundair onderwijs twee doelstellingen nastreeft<sup>(27)</sup>. Het algemeen secundair onderwijs bereidt leerlingen voor om verder te studeren in het hoger onderwijs. Leerlingen uit het algemeen secundair onderwijs zijn niet voorbereid om meteen op de arbeidsmarkt te stappen. Wel zijn ze in principe in staat elke vorm van hoger onderwijs te volgen.

Een tweede specifiek kenmerk van het algemeen secundair onderwijs is dat deze onderwijsvorm jongeren een brede algemene vorming wil bieden. Een algemene vorming bevat een levensbeschouwelijke, een exact-wetenschappelijke, een menswetenschappelijke, een muzische, een lichamelijk-motorische, een technisch-technologische en een verbaal literaire component. Deze onderdelen komen niet in alle studierichtingen van het algemeen secundair onderwijs in gelijke mate aan bod. Naargelang van de studierichting worden andere accenten gelegd en worden andere componenten diepgaander behandeld. De keuze van leerinhouden voor de verschillende studierichtingen wordt bepaald door de nood aan overdracht van cultureel erfgoed en door maatschappelijke relevantie.

De doelstellingen van het algemeen secundair onderwijs impliceren dat leerlingen basisbegrippen en de wetenschappelijke methodes van de verschillende disciplines leren kennen. Deze kennismaking is vooral een theoretische benaderingswijze. Dit betekent dat een leerling ideeën en toestanden kan begrijpen en analyseren. Hij moet ook kritisch oordelen, concepten ontwerpen en probleemoplossend kunnen denken. Daarom zal het algemeen secundair onderwijs ook studievaardigheden en studie-attitudes aankweken.

#### *Aandachtspunten*

De afdeling neemt zich voor om deze discussie

verder uit te diepen en aan te vullen met gegevens over het leerlingenprofiel.

### **1.2.2 De eigenheid van het technisch secundair onderwijs**

Deze discussies kaderen in de opvolging van de Staten-Generaal voor het technisch secundair onderwijs. Een voorbereidende werkgroep kwam tot een consensus, zij het moeizaam<sup>(28)</sup>. De visietekst werd voorgelegd aan "bevoorrechte getuigen" met name werkgevers, docenten aan hogescholen, academici. Op grond van deze reacties zal de afdeling voor het technisch en beroepssecundair onderwijs binnenkort een definitief advies uitbrengen.

Het technisch secundair onderwijs is een onderwijsvorm die verschillende doelstellingen probeert te integreren in één vormingspakket. Het wil jongeren zowel vormen tot volwassen persoonlijkheden als voorbereiden op de arbeidsmarkt (socialisatie en kwalificatie). Beide doelen zijn trouwens absoluut niet met mekaar in strijd. De werkgroep stelt vast dat aandacht voor persoonsontwikkeling (zijn, handelen, denken) aansluit bij de zich wijzigende arbeidsomstandigheden: taakintegratie wordt belangrijker en het proces op zich krijgt een sterkere nadruk. Daarom zijn persoonsgebonden eigenschappen belangrijker dan vroeger. Dit omvat ook de wijze waarop de (toekomstige) werknemer reageert op ethische vragen.

Het technisch secundair onderwijs bereidt jongeren ook voor om verder te studeren. Het is de vraag of alle bestaande studierichtingen uit het technisch secundair onderwijs effectief zowel voorbereiden op leren als op werken. Daarom verliep de discussie over dit laatste punt moeizaam.

De doelstellingen die het technisch secundair onderwijs zich stelt, impliceren dat deze onderwijsvorm een cognitieve vorming biedt maar ook vaardigheden ontwikkelt en oog heeft voor de persoonlijkheidskenmerken van leerlingen. Polyvalentie en flexibiliteit zijn erg belangrijk, naast de bereidheid een leven lang te leren.

Het technisch secundair onderwijs ontwikkelt verschillende vormingscomponenten. Dat komt vooral door de pedagogisch-didactische moge-

27) AFDELING VOOR HET ALGEMEEN SECUNDAIR ONDERWIJS, De eigenheid van het ASO, document van 18 oktober 1994

28) AFDELING VOOR HET TECHNISCH SECUNDAIR ONDERWIJS, De eigenheid van het technisch secundair onderwijs, (advies in voorbereiding)



lijkheden die het technisch secundair onderwijs biedt: interactie tussen theorie en praktijk, processen van probleemoplossend denken, mogelijkheden voor transfer van leren, enz. Theorie en praktijk worden geïntegreerd. Doen en handelen ondersteunen mekaar.

Zo vormt technisch secundair onderwijs mensen die doordacht handelen. De afgestudeerden moeten in staat zijn maatschappelijke en technologische evoluties te verwerken. Technisch secundair onderwijs stimuleert processen van vraagstelling en ontdekking, het leert de materie beheersen en het eigen weten en kunnen permanent te evalueren.

### **1.2.3 De eigenheid van het kunstsecundair onderwijs**

De afdeling voor het kunstsecundair onderwijs is van oordeel dat het kunstsecundair onderwijs jongeren, net als het algemeen secundair onderwijs, voorbereidt op studies in het hoger onderwijs<sup>(29)</sup>. De meeste leerlingen uit het kunstsecundair onderwijs opteren voor een studierichting in het hoger kunstsonderwijs. Anderzijds is het niet uitgesloten dat jongeren met een diploma van het kunstsecundair onderwijs meteen aan het werk gaan.

Het kunstsecundair onderwijs integreert algemene vorming met artistieke vorming. De kunstbeoefening is een invalshoek om algemene kennis en vaardigheden aan te brengen. De leerlingen ontdekken zo hun eigen expressiemogelijkheden. Ze leren waarnemen, kennen, begrijpen en aanvoelen.

Het kunstsecundair onderwijs gebruikt eigen didactische werkvormen die sterker dan in andere onderwijsvormen, gebaseerd zijn op een meer individuele relatie tussen leerling en leraar. De kunstvakken laten de ruimte voor de meer individuele benadering en voor gerichte training van de leerling. Kunstsonderwijs is ook meer procesmatig.

### **1.2.4 De eigenheid van het buitengewoon secundair onderwijs**

Het buitengewoon secundair onderwijs heeft door zijn doelstellingen en pedagogisch-didactische principes een eigen plaats in het onderwijslandschap. Het buitengewoon onderwijs heeft een uitgesproken geïndividualiseerde opvoedings- en opleidingsmethode zodat het kan inspelen op de specifieke situatie van de leerling. Attitudevorming neemt daarbij een belangrijke plaats in. De afdeling voor het buitengewoon onderwijs vindt deze eigen benaderingswijze van het buitengewoon onderwijs van groot belang. Dit zal uitgediept worden in de loop van de komende maanden.

In opleidingsvorm 3 bereidt men de leerlingen voor op integratie in een gewoon leef- en werksmiddelen. Een werkgroep onderzoekt de inhoud en de eigenheid van deze opleidingsvorm en de vaardigheden die er van essentieel belang zijn. In de marge zal de werkgroep ook nagaan in hoever aansluiting met de domeinenindeling van het technisch en beroepssecundair onderwijs haalbaar en wenselijk is.

## **1.3 OPDRACHTEN VAN ONDERWIJS T.A.V. ANDERE VORMINGSEN OPLEIDINGSINITIATIEVEN**

### **1.3.1 Het volwassenenonderwijs**

Het regeerakkoord van 20 januari 1992 kondigt een coördinerend optreden aan van de Vlaamse Regering t.a.v. de verschillende instanties die opleidingen en onderwijs verstrekken aan volwassenen. De minister van onderwijs kreeg de bevoegdheid om in een interkabinettenwerkgroep deze materie te onderzoeken<sup>(30)</sup>.

De Vlaamse Dienst voor arbeidsbemiddeling en beroepsopleiding (VDAB), het Vlaams Instituut voor het zelfstandig ondernemen (Vizo) en het volwassenenonderwijs zouden regionale taakafspraken maken om tekorten en overlappingen uit te schakelen<sup>(31)</sup>.

29) AFDELING KUNSTSECUNDAIR ONDERWIJS, Inhoudelijke verantwoording van de structuuronderdelen derde graad kunstsecundair onderwijs, (Cahier, 6), Brussel, 1994, p. 2

30) Beslissing van de Vlaamse regering van 30 november 1994 Over de interne afstemming binnen het volwassenenonderwijs cfr infra p. 21-22

31) Regeerakkoord van de Vlaamse regering, Brussel, 20 januari 1992, p. 34-35

Op 6 juli 1994 hechtte de Vlaamse regering haar goedkeuring aan een beheersovereenkomst voor de VDAB en aan een protocol inzake taakafstemming en coördinatie van het opleidingsaanbod tussen de VDAB en het "departement onderwijs"<sup>(32)</sup>. Op grond van dit protocol moet het onderwijs voor sociale promotie diplomage-richte trajecten uitbouwen in functie van tweedekansonderwijs. Het onderwijs voor sociale promotie zou ook algemene opleidingen aanbieden waarin de deelnemers sector- of beroeps-overstijgende sleutelkwalificaties verwerven.

De raad voor het volwassenenonderwijs reageerde met een schrijven aan de minister van onderwijs<sup>(33)</sup>. Daarin pleit de raad voor een evenwichtige ontwikkeling van het onderwijs voor sociale promotie. Dit betekent dat de ontwikkeling van het onderwijs voor sociale promotie rekening houdt met de behoeften van de arbeidsmarkt maar dat dit niet het enige referentiepunt is. Onderwijs voor sociale promotie moet ook eigentijdse formules kunnen aanbieden. Dit betekent pakketten en korte leertrajecten die aansluiten op welomschreven leerbehoeften. De raad wijst ook op de nood aan overleg over centrale taakafspraken.

De opleidingen Nederlands als tweede taal waarin de raad actief het voortouw nam, vormen een goede testcase voor een toekomstige ordening van de volwasseneneducatie.

De aanbevelingen van "De school staat niet alleen", het verslag van de commissie Samenleving-Onderwijs aan de Koning Boudewijnstichting, gaan een stuk verder met de stelling dat permanente vorming moet benaderd worden als de kern van het onderwijsbestel en daarom behoort tot de exclusieve bevoegdheid van de "departementen Onderwijs"<sup>(34)</sup>.

#### *Aandachtspunten*

De coördinatie van het aanbod van de verschillende aanbieders binnen het veld van de volwasseneneducatie blijft een moeizaam gesprek zodat er op korte termijn wellicht geen spectaculaire vorderingen mogen verwacht worden<sup>(35)</sup>. De raad voor het volwassenenonderwijs blijft niettemin zeer attent de ontwikkelingen volgen.

### **1.3.2 De rol van de permanente werkgroepen onderwijs-arbeidsmarkt in het technisch en beroepssecundair onderwijs en in de volwasseneneducatie**

Op de Staten-Generaal voor het technisch secundair onderwijs engageerden de onderwijsnetten en de minister zich om het onderwijsaanbod in de tweede en de derde graad van het technisch secundair onderwijs rationeler te organiseren. Dit gesprek kan echter niet enkel binnen onderwijs gevoerd worden. Een rationele planning vereist gegevens over de maatschappelijke relevantie van nieuwe of bestaande opleidingen evenals overleg met andere opleidings- en vormingsinitiatieven. Daarom kwam de problematiek van de permanente werkgroepen onderwijs-arbeidsmarkt aan bod binnen de afdeling voor het technisch en beroepssecundair onderwijs.

De sociale partners beloofden hun verantwoordelijkheid voor het aanbod op te nemen o.m. door advies uit te brengen over de arbeidsmarktgerichtheid van nieuwe (en bestaande) studierichtingen. Subregionaal zou het overleg plaatsvinden binnen de permanente werkgroepen onderwijs-arbeidsmarkt van de subregionale tewerkstellingscomités. Op Vlaams niveau zou een coördinatieplatform de subregionale tewerkstellingscomités overkoepelen<sup>(36)</sup>.

Ook op het vlak van de volwasseneneducatie is er nood aan taakafspraken. Opnieuw wordt gedacht aan de permanente werkgroepen onderwijs-arbeidsmarkt. Dit overleg moet een planmatige aanpak van de regionale vormingsbehoeften van volwassenen mogelijk maken.

Deze denkplaatse is aangebracht op twee niveaus. Sinds 1993 loopt er een tweejarig onderzoek. Een onderzoeksteam van de katholieke universiteit Leuven onderzoekt in Limburg, Halle-Vilvoorde en Brugge de mogelijkheid om overlegplatformen op te starten. Ook in het eerder vermelde beheerscontract met de VDAB en het protocol over taakafstemming tussen VDAB en onderwijs wordt de problematiek van de permanente werkgroepen onderwijs-arbeidsmarkt aan de orde gesteld.

32) Beshissing van de Vlaamse regering van 6 juli 1994 - Ontwerp van beheersovereenkomst tussen de Vlaamse regering en de VDAB voor de jaren 1994 tot en met 1997 - bijlage 4

33) Schrijven betreffende het ontwerp van protocol inzake taakafstemming en coördinatie van het opleidingsaanbod tussen de VDAB en het departement onderwijs van 5 12 1994 (ref RVOL/WNI/DOC/028)

34) De school staat niet alleen Verslag van de commissie Samenleving, Onderwijs aan de koning Boudewijnstichting, Brussel, 1994, p 140

35) Dit wordt ten overvloede bevestigd bij de begrotingsbesprekingen in de commissie van de Vlaamse Raad VLAAMSE RAAD, Ontwerp van decreet houdende de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 1995 Verslag namens de commissie voor onderwijs, vorming en wetenschapsbeleid Stuk 15(1993-1994)nr 8 - H

36) Staten-Generaal technisch secundair onderwijs VUB, 20 maart 1993, Brussel, 1993, p 180

Helaas functioneren die permanente werkgroepen onderwijs-arbeidsmarkt niet allemaal zoals het zou horen. Bovendien zijn ze vanuit hun geografische omschrijving weinig geschikt voor onderwijsplanificatie. Daarom beraadden de sociale partners binnen Vesoc zich over manieren om de werkgroepen efficiënter te maken. De sociale partners zijn nog niet aan conclusies toe; wel bestaan er een aantal denkpluisten. In Vesoc moeten de knopen nog worden doorgehakt. De discussie is dus nog volop bezig.

Er zijn voorstellen om de functies van de permanente werkgroepen onderwijs-arbeidsmarkt op te splitsen.

Advies over de arbeidsmarktgerichtheid van de opleidingen zouden voortaan gebeuren door de sociale partners in de subregionale tewerkstellingscomités. Onderwijs zetelt niet in deze comités, op één vertegenwoordiger van de onderwijsminister na. Voor overleg op subregionaal vlak tussen onderwijs en de sociale partners worden andere vormen gezocht.

Begin januari 1995 werd een plan bekend gemaakt om permanente werkgroepen voor volwasseneneducatie te creëren die een forum zouden vormen voor taakafspraken en coördinatie. Bij dit forum zouden alle instanties betrokken worden die actief zijn op het brede veld van de beroepsopleiding. Vanuit de naamgeving kan men afleiden dat het leerplichtonderwijs, met name het technisch en beroepssecundair onderwijs hierin niet wordt betrokken. Nochtans stelt de nood aan coördinatie zich evenzeer in het technisch dagonderwijs, alhoewel de voorstellen enkel de volwasseneneducatie betreffen.

Ook de sociale partners zijn het eens met de afdeling voor het onderwijs voor sociale promotie die wil dat de permanente werkgroepen autonoom worden t.a.v. de VDAB. In het protocol wordt ook voorgesteld dat de werkgroepen zich zouden buigen over de programmatievoorstellen van VDAB, Vizo en het onderwijs voor sociale promotie. De vertegenwoordigers van het onderwijs voor sociale promotie vragen een volwaardige plaats in de permanente werkgroepen voor volwasseneneducatie.

Parallel met de subregionale tewerkstellingscomités en de permanente werkgroepen voor volwasseneneducatie zouden er op het Vlaamse niveau twee organen worden opgericht, die een overkoepeling zouden vormen voor de subregionale organen. Men opteert dan voor dezelfde samenstelling als in de subregio's, zodat zich ook op dit vlak een probleem stelt inzake de vertegenwoordiging van onderwijs. Het volwassenen-

onderwijs vindt voorafgaande centrale taakafspraken zeer belangrijk. De aanzetten daartoe in het protocol blijven te vaag om sluitende afspraken over overlappingsen te maken.

# 2. Algemene trends in de beleidsvoering

---

Het onderwijsbeleid van de laatste jaren werd geïnspireerd door een aantal krachtlijnen die de ontwikkelingen in diverse dossiers mede schragen<sup>(37)</sup>. Opvallend is dat de hervorming van de hogescholen zowel op legistiek vlak als op het vlak van de invulling van vrijheid van onderwijs, de autonomie van de instellingen als op het punt van de beheersing van onderwijsuitgaven illustratief is.

## 2.1 DE TOTSTANDKOMING VAN EEN EIGEN ONDERWIJSREGELGEVING

De Vlaamse overheid is sinds ze in 1989 bevoegd werd voor onderwijs, bezig om de hele onderwijswetgeving kritisch door te lichten. De verouderde nationale wetgeving, de verschillende verzameldecreten en hun uitvoeringsbesluiten zorgen ervoor dat onderwijswetgeving ondoorzichtig is geworden of wat nog erger is, tegenstrijdig en onverstaanbaar. Deze toestand komt de rechtszekerheid van onderwijsinstellingen, jongeren en hun ouders en de leerkrachten niet ten goede. Daarom is de overheid van plan om ingewikkelde kluwen te vereenvoudigen en te moderniseren. Er komt één basisdecreet voor alle onderwijsniveaus dat de schoolpactwet en de wet op de leerplicht zal vervangen. Een beperkt aantal materies zoals de organisatie en de werking van Argo, de rechtspositieregeling van het personeel, ... zullen eigen decreten krijgen. Verder zal er één decreet per onderwijsniveau

worden gemaakt met een aantal uitvoeringsbesluiten<sup>(38)</sup>.

De overheid is volop bezig om dit ambitieuze programma uit te werken. Het secundair onderwijs kreeg weliswaar nog geen eigen decreet doch de basisregels die gelden voor dit onderwijsniveau zijn te vinden in het onderwijsdecreet, II van 31 juli 1990. Al in 1991 kwam er een decreet op de universiteiten in de Vlaamse Gemeenschap. Met de goedkeuring op 13 juli 1994 van het decreet op de hogescholen is de opdracht voor wat het hoger onderwijs betreft, afgerond. Voorts is de regering van plan om nog tijdens deze legislatuur een decreet op het basisonderwijs te laten goedkeuren door de Vlaamse Raad<sup>(39)</sup>.

Andere decreten blijken nog fundamentele discussiepunten op te roepen. Dit geldt voor het basisdecreet dat de krachtlijnen voor alle onderwijsniveaus en -vormen zal uitzetten. Knelpunten hierin vormen de vrije keuze, de opsplitsing confessioneel - niet confessioneel onderwijs, het karakter van een school, de plaats van de methodescholen en het leerlingenvervoer<sup>(40)</sup>. Ook het decreet op het volwassenenonderwijs blijft voor knelpunten zorgen zoals de modulaire opbouw, de betekenis van de netten in het volwassenenonderwijs, programmatieprocedures, het personeelsstatuut en de uitbouw van het tweedekansonderwijs<sup>(41)</sup>.

Ondanks goede voornemens moest ook in 1994 nog een verzameldecreet gemaakt worden,

---

37) Beleidsverklaring van de Vlaamse regering, februari 1992, VLAAMSE RAAD, Ontwerp van decreet houdende de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 1995. Verslag namens de commissie voor onderwijs, vorming en wetenschapsbeleid. Stuk 15(1993-1994)nr 8 - H

38) Ontwerp van decreet betreffende het onderwijs, IV, Verslag namens de commissie voor onderwijs, vorming en wetenschapsbeleid. Stuk 202(1992-1993)nr 3

39) cfr. infra p. 57

40) VLAAMSE RAAD, Ontwerp van decreet houdende de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 1995. Verslag namens de commissie voor onderwijs, vorming en wetenschapsbeleid. Stuk 15(1993-1994)nr 8 - H

41) VLAAMSE RAAD, Ontwerp van decreet houdende de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 1995. Verslag namens de commissie voor onderwijs, vorming en wetenschapsbeleid. Stuk 15(1993-1994)nr 8 - H

het zesde in de rij. Trouwens het bestaan van een kaderdecreet sluit kleinere bijstellingen b.v. in een verzameldecreet geenszins uit. De opeenvolgende wijzigingen aan het universiteitsdecreet bewijzen dit.

Het onderwijsdecreet, VI dat op 21 december 1994 is goedgekeurd, is opnieuw een bijzonder technisch stuk. Het behandelt volgende onderwerpen: bijstellingen in de decreten over de rechtspositie van de personeelsleden in het onderwijs, de mogelijkheid voor leerkrachten om deel te nemen aan Europese en bilaterale uitwisselingen, de terugbetaling van de vervoerskosten, de overdracht van uren-leraar in het secundair onderwijs, de organisatie van een onthaaljaar voor anderstalige nieuwkomers in het secundair onderwijs, de mogelijkheid voor secundaire scholen om vrijwillig te fuseren, de omkadering in het architectuuronderwijs, de tellingsdatum voor de hogescholen, de personeelsformatie in het paramedisch hoger onderwijs, de omkadering in het hoger kunstonderwijs, de basiseducatie. In het universitair onderwijs wordt de kwaliteitsbewaking, de mogelijkheid om een coryfeeentoeslag toe te kennen, de graad- en ancienniteitsvoorwaarden voor het zelfstandig academisch personeel en het financieringsmechanisme voor de voortgezette academische opleidingen herzien. De standpunten van de Onderwijsraad over deze materies worden bij het betreffende onderwerp besproken. In het algemeen pleitte de Onderwijsraad andermaal voor een eenduidig begrippenkader in onderwijsdecreten<sup>(42)</sup>. De Onderwijsraad drong er ook op aan dat ingrepen zoveel mogelijk in één beweging zouden gebeuren. Opeenvolgende wijzigingen van bepalingen in de verschillende onderwijsdecreten zoals inzake de overdracht van uren, verhogen de onduidelijkheid in het veld.

## 2.2 HET BEGRIP VRIJHEID VAN ONDERWIJS

Een van de knelpunten die zeker aan bod komen in een herziening van de schoolpactwet is de invulling van het begrip vrijheid van onderwijs. Binnen de werkzaamheden van de Onderwijsraad kwam deze principiële discussie aan bod naar aanleiding van een aantal concrete dossiers. Ook op dit terrein zetten de hogescholen de trend. Het bijzonder decreet van 13 juli 1994 biedt een rechtsbasis om Vlaamse Auto-

nome Hogescholen te creëren die tot stand komen na een overeenkomst tussen de Argo en andere inrichtende machten.

Deze gevoelige problematiek was ook aan de orde in andere onderwijsniveaus of -sectoren: het volwassenenonderwijs en het secundair onderwijs. Sommigen wensen de driedeling van het onderwijslandschap in gemeenschapsonderwijs, vrij gesubsidieerd en officieel gesubsidieerd onderwijs voor bepaalde uitzichten (b.v. programmatie) te vervangen door een indeling in vrij onderwijs enerzijds en officieel onderwijs anderzijds.

In het secundair onderwijs groeiden de voorstellen bij de voorbereiding van de Staten-Generaal voor het technisch secundair onderwijs. Eén van de belangrijkste bepalingen daarin betrof de herindeling van het onderwijsaanbod van het technisch en beroepssecundair onderwijs in enerzijds vrij en anderzijds officieel onderwijs. Het onderwijsaanbod wordt verder heringedeeld op grond van twee nieuwe noties nl. "domeinen" en "onderwijsregio's"<sup>(43)</sup>. De nieuwe planificatie-afspraken zouden er op termijn moeten toe leiden dat een bepaald domein slechts twee keer per regio wordt aangeboden, eenmaal in het vrij en eenmaal in het officieel onderwijs, tenzij het hoge leerlingenaantal dubbel aanbod rechtvaardigt. Dit principe heeft belangrijke gevolgen: vooreerst zou elk net binnen een bepaalde tijdspanne het eigen aanbod herstructureren; nadien zouden er binnen het officieel onderwijs taakafspraken moeten worden gemaakt tussen het gemeenschaps-, het gemeentelijk en het provinciaal onderwijs.

### *Aandachtspunten*

De discussie is op het niveau van het secundair onderwijs nog helemaal niet rond en dient in de volgende maanden zeker een vervolg te krijgen.

## 2.3 EEN EFFICIENTE AANWENDING VAN DE OVERHEIDSMIDDELEN

De beheersing van de kosten van het Vlaamse onderwijs is sinds jaren een prioritair aandachtspunt voor beleidsverantwoordelijken. De bespreking van de begroting voor onderwijs in de Vlaamse Raad is elk jaar weer een aanleiding om te reflecteren over oorzaken en oplossingen<sup>(44)</sup>. Het pleidooi van de Vlaamse werkgevers

42) ALGEMENE RAAD, Advies over het voorontwerp van decreet betreffende het onderwijs, VI, 5 juli 1994 (ref. AR/RHE/ADV/006)

43) cfr. infra p. 65-66

44) Ontwerp van decreet houdende de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 1995, Verslag namens de commissie voor Onderwijs, vorming en wetenschapsbeleid, Stuk 15 (1993-1994) - Nr. 8H

om de kosten voor onderwijs te verlagen, heeft andermaal de aandacht van de raadsleden en het bredere publiek getrokken<sup>(45)</sup>. Tegenover deze strikt financiële verzuchtingen, staat echter ook de wens van alle gesprekspartners om de kwaliteit van het onderwijs te handhaven.

De Onderwijsraad is niet bevoegd om over de onderwijsbegroting op zich advies uit te brengen. Toch zijn er heel wat dossiers waarin begrotingsimperatieven een rol spelen. Deze aangelegenheden worden behandeld in het licht van hun onderwijskundige betekenis.

De problemen met de onderwijsbegroting zijn bekend. De ruimte voor nieuwe initiatieven is door kosten die niet zomaar beperkt kunnen worden (weden en lonen van personeelsleden, decretaal vastgelegde dotaties). Er is een structurele scheefgroei tussen personeelsuitgaven en werkingskosten, de benadeling van het basisonderwijs en het hoger onderwijs ten opzichte van het secundair onderwijs.

Deze problematiek kan niet meteen een oplossing krijgen. Toch worden sinds jaren inspanningen geleverd om een en ander in de gewenste richting te doen evolueren. De overheid voert hiertoe in diverse sectoren het stelsel van de enveloppefinanciering in. Het meest expliciet op dit moment is het decreet van 13 juli 1994 over de hogescholen. De enveloppefinanciering zoals daar uitgewerkt, garandeert de overheid een sterkere beheersbaarheid van de uitgaven voor de hogescholen. Het onderwijsdecreet, VI kent aan de universiteiten voor nieuwe voortgezette opleidingen geen bijkomende middelen meer toe om ze te financieren. De raad onderschrijft in zijn advies de zorg om de voortgezette opleidingen betaalbaar te houden<sup>(46)</sup>. De raad wijst de overheid wel op de verschillen tussen de hogescholen en de universiteiten. Op grond van het decreet op de hogescholen kunnen voortgezette opleidingen aan de hogescholen hoogstens drie jaar door de overheid gefinancierd worden. De universiteiten krijgen een enveloppe die niet beperkt is in de tijd. Daarbij komt dat het universiteitsbestuur in tegenstelling tot de hogescholen ook vrij is om voortgezette opleidingen te organiseren.

Er wordt eveneens aan gedacht om leerlingen-

vervoer te financieren door middel van enveloppen<sup>(47)</sup>.

Een ander middel om uitgaven te beheersen, ligt in het streven naar schaalvergroting. In de hogescholen is het proces in volle gang. Er worden ook vraagtekens geplaatst bij de schaal-grootte van universitaire instellingen. Het onderwijsdecreet, VI maakt vrijwillige fusies in het secundair onderwijs mogelijk<sup>(48)</sup>. Daarnaast is de minister voorstander van een vermindering van het aantal studierichtingen en een rationalisatie van het aanbod, in uitvoering van de engagementen van de Staten-Generaal voor het technisch secundair onderwijs.

## 2.4 EEN FOCUS OP DE SCHOOL

### 2.4.1 De lokale autonomie

Een van de belangrijke uitgangspunten voor de beleidsverantwoordelijken voor onderwijs is een versterking van de autonomie en de bestuurskracht van onderwijsinstellingen. De school wordt gezien als de centrale entiteit om de kwaliteit van onderwijs te garanderen. Dit betekent dat de school op termijn ook de ruimte krijgt een eigen profiel uit te tekenen, een eigen financieel en personeelsbeleid te voeren. Scholen zouden in de toekomst ook een eigen nascholingsbeleid kunnen vastleggen. Dit beeld van de school gaat wel uit van scholen die een zekere grootte bereiken. In die zin is het dossier van de autonomie gekoppeld aan dat van de schaal-grootte van de onderwijsinstellingen. Dit proces is het verst gevorderd in de hogescholen. Toch denkt de overheid er ook aan voor het secundair onderwijs aan grotere instellingen en nieuwe planificatie-afspraken.

Over de wijze waarop een school zich kan organiseren om het onderwijsproces optimaal te laten verlopen is heel wat onderwijskundig onderzoek verricht. De Onderwijsraad baseerde zich op concepten over de effectieve school voor een aantal concrete dossiers, zonder dat al een uitspraak ten gronde is gedaan over autonomie

45) VLAAMS ECONOMISCH VERBOND, Op zoek naar groei Het strategisch plan voor Vlaanderen, Antwerpen, 1994, p 95-103

46) ALGEMENE RAAD, Advies over het voorontwerp van decreet betreffende het onderwijs, VI, 5 juli 1994 (ref AR/RHE/ADV/006 september 1994 (ref AR/RDB/ADV/011)

47) cfr infra p 70

48) cfr infra p 25-26

op zich. Hierbij kan verwezen worden naar de begeleiding van het onderwijsvoorrangsbeleid<sup>(49)</sup> (migranten, de diversificatie van de studiekeuze van meisjes) en naar de discussies over de ondersteuning van concentratiescholen<sup>(50)</sup>, het schoolopbouwwerk<sup>(51)</sup>, de rol van het schoolhoofd in het basisonderwijs en de nascholing<sup>(52)</sup>. Bewijs zijn eveneens vanuit dit gedachtengoed geïnspireerd<sup>(53)</sup>.

#### 2.4.2 Participatie en medezeggenschap

Het versterken van de bestuurskracht van onderwijsinstellingen betekent eveneens dat er gezocht wordt naar wegen om het gevoerde beleid democratisch te legitimeren. Het bijzonder decreet op de Argo bepaalt dat de samenstelling van de lokale inrichtende machten (de lokale schoolraden) gebeurt op grond van verkiezingen. De lokale schoolraden worden in 1995 opnieuw samengesteld.

In het gesubsidieerd onderwijs fungeren sinds 1991 de participatieraden. Klachten over de werking van de medezeggenschap worden behandeld door twee participatiecolleges, één voor het vrij gesubsidieerd en één voor het officieel onderwijs. Deze participatiecolleges werken in het kader van de Vlor.

Het participatiecollege voor het vrij gesubsidieerd onderwijs vergaderde in 1994 slechts één keer. Dit gering aantal klachten is wellicht geen goede indicator voor de kwaliteit van de inspraak in de onderwijsinstellingen. In sommige koopels werken geeigende systemen voor bemiddeling als de werking van een participatieraad verstoord is. Het evaluatieonderzoek dat lopende is, zal wellicht meer duidelijkheid brengen op dit vlak<sup>(54)</sup>.

### 2.5 DE WETENSCHAPPELIJKE ONDERBOUWING VAN HET ONDERWIJSBELEID

De Vlaamse Regering keurde op 27 april 1994 een nieuwe procedure goed om het beleidsgericht wetenschappelijk onderzoek te sturen en om projecten op te starten en op te volgen<sup>(55)</sup>.

Al sinds 1992 dringt de Vlaamse Onderwijsraad aan op vernieuwing van het beleid terzake. Deze nieuwe procedure komt in grote lijnen tegemoet aan de verwachtingen die in vorige adviezen werden geformuleerd<sup>(56)</sup>. De Onderwijsraad zal in de toekomst advies gevraagd worden over de onderzoeksthema's. Op deze wijze kan het onderwijsveld zijn stem laten horen over de themata waaraan gewerkt wordt. Het onderscheid tussen ruimere thema's en thema's die inspelend op meer acute beleidsproblemen is een wezenlijke verbetering in vergelijking met de vroegere procedure. De Vlor stelt met voldoening vast dat ook de vraag om op regelmatige tijdstippen genomen beleidsbeslissingen te evalueren, één van de onderzoeksthema's voor 1994 is geworden. De Vlor wordt eveneens uitgenodigd voor de stuurgroepen die de voortgang en bijsturing van onderzoeken op zich nemen.

Toch maakt de Vlor bij de vernieuwde procedure nog een aantal kanttekeningen<sup>(57)</sup>. De financiële verdeelsleutel voor langlopend onderzoek enerzijds en kortlopend onderzoek anderzijds wordt in de nieuwe reglementering noch in het concrete voorstel voor prioritaire thema's vastgelegd. De Vlor blijft evenwel van oordeel dat een onderzoekskalender onontbeerlijk is voor een goede onderzoeksplanning. De onderzoekbaarheid van een bepaalde problematiek wordt mede bepaald door de periode waarin een thema aan de orde gesteld wordt.

De Onderwijsraad benadrukte eveneens het nut van wetenschappelijk uitgewerkte probleemschetsen, zoals dat in Nederland gebruikelijk is. De planning van het contractonderzoek dat

9) cfr infra p 39-45

) cfr infra p 32

) cfr infra p 42-43

) cfr infra p 54-55

) cfr infra p 35-36

) R VANDENBERGHE, M JEGERS, J VANDAMME, J VERHOEVEN, M MAGITS, R VERSTEGEN, Evaluatie van de werking van de lokale schoolraden en de participatieraden in het onderwijs (FCFO, 1993)

• Besluit van de Vlaamse regering tot regeling van de procedure voor projecten van het onderwijskundig beleids- en praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek, 7 september 1994

Algemene Raad, Onderwijsgericht wetenschappelijk onderzoek, 16 juni 1992 (ref AR/ADV/92-7), Algemene Raad, Advies van de Vlor v m wetenschappelijk onderzoek - begroting 1994, 19 oktober 1993 (ref AR/PDL/ADV/016)

Algemene Raad, Advies betreffende de prioritaire thema's voor het onderwijskundig praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek, 20 september 1994 (ref AR/PDL/ADV/010)

georiënteerd is op het beleid, steunt er op "probleemverkenningen". Dit zijn programmeringsstudies gebaseerd op analyses van het actuele beleid van vragers van onderzoek (zowel onderwijsveld als onderwijsbeleid) en gesprekken met betrokkenen. Deze studies brengen de belangrijkste problemen die zich voordoen, in kaart. Programmeringsstudies houden ook rekening met de mogelijkheden en onmogelijkheden van wetenschappelijk onderzoek bij de oplossing van gesignaleerde problemen. Dergelijke werkvorm biedt het voordeel dat inhoudelijke richtlijnen voor het indienen van onderzoeksprojecten nauwkeuriger kunnen geformuleerd worden.

Inzake onderzoeksthema's heeft de Onderwijsraad in zijn advies gesuggereerd om onderzoek te lanceren naar de tewerkstelling van afgestudeerden en naar de studiedruk in het hoger onderwijs. Volgens de raad was het eveneens wenselijk om de relatie tussen onderwijsvernieuwing en de motivatie van het personeel verder te onderzoeken. Alles wijst erop dat het welslagen van vernieuwingsprojecten nauw samenhangt met de motivatie van het personeel. Tenslotte heeft de Onderwijsraad ook gesuggereerd om de gevolgen van het non-discriminatiebeleid te evalueren o.m. voor de concentratiescholen. Deze suggestie werd vooral ingegeven door het aanvoelen van een nood aan modellen om concentratiescholen en kansarme scholen in het algemeen, terug aantrekkelijk te maken. Inmiddels is deze laatste opdracht mogelijk gemaakt door de Koning Boudewijnstichting.

## **2.6 DE INTERNATIONALISERING VAN HET ONDERWIJSSYSTEEM**

Het verdrag van Maastricht van 1993 verstrekt de Europese Unie een ruimere bevoegdheid op het vlak van onderwijs. De bevoegdheden zijn niet langer beperkt tot de beroepsopleiding in de brede betekenis van het woord. Het verdrag van Maastricht pleit voor de ontwikkeling van de Europese dimensie in het onderwijs en voor de bevordering van de mobiliteit van studenten en docenten, de samenwerking tussen instellingen, de uitwisseling van informatie en de bevordering van het afstandsonderwijs. Specifiek voor de beroepsopleiding streeft de unie naar een goede aansluiting op de arbeidsmarkt en een betere toegang tot de opleiding. De werkzaamheden van de Vlaamse Onderwijsraad hebben op twee terreinen te maken met de internationale ontwikkelingen.

### **2.6.1 De Europese actieprogramma's**

Op grond van haar nieuwe bevoegdheden heeft de Europese Commissie beslist de bestaande programma's te stroomlijnen en te rationaliseren. De programma's zullen zo aan slagkracht en effectiviteit winnen. De commissie werkt voortaan nog slechts met twee communautaire actieprogramma's: Socrates en Leonardo. Het Socratesprogramma bevat drie actiegebieden: het hoger onderwijs, het basis- en secundair onderwijs, en maatregelen die betrekking hebben op alle onderwijssectoren.

Voor hoger onderwijs zijn er drie actielijnen uitgezet met name de bevordering van de Europese dimensie in de instellingen voor hoger onderwijs, de oprichting van Europese netwerken voor instellingen die hoger onderwijs verstrekken, de financiering van mobiliteitsbeurzen voor studenten.

Voor het basis- en secundair onderwijs worden volgende objectieven nagestreefd: de samenwerking tussen instellingen voor voorschools, basis- en voortgezet onderwijs en de oprichting van netwerken, het onderwijs aan kinderen van migranten en zigeuners en de permanente vorming van leerkrachten of PMS-medewerkers.

Algemene maatregelen hebben betrekking op de bevordering van de talenkennis in de Gemeenschap, van de informatie- en communicatietechnologieën en van afstandsonderwijs, de bevordering van de uitwisseling van ervaringen.

Het actieprogramma Leonardo richt zich op de beroepsopleiding. Het programma heeft tot doel om proefprojecten, stages en onderzoek te stimuleren. Het programma streeft ernaar transnationale samenwerking op het vlak van beroepsopleiding tot stand te brengen.

Eerder is al opgemerkt dat de betrokkenheid van de studenten van de hogescholen bij uitwisselingsprogramma's beperkt is. Bij de besprekingen in de Vlaamse Raad over de begroting is eveneens opgemerkt dat de internationale contacten van hogescholen zeer ongelijk zijn.



### **2.6.2 De erkenning van diploma's in het hoger onderwijs**

De afdeling voor het universitair onderwijs bracht op 13 september 1994 een aanbeveling uit over de overeenkomst tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Vlaamse Gemeenschap inzake de erkenning van de gelijkwaardigheid van diploma's van het universitair onderwijs.

# 3. Onderwijskundige prioriteiten

---

## 3.1 DE TOEGANG TOT HET ONDERWIJS

De Onderwijsraad besteedt sinds enkele jaren zeer veel aandacht aan de toegang tot het onderwijs. De toegang tot het onderwijs is een thema dat maatschappelijk zeer gevoelig ligt en telkens ruime aandacht krijgt van de publieke opinie. Dit is ook logisch aangezien toegang tot onderwijs de kansen op professionele en persoonlijke ontwikkeling in sterke mate bepaalt. De dossiers die aan de orde zijn, betreffen het toelatingsbeleid voor migrantenjongeren, de toegang tot het hoger onderwijs en de gelijke toegang voor jongens en meisjes tot de school van hun keuze.

### 3.1.1 Het non-discriminatiebeleid

In de schoot van de Vlaamse Onderwijsraad ondertekenden de minister van Onderwijs, Argo, CVPO, OVSG en VSKO op 15 juli 1993 een gemeenschappelijke verklaring inzake een non-discriminatiebeleid in het onderwijs<sup>(58)</sup>. De verklaring had een dubbel doel: een bewuste opstelling discriminatie in de school en een evenwichtige spreiding van migrantenleerlingen over de scholen.

De uitvoering van het eerste luik nemen de netten op zich. Dit gebeurt door middel van een non-discriminatiecode. Alle koepelorganisaties hebben in de loop van 1994 een eigen modelcode ten behoeve van de scholen uitgewerkt en gepubliceerd<sup>(59)</sup>.

Voor de uitvoering van het tweede luik van de

verklaring zullen in gemeenten met een groot aantal migranten op termijn alle inrichtende machten van basis- en secundair onderwijs over de netten heen overeenkomsten afsluiten over de toelating van migrantenleerlingen in hun scholen. De ondertekenaars van de non-discriminatieverklaring richtten in de schoot van de Vlor een beoordelings- en bemiddelingscommissie op.

#### 3.1.1.1 De opdrachten van de beoordelings- en bemiddelingscommissie

De beoordelings- en bemiddelingscommissie heeft als eerste opdracht het plaatselijk overleg te structureren. De beoordelings- en bemiddelingscommissie evalueert ook het proces en de resultaten van het gemeentelijk overleg. Als de evaluatie van het proces en de resultaten van de werking negatief is, zal de commissie de minister voorstellen om de deelname aan het gemeentelijk overleg en de naleving van de overeenkomst in een aantal welbepaalde gevallen te sanctioneren. Zij zal de sancties voorstellen nadat de pogingen tot bemiddeling mislukt zijn. Mede daarom onderzoekt de commissie ook klachten van derden. Binnen de commissie zijn er geëigende procedures uitgewerkt om dossiers over individuele gevallen van discriminatie op korte termijn te behandelen.

#### 3.1.1.2 Werking van de beoordelings- en bemiddelingscommissie

Tijdens het schooljaar 1993-1994 zette de Vlor pilootprojecten op in het basisonderwijs van Genk, Houthalen-Helchteren, Mechelen, Sint-Niklaas en Willebroek. De inrichtende machten engageren zich in de overeenkomsten om alle kinderen toe te laten in hun basisscholen. In

---

58) Algemene Raad, Advies non-discriminatie, 29 juni 1993 (AR/PCA/ADV/013), Gemeenschappelijke verklaring inzake het non-discriminatiebeleid, 15 juli 1993

59) ARGO, Modelcode voor een bewustere opstelling t a v non-discriminatie, 30 mei 1994, CVPO, Model van een non-discriminatiecode ten behoeve van het provinciaal onderwijs, juni 1994, OVSG, Model van een non-discriminatiecode ten behoeve van het stedelijk onderwijs, juni 1994, VSKO, Gemeenschappelijke verklaring inzake een non-discriminatiebeleid in het onderwijs Model voor een non-discriminatiecode ten gerieve van de inrichtende machten van het katholiek onderwijs, 21 september 1994

scholen met weinig of geen migrantenleerlingen streven zij ernaar om binnen vijf jaar een aantal migrantenleerlingen op te vangen dat in verhouding staat tot de aanwezigheid van migrantenleerlingen in hun gemeente. Concentratiescholen zullen actieplannen uitwerken om opnieuw autochtone leerlingen aan te trekken. In vier van de vijf overeenkomsten legden de vertegenwoordigers van de inrichtende machten ook in één of andere vorm vast wanneer scholen doelgroepopleerlingen kunnen doorverwijzen naar een andere school. Zij gebruiken daarvoor een verhouding doelgroepopleerlingen ten opzichte van andere leerlingen die in relatie staat tot de globale aanwezigheid van doelgroepopleerlingen in de gemeente.

Tijdens het schooljaar 1994-1995 veralgemeent de Vlor het overleg in het basisonderwijs in de VFIK-gemeenten, de gemeenten van het arrondissement Brussel-Hoofdstad, de vroegere SIM-gemeenten en enkele Vlaamse gemeenten die een vergelijkbare aanwezigheid hebben van migranten in hun bevolking: Boom, Diest, Zele, Leopoldsborg. Hij zet in de pilootgemeenten voor het basisonderwijs, met uitzondering van Willebroek, waar maar één net secundair onderwijs organiseert, overleg op in het secundair onderwijs.

### 3.1.1.3 Lessen

De beoordelings- en bemiddelingscommissie trok een aantal lessen uit haar ervaringen in de pilootgemeenten. Zo leerde zij dat een bovengrens niet zonder risico's is. Het gevaar is dat sommige scholen zo'n bovengrens erg restrictief gaan interpreteren; of leerlingen zo onzorgvuldig doorverwijzen, dat de betrokkenen dit aanvoelen als een weigering en een nieuwe vorm van discriminatie. Anderzijds blijft de beoordelings- en bemiddelingscommissie van oordeel dat vanaf een bepaald ogenblik de doorverwijzing van migrantenleerlingen het enige middel is om te voorkomen dat er in de toekomst nog nieuwe concentratiescholen ontstaan.

De voorzitter van het plaatselijk overleg onderhandelt in de eerste plaats met gemandateerde vertegenwoordigers van inrichtende machten. Zij zijn echter meestal niet, en zeker niet de belangrijkste, uitvoerders van de overeenkomst. De directies, leerkrachten en ouderverenigingen moeten geïnformeerd worden over de totstandkoming van een overeenkomst. Zij moeten ook betrokken worden bij de opvolging en de evaluatie ervan. Een overeenkomst kan pas werken indien ook de uitvoerders zich willen engageren voor de realisatie van de gemaakte afspraken. De kwaliteit van hun medewerking

zal stijgen naarmate zij zich meer betrokken voelen bij de overeenkomst.

De integratiecentra en de lokale migrantenverenigingen kunnen ook een belangrijke rol spelen bij de toepassing van de overeenkomst. Een PMS-centrum dat de uitvoering van een overeenkomst ondersteunt, kan evenzeer een belangrijke bijdrage leveren tot het welslagen van een overeenkomst.

De problemen die aanleiding gaven tot een klacht, moeten zo snel mogelijk behandeld kunnen worden. De maandelijkse vergaderingen van de beoordelings- en bemiddelingscommissie veroorzaken een onverantwoorde vertraging in de procedure.

### 3.1.1.4 Bijsturingen aan de uitvoering van de non-discriminatieverklaring

Als gevolg van deze vaststellingen stuurde de beoordelings- en bemiddelingscommissie een aantal elementen van haar werking bij. Ten eerste paste zij de modelovereenkomst aan op grond van de ervaringen in de pilootgemeenten. Zij voegde bepalingen toe over goede procedures van doorverwijzing met duidelijke verantwoordelijkheden en met meer aandacht en respect voor de vrije keuze, waarbij de nadruk ligt op overreding. De modelcode bevat nu ook een aantal afspraken over de communicatie met allen die betrokken zijn bij de uitvoering van de overeenkomst. De artikelen over de opvolging van de overeenkomst werden duidelijker geëxpliciteerd.

Daarnaast besliste de beoordelings- en bemiddelingscommissie om de leidraad voor de voorzitter te herwerken tot een leidraad voor het plaatselijk overleg. In de nieuwe leidraad is er meer en uitdrukkelijker aandacht voor de betrokkenheid van alle uitvoerders van de overeenkomst bij het proces dat voorafgaat aan het afsluiten van een overeenkomst en bij de opvolging van de overeenkomst. De inrichtende machten moeten hun directies voortdurend betrekken bij en op de hoogte houden van het verloop en de resultaten van het plaatselijk overleg. De voorzitter van het plaatselijk overleg waakt er best over dat de inrichtende machten inderdaad voortdurend communiceren met hun directies. De kans op een goedwerkende overeenkomst zal vergroten naarmate de voorzitter ook de integratiecentra en de lokale migrantenverenigingen betreft bij het tot stand komen van de overeenkomst en bij de opvolging. De voorzitter en de vertegenwoordigers van de inrichtende machten van de scholen zoeken best samen, nog tijdens het overleg, naar wegen om ook de PMS-centra te betrekken.

De beoordelings- en bemiddelingscommissie maakte ook standaardformulieren voor de registratie en de opvolging van klachten. Zij verspreidde deze formulieren bij de voornaamste aanbrengrers van klachten in het verleden. Tot slot versnelde zij de procedure voor de behandeling van klachten en komt hierover wekelijks samen.

### 3.1.2 Gelijke toegang voor jongens en meisjes

Al sinds 1993 duikt in de discussies binnen de Vlaamse Onderwijsraad het thema van de gelijke toegang voor jongens en meisjes tot het secundair onderwijs op. De raad voor het secundair onderwijs wilde in 1993 al dat alle secundaire scholen jongeren die erom verzoeken, de toegang tot hun opleidingen zou garanderen<sup>(60)</sup>. De raad dacht in dit verband dat een aanpassing van het KB van 29 juni 1983 zou volstaan. Dit KB definieert wat onder "beroepsopleiding" wordt verstaan. De raad vroeg, steunend op jurisprudentie van het Europees hof van Luxemburg, dat het secundair onderwijs zou gekwalificeerd worden als beroepsopleiding. In dit geval kan het geslacht geen criterium meer vormen om een jongere de toegang tot de onderwijsinstelling te ontzeggen. Wel vroeg de raad om een gefaseerde invoering zodat de schoolinfrastructuur kan aangepast worden.

De Raad van State stelde in een advies van 9 mei 1994 dat de decreetgever de discussie over de gelijke toegang van jongens en meisjes tot het onderwijs moet beslechten<sup>(61)</sup>. De raad was immers van oordeel dat zowel het bepalen van de voorwaarden voor de toegang tot het onderwijs als het kwalificeren van een onderwijsvorm als beroepsopleiding een fundamentele onderwijs-hervorming inhouden

Daarop werden de gevraagde legistische aan-

passingen opgenomen in het voorontwerp van decreet betreffende het onderwijs, VI<sup>(62)</sup>. Steunend op het eerdere advies van de raad voor het secundair onderwijs gaf de algemene raad een positief advies aan het voorstel, zij het dat nog gewezen werd op enkele technische onvolkomenheden in de formulering<sup>(63)</sup>. In zijn advies van 27 juli 1994 doet de Raad van State geen definitieve uitspraak over het al dan niet geoorloofd zijn van de voorgestelde bepalingen<sup>(64)</sup>. De Raad van State stelt vast dat er twee fundamentele grondrechten tegenover mekaar staan nl. het gelijkheidsbeginsel en dat van de vrijheid van onderwijs. De afweging tussen de vrijheid van onderwijs en het gelijkheidsbeginsel moet zeker gebeuren door de decreetgever. De beslissing van de Vlaamse Raad kan getoetst worden door de rechterlijke macht. De centrale vraag wordt dan of het nagestreefde doel in een redelijke verhouding staat tot de aangewende middelen en de gevolgen van de maatregel. In dit geval is vastgesteld dat het Arbitragehof, wanneer het zich heeft uit te spreken over een zaak betreffende een belangrijk maatschappelijk probleem, in aanmerking neemt of die bestreden norm onderzocht werd door de afdeling wetgeving van de Raad van State en het resultaat is van een werkelijk debat ten gronde in en buiten het parlement.

Bij de discussie over het ontwerp van decreet betreffende het onderwijs, VI bleken er in de commissie van de Vlaamse Raad tegengestelde visies te leven. Er is een strekking die tendeeft naar een verdere veralgemening van het gemengd onderwijs<sup>(65)</sup>. Deze visie vond een neerslag in een amendement dat zich verzet tegen een geleidelijke invoering van het principe van de gelijke toegang in het secundair onderwijs. De steller wijst erop dat het principe van de gelijke behandeling al sinds 1978 moest ingevoerd zijn. Wel dient erkend dat de evolutie in de rechtspraak om de tweede en de derde graad van het algemeen secundair onderwijs als beroepsopleiding te beschouwen, uit de jaren '80 dateert. Een tweede amendement vanuit de-

60) RAAD VOOR HET SECUNDAIR ONDERWIJS, Advies inzake de aanpassing van het KB van 29 juni 1983 betreffende de gelijke behandeling van mannen en vrouwen bij de toegang tot de beroepsopleiding verstrekt in de onderwijsinstellingen, vastgesteld ter uitvoering van de artikelen 124 en 125 van de wet van 4 augustus 1978 tot economische oriëntering. Een ministeriele omzendbrief i v m de gerichtheid van promotie en publiciteit voor studierichtingen naar jongens en meisjes, 22 juni 1993 (ref RSO/ADV/93-004)

61) RAAD VAN STATE, advies L23 100/1 van 9 mei 1994

62) Ontwerp van decreet betreffende het onderwijs, VI, art IV 9-IV 11 (Vlaamse Raad, zitting 1993-1994, 14 september 1994, stuk 600(1993-1994), nr 1)

63) ALGEMENE RAAD, Advies over het voorontwerp van decreet betreffende het onderwijs, VI, 5 juli 1994 (ref AR/RHE/ADV/006)

64) VLAAMSE RAAD, Ontwerp van decreet betreffende het onderwijs VI, zitting 1993-1994, 14 september 1994, stuk 600(1993-1994), nr 1, p 134-137

65) Ontwerp van decreet betreffende het onderwijs, VI Amendementen voorgesteld door de J Tavernier -Vlaamse Raad, stuk 600(1993-1994), nr 1

zelfde hoek pleit ervoor dat instellingen die basisonderwijs verstrekken, evenmin leerlingen kunnen weigeren op grond van het geslacht van die leerling. De steller wijst in zijn verantwoording op de pedagogische meerwaarde van co-instructie en co-educatie.

Een andere strekking verzet zich tegen een veralgemening van het principe van de gelijke toegang. De argumentatie steunt op de grondwettelijke vrijheid van onderwijs en het recht om niet-gemengd onderwijs te blijven aanbieden.

De commissie van de Vlaamse raad besliste hierop om de Vlaamse Onderwijsraad opnieuw advies te vragen: niet enkel over de toegang tot het secundair onderwijs maar eveneens over de amendementen over het basisonderwijs. De Onderwijsraad behandelde de vraag in de algemene raad van januari 1995.

In het advies van 25 januari 1995 wees de Vlaamse Onderwijsraad op het onderscheid tussen het principe van de gelijke toegang tot onderwijsinstellingen enerzijds en het principe van co-educatie anderzijds<sup>(66)</sup>. Onder gelijke toegang wordt verstaan dat een school geen jongere kan weigeren louter op grond van het geslacht van het kind. Co-educatie steunt op een bewust pedagogisch plan waarbij lesmaterialen, curricula, evaluatie-instrumenten, normen, schoolreglement, groeperingsvorm en samenstelling van het leraarskorps kritisch bevraagd worden o.m. op hun rol doorbrekende waarde. De Onderwijsraad beperkte de discussie tot de gelijke toegang voor mannen en vrouwen tot de onderwijsinstellingen.

De Vlaamse Onderwijsraad vroeg de overheid duidelijkheid te scheppen voor alle scholen en alle niveaus. Enkel een ondubbelzinnige uitspraak over de gelijke toegang zal het aantal processen over de gelijke toegang dat tegen scholen wordt aangespannen, kunnen beperken.

De Onderwijsraad spreekt zich niet uit over de gelijke toegang in het basisonderwijs. De problematiek ligt er helemaal anders dan in het secundair, het hoger en het volwassenenonderwijs. Internationale verdragen impliceren zeker niet dat in alle basisscholen gemengd onderwijs moet verstrekt worden. Het basisonderwijs is daarenboven niet gedifferentieerd naar afdelingen, opties e.d. Ieder heeft voldoende mogelijkheden om een basisschool van zijn of haar keuze in de onmiddellijke omgeving te vinden.

De Vlaamse Onderwijsraad is wel van oordeel dat jongens en meisjes gelijke toegang moeten hebben tot alle studierichtingen uit het hele secundair onderwijs. Er zijn immers voldoende juridische gronden om het hele secundair onderwijs, met inbegrip van het algemeen secundair onderwijs, te omschrijven als "beroepsopleiding" in de zin van de Europese richtlijn van 9 februari 1976. Naast deze juridische argumenten wijst de Onderwijsraad ook op budgettaire beperkingen om alle studierichtingen binnen een redelijke afstand van woonplaats van de leerlingen aan te bieden, zowel afzonderlijk als gemengd.

Toch dient erkend dat ASO-scholen nu voor het eerst onder de toepassing vallen van de gelijke toegang. De Onderwijsraad heeft begrip voor een aantal praktische problemen van organisatorisch-infrastructurele aard die zich stellen in deze scholen. Ook zullen bestaande planificatieafspraken moeten herzien worden. Daarom vraagt de Onderwijsraad dat het decreet een afwijking van het algemene principe mogelijk laat voor instellingen die algemeen secundair onderwijs aanbieden in een gemeente waar er een andere instelling bestaat die hetzelfde karakter heeft en die dezelfde opleiding aanbiedt voor jongeren van het andere geslacht. Een periode van drie jaar lijkt redelijk.

### 3.1.3 De toegang tot het hoger onderwijs

De raad voor het hoger onderwijs heeft op 29 juni 1993 een advies uitgebracht over de in- en doorstroom van de studenten<sup>(67)</sup>. In dit advies pleitte de raad tegen elke vorm van numerus clausus. De raad pleitte voor het organiseren van een oriënterende selectieproef met een niet-dwingend karakter.

De problematiek rond de numerus clausus in de opleiding geneeskunde is opnieuw actueel geworden. De ministers Van Den Bossche en Demeester hebben een voorstel geformuleerd om een toegangsproef te organiseren hetzij bij de aanvang van de opleiding, hetzij na het eerste jaar van de opleiding. Tussen de Vlaamse en de Franstalige Gemeenschap wordt overleg gepleegd om te komen tot gemeenschappelijke maatregelen om de instroom van de studenten in de geneeskunde te beperken.

66) ALGEMENE RAAD, Advies over de gelijke toegang van jongens en meisjes tot de onderwijsinstellingen, 25 januari 1995 (ref AR/RHE/ADV/001)

67) RAAD VOOR HET HOGER ONDERWIJS, Advies m b t de in- en doorstroom van de studenten in het hoger onderwijs, 29 juni 1993 (ref RHO/JDE/ADV/006)

### Aandachtspunten

De raad voor het hoger onderwijs zal deze problematiek verder opvolgen.

## 3.2 DE ZORGBREEDTE VAN HET ONDERWIJSSYSTEEM

De zorgbreedte is eveneens een thema dat sinds het begin van de werkzaamheden van de Onderwijsraad bijzondere aandacht heeft gekregen. In onderwijskringen wordt de laatste jaren intens gezocht naar structuren en werkvormen om het onderwijsrendement voor alle jongeren te verhogen, niet enkel voor de modale leerling. Deze zorg is gegroeid vanuit veranderingen in de context waarin de school werkt. De samenleving en de arbeidsmarkt stellen steeds hogere eisen t.a.v. jongeren (en volwassenen). Dit verhoogt de druk op jongeren om een diploma te verwerven. Structureel is die vaststelling ook vertaald in de wet op de leerplicht tot 18 jaar. Daarom krijgen scholen ook grotere groepen schoolmoele leerlingen. Er zijn meer migrantenjongeren dan vroeger. De vraag om gehandicapte jongeren te integreren in het gewoon onderwijs wordt uitgelokt door de maatschappelijke roep om emancipatie van gehandicapten. Het zoeken naar organisatiestructuren en pedagogisch-didactische methodes om alle jongeren, ongeacht hun achtergrond of aanleg te integreren in het gewoon onderwijs, wordt in het onderwijsjargon, de "zorgbreedte" van het onderwijs genoemd. Projecten inzake onderwijsvoorrang horen hier in wezen ook onder thuis. Omwille van hun specifiek karakter worden ze hier als een afzonderlijk luik besproken.

De discussies over zorgbreedte stellen uiteraard ook de verhouding tussen het gewoon en het buitengewoon onderwijs in vraag.

### 3.2.1 Het forum basisonderwijs

Op zaterdag 30 april 1994 organiseerde de raad voor het basisonderwijs het eerste "forum basisonderwijs" (68). Het forum basisonderwijs dat de vroegere "pedagogische weken" vervangt, biedt leraren en directies over alle netten heen

de kans kennis te nemen van nieuwe onderwijskundige inzichten. De raad koos zorgverbreding als centraal thema voor het eerste forum. De keuze van dit onderwerp bleek een schot in de roos: niet minder dan 1200 personen namen deel aan het forum. Ongeveer 25 % van de leerlingen uit het basisonderwijs worden immers gezien als leerbedreigd. Effectiever werken met deze kinderen is daarom een belangrijke opdracht voor schoolteams. De raad wenste eveneens eigen inzichten over zorgverbreding te toetsen aan de standpunten van het onderwijsveld.

Bij de voorbereiding van het forum bleek het belangrijk om zicht te krijgen op de dagelijkse onderwijspraktijk. Daarom werd een onderzoek verricht naar de klas- en schoolpraktijk en naar de opinie van leerkrachten over zorgbreedte (69). Het betreft hier de perceptie van de leerkrachten. Dit gebeurde op grond van een representatieve steekproef bij leerkrachten kleuter- en lager onderwijs. In een tweede onderzoek werd gepeild naar de wijze waarop scholen omgaan met zorgbreedte in enkele case-study's (70).

Uit het onderzoek naar de opinies van leerkrachten blijkt dat jongeren uit lagere sociale klassen eerder beschouwd worden als leerbedreigde jongeren dan jongeren uit hogere sociale categorieën. Dezelfde problematiek stelt zich voor doorverwijzingen naar het buitengewoon onderwijs. Hierbij kunnen zowel subjectieve als objectieve elementen een rol spelen. De samenhang werd evenwel bevestigd door analyses op schoolniveau. Leerkrachten van scholen die hun leerlingen recruterend uit laaggeschoolde kringen, rapporteren meer leerlingen met leer- en ontwikkelingsproblemen. In die scholen is het aantal leerlingen met achterstand ook groter.

Uit het onderzoek blijkt ook dat leerkrachten zeer verschillend optreden bij de opsporing en de opvang van kinderen met leer- of ontwikkelingsproblemen. Deze vaststelling heeft zeker te maken met het feit dat leerkrachten zich zeer autonoom opstellen. Om problemen op te sporen, vertrouwen ze meest op zelf verzamelde informatie. Zijn er problemen, dan proberen ze die in elk geval eerst zelf te verhelpen. Dit blijkt ook uit het zelfvertrouwen van leerkrachten op het vlak van zorgverbreding. Ruim de helft acht zich goed in staat niet al te ernstige leer- of ontwikkelingsproblemen met succes aan te pakken. Anderzijds menen 15 à 20 % van de ondervraag-

68) FORUM BASISONDERWIJS, Zorgverbreding, onze zorg Brussel, 1994

69) J -P VERHAEGHE, Hoe breed is de zorg in Vlaanderen onderwijspraktijk?, -Zorgverbreding onze zorg Forum basisonderwijs, Brussel, 1994, p 17-50

70) R VANDENBERGHE, Casestudy's een spiegel van de realiteit, -Zorgverbreding onze zorg Forum basisonderwijs, 30 april 1994, Brussel, 1994, p 51-126

den dat de omstandigheden hen verhinderen om problemen aan te pakken, naar best vermogen. Deze tendens was sterker in het kleuteronderwijs dan wel in het lager onderwijs.

De neiging tot autonomie remt anderzijds wel klasoverschrijdende zorgverbredingsinitiatieven af. Het gaat hierbij o.m. om externe klasoverschrijdende differentiatie. Leerkrachten houden zich nogal sterk aan de vastgestelde schoolorganisatie. Uit een bijkomende analyse van de gegevens blijkt ook dat de werking van schoolteams van school tot school sterk kunnen verschillen <sup>(71)</sup>

Een tweede onderzoek baseerde zich op case-study's <sup>(72)</sup>. In een aantal scholen wordt nu al bijzonder veel aandacht geschonken aan zorgverbreding. Daarom is het eveneens belangrijk te luisteren naar leerkrachten, taakleerkrachten, directies en andere leden van de schoolteams om te horen vanuit welke problemen men aan het werk is gegaan, hoe er gewerkt wordt, welke problemen er ontstonden en welke de resultaten zijn van zoveel inspanningen. Case-study's geven aan de beleidsmensen een beeld van de realiteit en inspiratie aan leerkrachten en directies van andere scholen.

De case-study's handelden over de wijze waarop didactische methodes zoals klasdoorbrekend spellen, differentiëren, kindvolgsysteem, leren leren en zelfstandig werken, de speelleerklas in scholen functioneren. Als voornaamste conclusie gold dat de schoolteams vertrekken vanuit problemen die ze zelf als een probleem ervaren. Op grond hiervan spoorde het schoolteam systematisch alle problemen op. Het schoolteam werkt stapsgewijs en systematisch aan de oplossing van het probleem, op grond van een planning, afspraken en een voortdurende bijsturing van het proces. De directeur speelt in de vernieuwende schoolteams een belangrijke rol: druk op leerkrachten heeft pas effect in combinatie met professionele deskundigheid. Veranderingen in het gedrag van leerkrachten in de klas moeten ondersteund worden op het niveau van de school zelf. Daarom is overleg met de leerkrachten noodzakelijk. Kunnen werken aan concrete en haalbare vernieuwingen, leidt tot een verdere professionele ontwikkeling van de betrokken leerkrachten. Als leerkrachten vast-

stellen dat leerlingen vooruitgaan, is dit een sterke bron van motivatie. Vernieuwing vraagt extra tijd en inspanning. Het is ook belangrijk om ouders te betrekken bij de genomen opties.

Verder besteedde het forum aandacht aan het kleuteronderwijs, het multi-disciplinair team, de navorming, leerproblemen, en de verhouding tussen taalverbreding (o.a. NT2) en zorgverbreding.

### **3.2.2 Zittenblijven in het basis- en secundair onderwijs**

Op 25 mei 1993 al bracht de algemene raad een advies uit over het zittenblijven in het basis- en secundair onderwijs <sup>(73)</sup>. Concrete maatregelen om het zittenblijven te bestrijden, kwamen er tot nog toe enkel in het basisonderwijs. Dit gebeurt door een project aanvullende omkadering dat van start ging in het schooljaar 1993-1994 <sup>(74)</sup>. In een eerste fase kregen scholen extra lestijden om werk te maken van een aangepaste opvang van kinderen in het eerste leerjaar. De raad voor het basisonderwijs evalueerde het project en deed een aantal voorstellen tot verbetering <sup>(75)</sup>.

De raad stelde ook vast dat de vraag van de algemene raad om een projectmatige aanpak werd gehonoreerd. Anderzijds vindt de raad voor het basisonderwijs dat betere omkadering op zich niet voldoende is opdat scholen op een meer adequate manier zouden omgaan met kinderen met specifieke noden. De omkadering creëert wel kansen hiertoe. Preventie en remedie van ontwikkelings- en leerproblemen impliceren dat er oog moet zijn voor zowel de leerlinggebonden als de schoolgebonden factoren die leerproblemen beïnvloeden.

De raad pleit voor een uitbreiding van het project tot het kleuteronderwijs. Hoewel tot nog toe de meeste aandacht is besteed aan de overgang tussen het kleuter- en het lager onderwijs, kunnen problemen bij kinderen al op drie- of vierjarige leeftijd onderkend worden. Een vroegtijdig

71) J -P VERHAEGHE, Zorgbreedte en zorgverbredingsbehoefte in het Vlaamse basisonderwijs Analyses op schoolniveau (Studie, 2) Brussel, 1994

72) R VANDENBERGHE, Casestudy's een spiegel van de realiteit, -Zorgverbreding onze zorg Forum basisonderwijs, 30 april 1994, Brussel, 1994, p 51-126

73) ALGEMENE RAAD, Advies zittenblijven in het basis- en secundair onderwijs, 25 mei 1993 (ref AR/ASE/ADV/010)

74) Ministeriele omzendbrief van 30 juni 1993 m b t het project aanvullende omkadering voor het eerste jaar van het gewoon lager onderwijs

75) RAAD VOOR HET BASISONDERWIJS, Aanvullende omkadering in het kleuter- en lager onderwijs, 23 februari 1994 (RBO/JVW/ADV/001)

ingrijpen voorkomt dat het probleem structureel wordt.

Ten tweede vraagt de raad dat de aanvullende omkadering specifiek de leer- en ontwikkelingsbedreigde kinderen zou ten goede komen. De aanvullende omkadering kan dus niet gericht zijn op de hele klasgroep. De raad opteert ook voor heterogene groeperingsvormen en verzet zich ertegen dat leerbedreigde kinderen permanent weggehaald worden uit hun eigen klasgroep.

In tegenstelling tot het lager onderwijs waar specifieke basisvaardigheden zoals lezen, rekenen en schrijven extra aandacht moeten krijgen, zal het kleuteronderwijs de globale ontwikkeling van de kleuter stimuleren. De raad pleit ervoor dat de klemtoon niet eenzijdig gelegd wordt op cognitieve ontwikkeling maar integendeel een veelheid van ontwikkelingscomponenten aanspreekt. Dit geldt voor het geheel van het basisonderwijs. Het onderwijs moet jongeren continu en progressief stimuleren.

In een tweede deel van het advies formuleerde de raad randvoorwaarden om het project aanvullende omkadering maximaal te laten renderen. Een eerste randvoorwaarde is de permanente vorming en begeleiding van de personeelsleden. Ten tweede vroeg de raad om gestructureerde overlegkanalen binnen de school. Het multidisciplinair overleg, ook buiten het kader van de taakklaswerking, is een overlegstructuur waarin alle interne en externe medewerkers hun plaats kunnen hebben. Toch moet de klasleraar een spilfiguur zijn en blijven. De raad trekt ook de aandacht op de rol van de directeur als intern pedagogisch coördinator.

De raad is ook voorstander van samenwerkingsverbanden tussen kleuter- en lagere scholen, tussen gewoon en buitengewoon onderwijs, tussen scholen en het PMS-centrum.

De taakleerkracht kan coördinerend en bemiddelend optreden. De taakleraar heeft een klasoverstijgende opdracht en een grotere ervaring en deskundigheid in de zorg voor individuele leerlingen. Het inschakelen van een taakleerkracht moet een voorwaarde blijven voor een school om aan het project te kunnen deelnemen. De norm van één lestijd per 16 leerlingen lijkt een redelijk voorstel. In kleine scholen stelt het probleem zich wel in andere termen. Gezien het belang van de functie is het profiel van de taakleerkracht doorslaggevend. De taakleerkracht is

een ervaren en deskundige leerkracht die een bijkomende vorming heeft genoten (cursus remedial teacher, DHOS, navorming, ...).

De raad vroeg de minister dat de projecten zouden worden ingediend op grond van bovengenoemde criteria. De toekenning van extra lestijden wordt gekoppeld aan een actieplan. Uit dat plan moet blijken dat aan de gestelde voorwaarden is voldaan en dat er samenwerkingsverbanden bestaan. Dit actieplan mag evenwel geen administratieve rompslomp meebrengen. De raad vroeg wel begrip voor scholen die in de onmogelijkheid verkeren om aan een voorwaarde te voldoen b.v. de onmogelijkheid tot samenwerking met een school voor buitengewoon onderwijs.

De aanvragen voor aanvullende omkadering worden beoordeeld door een beoordelingscommissie waarin, naast vertegenwoordigers van de inspectie en de administratie, ook vertegenwoordigers uit het onderwijsveld zetelen.

#### *Opvolging van het advies en aandachtspunten*

Ingevolge een ministerieel besluit van 6 mei 1994 werden de projecten uitgebreid tot het kleuteronderwijs. Er kwamen bijzonder veel aanvragen in vergelijking met het beschikbare budget. De minister besliste op basis van het oordeel van de inspectie en de administratie basisonderwijs. Uitgangspunt voor de selectie vormde de wens dat er meer lessen konden worden toegekend per goedgekeurd project. Dit impliceert meteen dat strenger moest geselecteerd worden.

Op deze selectieprocedure is heel wat kritiek<sup>(76)</sup>. Daarom is er een project, in het kader van het onderwijskundig beleids- en praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek, lopende dat behoefte-indicatoren en aanwendingscriteria voor de toekenning van de extra lestijden in de derde kleuterklas en het eerste leerjaar zal omschrijven<sup>(77)</sup>. De raad voor het basisonderwijs volgt het project van nabij.

### **3.2.3 Project dyslexie en leermoeilijkheden**

Op vraag van het "hulpfonds van de koningin" worden vormingspakketten uitgewerkt voor leerkrachten van dyslectische kinderen. Dys-

76) Zie hierover o.m. de discussies in de Vlaamse Raad VLAAMSE RAAD, Ontwerp van decreet houdende de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 1995. Verslag namens de commissie voor onderwijs, vorming en wetenschapsbeleid. Stuk 15(1993-1994) nr 8-H, 29 november 1994.

77) J. HEENE, J.-P. VERHAEGHE, Zorgverlening, behoefte-indicatoren en aanwendingscriteria voor de toekenning van extra lestijden in de derde kleuterklas en het eerste leerjaar (FCFO, 1994).



lexie mag echter niet worden bekeken als een geïsoleerd probleem. Het is één van de leerproblemen waar kinderen kunnen mee te kampen hebben. Daarom besteedt het project aandacht aan alle leerproblemen.

De cel dyslexie en leerproblemen heeft, samen met een werkgroep, een modulair gestructureerd vormingsprogramma uitgewerkt. De werkgroep legde de doelstellingen en de minimuminhouden van iedere module vast. Tijdens het forum basisonderwijs zijn zowel de uitgangspunten als de verschillende modules van het project voorgesteld. In het totaal worden negen modules gepland. Hierin wordt aandacht besteed aan de verschillende aspecten van leerproblemen zoals, lezen, spellen en rekenen, leerling volgsysteem of de samenwerking met ouders.

Momenteel nemen vijf scholen deel aan het project. Naargelang de specifieke inhouden van iedere module wonen enkele ouders, leerkrachten van de eerste graad van de basisschool, taakleerkracht, directie en PMS-medewerker de vormingssessies bij. De basis- en sensibilisatiemodule werd in november gegeven.

Een team van de Gentse universiteit, o.l.v. dr. J.-P. Verhaeghe zal het project evalueren. Het betreft zowel een produkt- als een procesevaluatie. Op basis hiervan krijgen de modules hun definitieve vorm en worden ze ter beschikking gesteld van het brede onderwijsveld.

### **3.2.4 Leerbedreigden in het secundair onderwijs**

De raad voor het secundair onderwijs nam zich voor een concept uit te werken voor de begeleiding van leerlingen in het secundair onderwijs. Dit concept wordt uitgewerkt door een werkgroep. De raad zal evenwel het advies pas in 1995 kunnen afwerken. De werkgroep legt de verantwoordelijkheid voor leerlingenbegeleiding resoluut bij de school. De school dient een strategie te ontwikkelen om leerproblemen te voorkomen en zo nodig te remediëren. Dit betekent dat er een school- en klasklimaat groeit waarin overleg centraal staat. Leerkrachten zijn de eerstelijnsbegeleiders voor probleemjongeren. Remediëren is belangrijker dan repressie. Samenwerking met het PMS-centrum en andere

welzijnsdiensten ligt voor de hand. Daarom wordt van de overheid ondersteuning verwacht op het vlak van de vorming, de navorming en de begeleiding van de leerkrachten.

### **3.2.5 Jongeren met een handicap in het gewoon onderwijs**

Al in 1986 werd de mogelijkheid gecreeerd om geïntegreerd onderwijs in te richten. Het geïntegreerd onderwijs, of kortweg het GON, biedt kinderen en jongeren met een handicap de kans om les te volgen in een gewone kleuter-, lagere, secundaire of hogeschool. Deze leerlingen krijgen extra begeleiding en revalidatie in de gewone school doch door personeelsleden (leerkrachten, paramedici) uit een school voor buitengewoon onderwijs.

De uitvoeringsbesluiten die bij de wetwijziging hoorden, zijn evenwel nooit uitgevaardigd. Wel is er geïntegreerd onderwijs ingericht op grond van omzendbrieven. De overheid wenst aan dit tekort tegemoet te komen door een besluit van de Vlaamse regering. Een initiatief was urgent aangezien de overheid vaststelt dat het aantal leerlingen in het buitengewoon onderwijs jaarlijks met gemiddeld 3 % toeneemt. De toename situeert zich voornamelijk in de types 1 (kinderen met een licht mentale handicap) en 8 (kinderen met leerstoornissen) van het buitengewoon lager onderwijs<sup>(78)</sup>. De overheid vindt deze ontwikkeling zorgwekkend omdat daardoor het buitengewoon onderwijs onbetaalbaar dreigt te worden. Deze trend roept ook vragen op over het stelsel van doorverwijzing naar het buitengewoon onderwijs.

De minister vroeg de Vlor om advies over het ontwerp van besluit van de Vlaamse regering betreffende het geïntegreerd onderwijs. Dit ontwerpbesluit breidt het toepassingsgebied van het geïntegreerd onderwijs uit. Het geïntegreerd onderwijs is mogelijk voor alle types buitengewoon onderwijs. Het is ook mogelijk in het hoger onderwijs verstrekt door de hogescholen. In een aantal gevallen moet de jongere wel minstens één schooljaar buitengewoon onderwijs gevolgd hebben.

De afdelingen voor buitengewoon onderwijs van de Vlaamse Onderwijsraad hebben op een

78) VLAAMSE RAAD, Ontwerp van decreet houdende de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 1995. Verslag namens de commissie voor onderwijs, vorming en wetenschapsbeleid. Stuk 15(1993-1994) nr 8-H, 29 november 1994

gezamenlijke vergadering op 15 juni 1994 een deeladvies uitgebracht. De algemene raad bracht dit advies uit op de vergadering van 28 juni 1994 <sup>(79)</sup>

De algemene raad benadrukt dat er over het geïntegreerd onderwijs een discussie ten gronde moet worden gevoerd. Het ontwerp van besluit wordt opgevat als een tijdelijke regeling. Over de modaliteiten van die regeling formuleerde de raad enkele bedenkingen. Zo wees de raad erop dat de hogescholen op termijn zelf verantwoordelijkheid moeten opnemen om gehandicapte studenten maximale onderwijskansen te bieden. Het buitengewoon secundair onderwijs kan de begeleiding van die studenten niet op zich nemen. De raad vraagt ook om geïntegreerd onderwijs op deeltijdse basis te kunnen aanbieden. De raad wees er ook op dat de integratietoelagen onvoldoende is om voldoende technische hulpmiddelen aan te kopen. Daarom is overleg met het departement welzijn noodzakelijk. De ondersteuning vanuit het buitengewoon onderwijs mag niet enkel de leerling betreffen. Ook leerkrachten moeten een beroep kunnen doen op een collega uit het buitengewoon onderwijs. De begeleidende leerkracht kan zowel een leerkracht algemene sociale vaardigheden als beroepsgerichte vakken zijn.

#### *Aandachtspunten*

De algemene raad zal het debat over integratie en over de relatie tussen het gewoon en het buitengewoon onderwijs voeren. De discussies moeten zeker rekening houden met de initiatieven in het kader van zorgverbreding. De conclusies van de besprekingen zullen ook mede het tweede forum basisonderwijs stofferen dat eveneens handelt over de relatie tussen het gewoon en het buitengewoon onderwijs.

De thematiek wordt ook behandeld bij de besprekingen over het voorontwerp van decreet betreffende het basisonderwijs. Het besluit van de regering is vooralsnog niet uitgevaardigd. Het geïntegreerd onderwijs werkt nog steeds op grond van een gewijzigde omzendbrief.

### **3.2.6 Migranten in het volwassenenonderwijs**

De integratie van niet-Nederlandstaligen in de samenleving vergt ook een inspanning van de instellingen voor volwassenenonderwijs. De priori-

teit ligt bij kwaliteits- en deskundigheidsbevordering in het aanbod Nederlands als tweede taal. De koepelverantwoordelijken van de inrichtende machten kwamen overeen een rechtstreeks gesprek tussen de integratiecentra en de scholen voor onderwijs voor sociale promotie aan te gaan.

De raad voor volwassenenonderwijs ontving in mei 1994 van het Steunpunt NT2 een studienota over de invoering van een stelsel van NT2-getuigschriften in Vlaanderen <sup>(80)</sup>. Er wordt nagegaan hoe dit in samenhang met Nederland kan gebeuren. Het NT2-aanbod krijgt een meerwaarde door af te stemmen op de kwaliteitsmaatstaven van deze getuigschriften.

In 1994 studeerde in het onderwijs voor sociale promotie een eerste groep interculturele werkers af. Velen onder hen willen een getuigschrift behalen dat gelijkwaardig is aan een diploma secundair onderwijs. De Vlor bemiddelde voor een aangepaste voorbereiding in het onderwijs voor sociale promotie en in het tweedekansonderwijs op examens bij de Vlaamse examencommissie.

#### *Aandachtspunten*

In het voorjaar van 1995 komt de raad met eigen voorstellen voor de certificering van NT2.

## **3.3 VOORRANGSBELEID**

### **3.3.1 Onderwijsbeleid voor migranten**

Het onderwijsbeleid van de Vlaamse gemeenschap voor migranten heeft vier pijlers: onderwijsvoorrang, intercultureel onderwijs, onthaalbeleid voor anderstalige nieuwkomers en onderwijs in eigen taal en cultuur. Het werd ingevoerd tijdens het schooljaar 1991-1992, aanvankelijk voor drie schooljaren. Intussen verlengde de minister deze periode met één schooljaar.

In de beleidsnota onderwijsbeleid ten aanzien van migranten van februari 1991 gaf de toenmalige minister van onderwijs aan de commissie onderwijs migranten uitdrukkelijk de opdracht om na drie jaar het voorrangbeleid te evalueren. Die commissie is sindsdien geïntegreerd in

79) ALGEMENE RAAD, Advies over het ontwerp van besluit van de Vlaamse regering betreffende het geïntegreerd onderwijs, 28 juni 1994 (AR/JVW/ADV/005)

80) C CUCCHIARINI, K JASPAERT, P VAN AVERMAET, Certificering NT 2 Studienota van het Steunpunt NT 2 aan de Raad voor het volwassenenonderwijs, Brussel, Leuven, 1994, 40 pp

de Vlaamse Onderwijsraad. De evaluatie gebeurde op grond van een externe evaluatie door het HIVA in opdracht van de minister van Onderwijs. De leden van de commissie brachten ook eigen ervaringen in. De evaluatie is aangevuld met advies over de toekomst van het onderwijsvoorrangsbeleid<sup>(81)</sup>. Er is een afzonderlijk advies over het onthaalbeleid voor anderstalige nieuwkomers<sup>(82)</sup>. Voor uitspraken over het onderwijs in eigen taal en cultuur acht de Vlor de discussie nog in een voorbereidend stadium<sup>(83)</sup>.

Het onderwijsvoorrangsbeleid is een belangrijke stap naar structurele voorzieningen voor het onderwijs aan migrantenleerlingen. Heel wat scholen zijn in het stadium van de implementatie ervan. Ze zijn er echter nog niet aan toe om dit ook te institutionaliseren.

Een pluspunt is dat de maatregelen voor migrantenjongeren ook taalarme en sociaal zwakke autochtone kinderen stimuleren. Taalvaardigheidsonderwijs, zorgbreedte, schoolopbouwwerk en aanwendingsplannen komen ook hen ten goede. Volgens de Vlor moet het onderwijsbeleid extra zorg besteden aan kinderen die bedreigd zijn in hun ontwikkeling. Zo'n beleid heeft onder meer oog voor de specifieke problemen van migrantenleerlingen. De Vlor verkiest een preventieve aanpak boven een remedierende. Daarom moet het onderwijsvoorrangsbeleid voor migranten zich concentreren op het basisonderwijs.

### 3.3.1.1 De evaluatie van de onderwijsvoorrang

#### a) Inhouden van onderwijsvoorrang

Onderwijsvoorrang richt zich op een aantal kernpunten: het Nederlands als tweede taal wil jongeren op een aangepaste en efficiënte manier Nederlands leren terwijl projecten van zorgbreedte individuele leerproblemen voorkomen en remedieren. Via schoolopbouwwerk streven scholen ernaar om beter aansluiting te vinden met de ouders, de buurt en de leefwereld van de migrantenjongeren<sup>(84)</sup>.

De meeste aandacht van de scholen gaat naar Nederlands als tweede taal (NT2). De schoolteams verwierven een goed inzicht in de principes ervan. De scholen die deelnemen aan het project, zijn overtuigd van de waarde van taalvaardigheidsonderwijs. In de doorstromingsrichtingen van het secundair onderwijs blijven er grote weerstanden. Deze positieve balans is mede te danken aan de inspannin-

gen van de extra begeleiders en de PMS-centra. Cruciaal was echter de ondersteuning van het steunpunt NT2. Daarom vindt de Vlor dat het Steunpunt alle scholen die betrokken zijn bij het onderwijsvoorrangsbeleid, moet blijven begeleiden.

De Vlor stelt ook met voldoening vast dat de optie voor taalvaardigheid ook is opgenomen in de eindtermen voor het basisonderwijs en dus voortaan zal gelden voor alle kinderen. De Vlor wil dat scholen extra aandacht blijven besteden aan de taalvaardigheid van kinderen van migranten.

De wijze waarop scholen aan zorgverbreding doen in het basisonderwijs blijkt zeer verschillend. De aanwendingsplannen leren ons dat secundaire scholen studiebegeleiding als nuttig ervaren. In het project doorstroming deden secundaire scholen goede ervaringen op met de inzet van mentoren.

De mentoren presteerden waardevol werk. Het coachen van leerlingen vond ingang en werkt in de scholen ondersteunend naar leerlingen en leerkrachten.

#### b) De modaliteiten

De Vlor vindt dat de overheid voldoende middelen besteedt aan onderwijsvoorrang maar vraagt wel andere modaliteiten voor de verdeling ervan. De Vlor wil het onderwijsvoorrangsbeleid niet langer koppelen aan het Vlaams Fonds voor Integratie van Kansarmen (VFIK). De ligging in een voorranggebied is een goed criterium om afstemming van binnenschoolse en buitenschoolse ondersteuning mogelijk te maken. Het dekt echter niet alle noden. Er zijn ook scholen met een hoog aantal doelgroepleerlingen die niet in voorranggebieden liggen. Ook zij hebben nood aan extra-ondersteuning. De koppeling van onderwijsvoorrangsbeleid en schoolopbouwwerk moet wel behouden blijven.

Alle scholen met een bepaald percentage doelgroepleerlingen moeten voor ondersteuning in aanmerking komen. Dat mag er wel niet toe leiden dat het secundair onderwijs in het globale budget voor onderwijsvoorrang een groter aandeel krijgt.

Basisscholen slagen er steeds beter in om de extra lestijden echt als complementair aan het

81) ALGEMENE RAAD, Advies over het onderwijsbeleid t a v migranten, 31 januari 1995 (ref AR/PCA/ADV/003)

82) ALGEMENE RAAD, Advies neveninstromers, 27 april 1993 (ref AR/PCA/ADV/009)

83) cfr infra p

84) Aan schoolopbouwwerk wordt een afzonderlijke paragraaf gewijd, cfr infra p

gewone lestijdenpakket te gebruiken. Bijna alle basisscholen die aan de voorwaarden voldoen, zijn ingestapt in het onderwijsvoorrangsbeleid. Ondanks de relatief hoge omkadering voelen vele concentratiescholen de degressieve coëfficiënt aan als een straf. De degressieve coëfficiënt garandeert daarenboven geen deconcentratie. In het secundair onderwijs werken de extra lestijden motiverend en ondersteunen ze de organisatie in de school.

Het aanwendingsplan zet scholen aan tot nadenken over hun beleid en brengt hen ertoe om hun beleid voor doelgroepleerlingen concreet te plannen. Scholen weten echter niet goed wat van hen verwacht wordt, omdat zij de criteria voor de beoordeling van de verschillende items niet kennen. De scholen moeten in de toekomst werken op basis van een meerjarenplan. Het meerjarenplan wordt dan vertaald in het aanwendingsplan, dat het gebruik van de extra lestijden in één bepaald schooljaar verantwoordt. Voor het opstellen en het beoordelen van deze aanwendingsplannen vraagt de Vlor duidelijke criteria.

De extra begeleiders spelen een belangrijke rol in de implementatie van de diverse pijlers en componenten van het onderwijsvoorrangsbeleid in de scholen en de PMS-centra. Zij hebben heel wat ervaring opgedaan met onderwijsvoorrang voor migranten. De coördinatie van de extra begeleiders in de Vlor biedt een forum voor overleg tussen onderwijs- en PMS-begeleiders uit de verschillende netten. De begeleiders leren er van elkaars deskundigheid. De werking van de cel migranten van de Vlor is zeer intensief. De dossiers die de cel ontwikkelde, zijn geëvalueerde instrumenten<sup>(85)</sup>.

### 3.3.1.2 Intercultureel onderwijs

De scholen met veel doelgroepleerlingen hebben in veel gevallen al een traditie in de omgang met etniciteit en cultuur van doelgroepleerlingen. Leerkrachten zijn er meer bewust van het belang van intercultureel onderwijs. Intercultureel onderwijs is een opdracht voor elke school maar scholen die niet meedoen aan het onderwijsvoorrangsbeleid, wagen er zich slechts sporadisch aan. Er was te weinig samenwerking met de reguliere begeleiding van de netten. Juist voor intercultureel onderwijs, dat in principe een opdracht is voor alle scholen, is dit spijtig.

### 3.3.1.3 Het onthaalbeleid voor anderstalige nieuwkomers

Het onthaalbeleid voor anderstalige nieuwkomers is een ander pijler van het onderwijsbeleid voor migranten. Het onthaalbeleid is bestemd voor leerplichtige kinderen en jongeren van vreemde nationaliteit en van een ander taalgebied die nog geen volledig schooljaar in ons onderwijs doorbrachten. Het heeft drie functies: onthaal, verwerven van de Nederlandse taal en oriëntering naar het regulier onderwijs.

De Vlor plette in zijn advies van 27 april 1993 voor netoverschrijdende afspraken over het aanbod van onthaalonderwijs<sup>(86)</sup>. In het basisonderwijs moet lokaal overleg leiden tot voldoende en bereikbare onthaalmogelijkheden voor alle anderstalige nieuwkomers. De inrichtende machten kunnen er zelf kiezen tussen centrale opvang of geïntegreerde opvang. Voor het secundair onderwijs opteert de Vlor voor een centrale opvang. De spreiding van de onthaalklassen moet opnieuw bekeken worden in functie van het aantal anderstalige nieuwkomers, van de reële aanwezigheid van migranten en van het spreidingsbeleid voor vluchtelingen en kandidaat-vluchtelingen van de federale regering.

#### *Opvolging van het advies en aandachtspunten*

Naar aanleiding van het advies van de Vlor werkte de overheid voor het schooljaar 1993-1994 een voorlopige regeling uit. Voor het schooljaar 1994-1995 werd de regeling opnieuw aangepast. De onthaalklassen in het secundair onderwijs kregen een decretale basis in onderwijsdecreet VI. In zijn advies over onderwijsdecreet VI betreurt de Vlor dat enkel de decretale bepalingen aan de Vlor werden overgemaakt. Op basis van die bepalingen alleen was het onmogelijk om uitspraken te doen over het geheel van het onthaalbeleid voor anderstalige nieuwkomers<sup>(87)</sup>.

De leerkrachten van de onthaalklassen en de begeleiders van het voorrangbeleid komen geregeld bijeen om ervaringen uit te wisselen. Ze bespreken hun ervaringen met het materiaal dat ontwikkeld werd door het Centrum voor buitenlandse werknemers en het Steunpunt NT2. Het Steunpunt biedt ondersteuning en stelt geschikte werkvormen voor. De begeleiders en het Steunpunt hebben een experimenteel leerplan voor onthaalonderwijs opgesteld.

De regeling in het basisonderwijs werd in haar geheel opgenomen in het besluit van de

85) cfr. *infra* p. 43-44

86) ALGEMENE RAAD, Advies neveninstromers, 27 april 1993 (ref. AR/PCA/ADV/009)

87) ALGEMENE RAAD, Advies over het voorontwerp van decreet betreffende het onderwijs, VI, 5 juli 1994 (ref. AR/RHE/ADV/006)

Vlaamse regering van 20 juli 1994<sup>(88)</sup>. Zij is evenmin voor advies voorgelegd aan de raad. In het basisonderwijs koos de overheid voor een geïntegreerde opvang in een beperkt aantal scholen of vestigingsplaatsen. Er is ook ondersteuning van de leerkrachten die de opvang verzorgen. Het Steunpunt NT2 kreeg de opdracht een vormingscyclus op te zetten.

In zijn advies over het onderwijsvoorrangsbeleid brengt de Vlor geen nieuw advies uit. Hij stelt dat dit pas mogelijk is nadat de nieuwe regeling tenminste drie schooljaren van toepassing is geweest. Dan pas is evaluatie zinvol.

### 3.3.1.4 Onderwijs in eigen taal en cultuur (OETC)

Het onderwijs in eigen taal en cultuur verloopt niet naar wens en is eerder een extra belasting voor leerlingen en leerkrachten. Er is geen curriculum en de organisatorische inbedding is slecht. De andere leerkrachten reageren negatief. Het taalonderwijs is er niet afgestemd op de principes van NT2. De gastleerkrachten spreken onvoldoende Nederlands en zijn onvoldoende geïntegreerd in het schoolteam. Kortom, dit is de minst geslaagde pijler van het onderwijsvoorrangsbeleid. Voor een uitgebreide evaluatie en daaraan gekoppeld een advies over onderwijs in eigen taal en cultuur wacht de Vlor de resultaten af van het project dat hij op dit ogenblik uitvoert in opdracht van de minister van Onderwijs.

De opdracht van de minister is tweeledig. In de eerste plaats wordt een raamcurriculum ontwikkeld. Het raamcurriculum vormt de basis om op korte termijn leerplannen Italiaans en Turks te ontwikkelen. Op middellange termijn levert het raamcurriculum inspiratie om eindtermen voor OETC te formuleren. De uitgangspunten van het raamcurriculum zullen geconcretiseerd worden in voorbeeldthema's. Deze worden uitgewerkt door ontwikkelingsgroepen van zes scholen die deelnemen aan een actie-onderzoek dat de universiteit Gent en het steunpunt NT2 uitvoert in opdracht van de minister. Het onderzoek handelt over de haalbaarheid van het curriculum (zowel wat de constructie als wat de implementatie betreft), de effectiviteit van het curriculum en inventariseert mogelijke belemmeringen op school- en klasniveau.

Ten tweede wordt gezocht naar mogelijkheden

om de invoering en de organisatie van OETC in scholen te verbeteren.

### *Aandachtspunten*

Het raamcurriculum zal verder op punt gesteld worden op grond van concepten en principes die werden goedgekeurd op het vast bureau van 29 maart 1994. Op basis van het raamcurriculum zullen leerplannen geconstrueerd worden. Ontwikkelingsgroepen Italiaans en Turks zijn alvast aan het werk.

### 3.3.1.5 Schoolopbouwwerk

Op basis van haar ervaringen op het terrein formuleerde de algemene raad een advies over de toekomst van het schoolopbouwwerk<sup>(89)</sup>. Het advies richt zich tot de Vlaamse regering in haar geheel. Schoolopbouwwerk behoort tot de bevoegdheidsterreinen van de ministers van onderwijs, welzijn, sociale zaken en cultuur.

Het advies bestaat uit twee grote delen. In het eerste deel schetst de Vlor een theoretisch kader. Schoolopbouwwerk is een methode van samenwerking tussen een school en één of meerdere externe partners. Dit is nodig als men de achterstanden van leerlingen wenst te voorkomen of te remediëren. De achterstand van leerlingen heeft zowel te maken met de kloof tussen de school en de kenmerken van leerlingen als met de kenmerken van het eigen gezin en de eigen gemeenschap. Omdat beide mechanismen mekaar versterken, zullen acties gelijktijdig op beide mechanismen moeten inwerken. Schoolopbouwwerk situeert zich op dit raakvlak.

Schoolopbouwwerk richt zich in principe tot alle kansarme leerlingen. Door de wijze waarop de Vlaamse Gemeenschap zijn voorrangbeleid organiseert, richten de meeste projecten van schoolopbouwwerk zich in de eerste plaats tot doelgroepleerlingen in de onderwijsvoorranggebieden. De Vlor wijst erop dat het schoolopbouwwerk er niet kan beperkt blijven tot doelgroepleerlingen.

Schoolopbouwwerk heeft twee soorten doelstellingen. Ten eerste zijn er educatieve en maatschappelijke doelstellingen die te algemeen zijn om ze te beschouwen als doelen van schoolopbouwwerk alleen. Binnen de school zijn dat bijvoorbeeld de schoolcultuur en de relaties tussen leerkrachten en leerlingen. Buiten de school gaat het bijvoorbeeld om huisvesting, mobiliteit en de sociale situatie van de ouders.

88) Besluit van de Vlaamse regering houdende bijzondere maatregelen voor anderstalige nieuwkomers in het gewoon lager onderwijs, 20 juli 1994

89) ALGEMENE RAAD, Advies schoolopbouwwerk, 15 maart 1994 (ref AR/PCA/ADV/003)

Ten tweede zijn er de eigen doelstellingen van schoolopbouwwerk. Daarbij maakt de Vlor een onderscheid tussen doelstellingen ten aanzien van de school, de ouders en de buurt. Ten aanzien van de school werkt schoolopbouwwerk aan de motivatie, vrijetijdsbesteding en studiekeuze van jongeren. Het ontwikkelt een communicatiemodel tussen leerkrachten, ouders en jongeren en het vergroot de participatiemogelijkheden van ouders en leerlingen. Schoolopbouwwerk helpt ouders vaardigheden te ontwikkelen om hun kinderen te begeleiden in hun ontwikkeling en in hun schoolloopbaan. In de buurt stimuleert schoolopbouwwerk de uitbouw van een socio-cultureel aanbod.

Schoolopbouwwerk steunt op samenwerking tussen verschillende partners. Scholen moeten zelf het initiatief nemen om aan schoolopbouwwerk te doen en de technische en praktische coördinatie ervan opnemen. Het PMS-centrum kan, in overleg met de school, deze taak van haar overnemen. Het PMS heeft daarnaast, en in alle gevallen, een ondersteunende functie ten aanzien van het schoolopbouwwerk. Het is belangrijk hiermee rekening te houden bij de hertekening van de opdrachten van de PMS-sector.

Scholen zoeken best naar samenwerking met elke organisatie die een bijdrage kan leveren tot het realiseren van de doelstellingen van schoolopbouwwerk. Daarom moet er ook een duidelijke taakafbakening tussen de partners tot stand komen. Om optimaal tegemoet te komen aan de noden van de doelgroep, moeten scholen, PMS-centra en begeleiding ook deelnemen aan ruimere lokale samenwerkingsverbanden die de school overstijgen. Ouderverenigingen hebben ook een belangrijke vormingsopdracht.

De Vlaamse Onderwijsraad vraagt aan de Vlaamse regering om systematisch overleg en samenwerking te organiseren tussen de verschillende departementen die bij het schoolopbouwwerk betrokken zijn: onderwijs, welzijn, sociale zaken en cultuur. Andere departementen, zoals werkgelegenheid en huisvesting, moeten zo nodig aan het overleg deelnemen.

Eén van de grootste problemen in de samenwerking met externe partners is het gebrek aan continuïteit in de andere sectoren. Het beste voorbeeld daarvan zijn de inspanningen die de gemeenten vandaag leveren onder de vorm van projecten gefinancierd met VFIK-gelden. De deskundigheid en de methodieken die deze projecten ontwikkelden, mogen in de toekomst niet verloren gaan. De andere secto-

ren zouden best het schoolopbouwwerk structureel integreren in hun gewone werking. De overheid moet de inzet van de VFIK-middelen beter coördineren en controleren.

Bij de keuze van partners worden vandaag vooral formele criteria gebruikt i.p.v. inhoudelijke. De Vlor vraagt de minister van onderwijs om de criteria te herzien en ze beter te laten aansluiten bij de doelstellingen van schoolopbouwwerk.

Naar aanleiding van dit advies en van de dossiers die de cel migranten ontwikkelde, organiseerde de Vlor op 19 november 1994 een studiedag over schoolopbouwwerk voor migranten. Er namen driehonderd personen deel. Met de studiedag wilde de Vlor zijn inzichten bij een ruim publiek bekendmaken, de contacten tussen de verschillende partners stimuleren en inspirerend werken bij de uitbouw van nieuwe initiatieven.

### 3.3.1.6 Initiatieven bij de begeleiding van onderwijsvoorrang

In 1991 werd de cel migranten van de Vlaamse Onderwijsraad belast met de netoverstijgende coördinatie en ondersteuning van het onderwijsbeleid ten aanzien van migranten. De werking voor het basis- en secundair onderwijs is verschillend.

#### Basisonderwijs

Het coördinatieteam volgt en stuurt het vernieuwingsproces gedurende de verschillende fasen van de vernieuwing. De onderwijs- en PMS-begeleiders wisselen ideeën en initiatieven uit. Ze signaleren stagnaties en hiaten waardoor bijsturingen mogelijk worden. Het coördinatieteam bereidt de jaarlijkse werking rond het aanwendingsplan en het logboek voor. Aanwendingsplan en logboek omvatten respectievelijk de planning en de uitvoering van de initiatieven voor migranten in de scholen.

De werkgroepen ondersteunen de begeleiding door zowel inhouden als vernieuwingsstrategieën uit te werken. Deze vinden hun neerslag in materialen voor begeleiders, leerkrachten of leerlingen. De vernieuwing in het basis- en het buitengewoon onderwijs krijgt zo stap voor stap verdere vulling.

De werkgroepen NT2 in het basisonderwijs en het buitengewoon basis- en secundair onderwijs werken bij hun materiaalontwikkeling nauw samen met het Steunpunt NT2. Het organiseerde in het schooljaar 1994-1995 vormings-

sessies voor leerkrachten. De werkgroepen taaltoetsen PMS<sup>(90)</sup>, zorgbreedte in het basisonderwijs<sup>(91)</sup>, schoolopbouwwerk in het basis- en buitengewoon onderwijs<sup>(92)</sup>, intercultureel onderwijs in het gewoon en buitengewoon basisonderwijs en het buitengewoon secundair onderwijs<sup>(93)</sup> publiceerden dossiers met ontwikkelde materialen.

Met geld dat het impulsfonds ter beschikking stelde, hebben alle scholen die meewerken aan het onderwijsvoorrangsbeleid intercultureel materiaal kunnen aanschaffen. Het impulsfonds maakte ook een detachering mogelijk om de materiaalontwikkeling voor NT2 in het buitengewoon basisonderwijs te versnellen.

### Secundair onderwijs

De werkgroepen van het innovatieproject (eerste graad) voor studiebegeleiding, differentiatie en remediering<sup>(94)</sup> en schoolopbouwwerk<sup>(95)</sup> hebben de bestaande dossiers herwerkt en uitgebreid. Ze kregen daarbij feed-back vanuit de scholen. De dossiers studiebegeleiding voor de A-klassen en voor de B-klassen zijn verwerkt tot één nieuw dossier<sup>(96)</sup>.

De werkgroep NT2-materiaalontwikkeling stelde een nieuw dossier voor dat is bedoeld als aanvullende handreiking voor leerkrachten die Klimop 1 gebruiken met zwakkere leerlingen<sup>(97)</sup>.

Intercultureel onderwijs kan gintegreerd worden in zeer verschillende vakken. Werkgroepen maakten lesbundels voor wiskunde<sup>(98)</sup> en voor maatschappelijke vorming<sup>(99)</sup>.

Vorig schooljaar werd voor alle mentoren van het project doorstroming (tweede graad algemeen, technisch en kunstsecundair onderwijs) een tweedaagse cursus over individuele leerlingbegeleiding georganiseerd. De cursus gebeurde in samenwerking met het departement onder-

wijs en de Stichting Lodewijk de Raet. De OVB-begeleiders stelden het document "invulling opdracht mentoren" op. Het geeft de mentoren een houvast bij het uitvoeren van hun mentoraat. Samen met de begeleiders komen nu ook voor de tweede graad de kernpersonen voor studiebegeleiding, differentiatie en remediering, intercultureel onderwijs en Nederlands als instructietaal/onderwijsleertaal geregeld bijeen voor verduidelijking van hun werkvelden. Daarbij wordt materiaal ontwikkeld, verzameld en uitgewisseld.

### Aandachtspunten

Onder voorbehoud van de verlenging van het project, werkt de cel migranten in 1995 aan een verankering van de verworvenheden van het voorrrangsbeleid. De begeleiders doen meer inspanningen om het hele schoolteam bij de vernieuwing te betrekken. Ook proberen de begeleiders belast met het onderwijsvoorrangsbeleid hun ervaring over te dragen aan de reguliere begeleiders.

### 3.3.2 Voorrrangsbeleid inzake de studiekeuze van meisjes in het technisch onderwijs

Het project diversificatie van de studiekeuze van meisjes in het technisch en beroepssecundair onderwijs werd opgezet in 1992. Gedurende twee jaar kon in zestien scholen een experiment lopen. Tijdens deze experimenteerfase werkte het project aan roldoorbrekende studie-oriëntering en beroepskeuze, de begeleiding van meisjes in nijverheidsrichtingen en de doorstroming van meisjes uit nijverheidstechnische richtingen naar vervolgonderwijs of de arbeidsmarkt.

Op het eind van de experimenteerfase is het project doorgelicht door de vakgroep pedagogiek van de Gentse universiteit<sup>(100)</sup>. De onderzoekster

90) Deze bundel verschijnt in het voorjaar 1995

91) CEL MIGRANTEN, Zorgverbreding OVB, Brussel, Vlor, 1994

92) CEL MIGRANTEN, Schoolopbouwwerk in basis- en buitengewoon onderwijs, Brussel, Vlor, 1994

93) CEL MIGRANTEN, Intercultureel basis- en buitengewoon onderwijs, Brussel, Vlor, 1994

94) CEL MIGRANTEN, Schoolopbouwwerk Praktische uitwerking van drie thema's Brussel, Vlor, 1994

95) CEL MIGRANTEN, Differentiatie en remediering Een aanzet tot praktische uitwerking vanuit de visie van diagnostiserend onderwijs, Brussel, Vlor, 1994

96) CEL MIGRANTEN, Studiebegeleiding Een continue werking gedragen door het hele team, Brussel, Vlor, 1994

97) CEL MIGRANTEN, Aanvullende handreiking bij Klimop 1, Brussel, Vlor, 1994

98) CEL MIGRANTEN, Intercultureel onderwijs De interculturele dimensie binnen wiskunde, Brussel, Vlor, 1994

99) CEL MIGRANTEN, Intercultureel onderwijs De interculturele dimensie binnen maatschappelijke vorming, Brussel, Vlor, 1994

100) J. DESMET-GOETHALS, A. DEKETELAERE, K. DRIES, Verslagboek van de externe studiedag van 27 mei 1994 Afsluiting van de pilootfase 1992-1994 Aandachtspunten van de verankeringfase 1994-1996, p. 22-27 geeft enkele eerste conclusies De publicatie van het rapport wordt voorbereid

bestudeerde de werking van het project en ging de effecten na op de deelnemende scholen. De scholen die deelnemen aan een project onderscheiden zich in positieve zin van scholen in de controlegroep waar het om inschrijvingen van meisjes in nijverheidstechnische richtingen gaat. De pilootscholen waarderen de organisatie en de werking van het project. Ze zijn van oordeel dat de aanwezigheid van meisjes een positieve invloed heeft op het schoolklimaat. Er zijn degelijke lesmaterialen ontwikkeld en ook de samenwerking met andere scholen is verrijkend.

De raad van het secundair onderwijs besprak de werking van het project op grond van de evaluatie<sup>(101)</sup>. De raad stelde voor om het project uit te breiden en te verankeren. Het project wordt uitgebreid van zestien naar tweëndertig scholen. De raad vroeg dat de zestien scholen uit de experimentele fase over voldoende uren voor de projectwerking zouden blijven beschikken. De extra uren dienen ook om de scholen uit het project toe te laten een brugfunctie op te nemen t.a.v. de nieuwe scholen. De raad pleitte voor de opname van de doelstellingen van diversificatie in het schoolwerkplan. Ook dient er gewerkt aan een aangepaste schoolcultuur, met een actieve betrokkenheid van alle personeelsleden. De raad vroeg eveneens na te gaan hoe scholen regionale samenwerkingsverbanden kunnen ontwikkelen.

Op grond van dit advies kende de Vlaamse Regering een verlenging toe aan het lopende project met twee schooljaren<sup>(102)</sup>. Het aantal deelnemende scholen werd uitgebreid tot 32. De opdracht blijft in grote lijnen dezelfde als in de proeffase van 1992-1994, met toevoeging van de specifieke opdracht om de expertise van de proeffase te verankeren in de proefscholen en een strategie te ontwikkelen om de ervaringen van het project nuttig te laten toepassen in alle technische en beroepsscholen.

Op een studiedag op 27 mei 1994 werden de resultaten van de proeffase in brede kring bekend gemaakt<sup>(103)</sup>. Het programma werd ingevuld door de Vlor-cel Diversificatie, de Cel Gelijke kansen van de Europese Commissie en de experimenteerscholen. Bij meisjes is een duidelijke

tendens geconstateerd om de studiekeuze ook naar techniek te diversifiëren, jongens diversifiëerden niet naar studierichtingen die jongeren meer voorbereiden op een zorgende taak.

Ter ondersteuning van de meewerkende scholen publiceerde de cel diversificatie ook lesmaterialen. De modules algemene vakken<sup>(104)</sup> en technologische opvoeding<sup>(105)</sup> bieden kant en klare lesmaterialen aan om leerlingen te stimuleren tot een roldoorbrekende studiekeuze. Er ligt ook een dossier klaar over de tewerkstelling van vrouwelijke technici in technische functies van de nijverheid<sup>(106)</sup>.

#### *Aandachtspunten*

In samenwerking met de begeleidingsdiensten van de netten werkt de cel nu aan de verankering van de verworvenheden van het project. Dit betekent dat vanaf het lopende schooljaar vier doelen uitdrukkelijk worden nagestreefd. In de eerste plaats wil de cel jongens en meisjes aanzetten tot een niet-traditionele studie- of beroepskeuze. De cel wenst ook dat scholen hun eigen functioneren en hun schoolcultuur opnieuw bekijken en rekening houden met de aanwezigheid van meisjes. De cel onderzoekt ook de doorstroming van meisjes uit nijverheidstechnische richtingen naar het hoger onderwijs of naar de arbeidsmarkt. In de verankeringsfase is hier nog de ontwikkeling van een strategie om diversificatie te integreren in het beleid van zoveel mogelijk scholen, aan toegevoegd.

De cel werkt ook verder aan de ontwikkeling van lesmaterialen. In 1995 zullen modules verschijnen voor de begeleiding van meisjes in nijverheidstechnische richtingen en een module voor doe-activiteiten in het basisonderwijs. Ook werkt de cel aan een dossier over technische functies in de dienstensector.

101) RAAD VOOR HET SECUNDAIR ONDERWIJS, Advies 1 v m het project diversificatie van de studiekeuze van meisjes in het technisch en beroepssecundair onderwijs, 19 april 1994 (RSO/GES/ADV/001)

102) Besluit van de Vlaamse regering houdende maatregelen ter uitvoering van het project diversificatie van de studiekeuze van meisjes in de opleidingen voor technisch en beroepssecundair onderwijs in het voltijds secundair onderwijs, 20 juli 1994

103) CEL DIVERSIFICATIE, Verslagboek van de externe studiedag van het project diversificatie, 27 mei 1994 te Antwerpen, Brussel, Vlor, 1994

104) CEL DIVERSIFICATIE, Module algemene vakken, Brussel, 1994

105) CEL DIVERSIFICATIE, Module technologische opvoeding Thema electriciteit, Brussel, 1994,

106) CEL DIVERSIFICATIE, Dossier vrouwelijke technici in technische functies in de nijverheid te verschijnen



### 3.4 **SLAGEN EN MISLUKKEN IN HET HOGER ONDERWIJS**

Slagen en mislukken in het hoger onderwijs is eveneens een thema dat het publiek aanspreekt. Dit item is in de Onderwijsraad behandeld vanuit twee gezichtspunten. Een kwantitatieve analyse van het fenomeen van de mislukkingen in het hoger onderwijs vormt een eerste streefdoel. In de memorie van toelichting bij het decreet van 12 juni 1991 betreffende de universiteiten in de Vlaamse Gemeenschap wordt een actieplan voorgesteld om het aantal mislukkingen in het eerste jaar van het hoger onderwijs te reduceren. Punt tien van dit actieplan geeft aan de Vlaamse Onderwijsraad de opdracht tot permanent onderzoek en rapportering via de Vlaamse regering aan de Vlaamse Raad. De Onderwijsraad moest echter vaststellen dat momenteel te weinig statistische gegevens beschikbaar zijn.

De Vlaamse Onderwijsraad heeft beslist de uitvoering van deze opdracht op te splitsen in drie fasen. De Vlaamse Onderwijsraad laat een vooronderzoek verrichten om na te gaan welke gegevens dienen opgevraagd te worden en hoe de datastructuur dient opgebouwd. Het vooronderzoek is toegewezen aan prof. Jan Van Damme van de Katholieke Universiteit Leuven en wordt afgerond eind juli 1995. Het onderzoek steunt op literatuurstudie en een analyse van bestaande systemen van gegevensverwerking. In een tweede fase zal het Departement Onderwijs elk jaar de slaagcijfers verzamelen conform het uitgewerkte model. Deze statistische gegevens laten de raad voor het hoger onderwijs toe elk jaar deze gegevens te evalueren en er een advies uit te brengen.

Een tweede benadering van de slaagproblematiek draait om de structuren voor de begeleiding van de eerstejaarsstudenten. De afdeling voor het universitair onderwijs heeft op 17 november 1994 het visitatierapport besproken over de begeleiding van eerstejaarsstudenten aan de Vlaamse universiteiten. De afdeling was van oordeel dat studiebegeleiding niet echt een bepalende factor is voor slagen. Belangrijke factoren zijn interesse, motivatie en vooropleiding. De afdeling stelde vast dat Minister Coens twee maatregelen wou invoeren: een beperking van de toegang en een betere begeleiding van de studenten. De beperking van de toegang is nooit ingevoerd. Het effect van de begeleiding zou allicht anders zijn geweest indien beide maatregelen

waren ingevoerd. De afdeling was van oordeel dat enkel deze studenten moeten worden begeleid die wensen begeleid te worden en/of waarvan de begeleiding tot hogere slaagkansen leidt.

Tijdige heroriëntering moet mogelijk zijn. Een propaedeutisch eerste trimester met overstapmogelijkheden nadien is een mogelijke oplossing. De afdeling stelde ten slotte dat een ernstig begeleidingsaanbod enkel kan worden gerealiseerd indien voldoende financiële middelen worden ter beschikking gesteld.

### 3.5 **AFSTEMMING VAN ONDERWIJS OP DE ARBEIDSMARKT**

#### 3.5.1 **De opvolging van de Staten-Generaal voor het technisch secundair onderwijs**

De werkgroep opvolging Staten-Generaal heeft in de eerste helft van 1994 de meeste actiepunten van de Staten-Generaal besproken en voorbereid ter bespreking in de afdeling voor het technisch en beroepssecundair onderwijs, de raad voor het secundair onderwijs of in een werkgroep van onderwijsverstrekkers, soms aangevuld met sociale partners en overheid<sup>(107)</sup>.

De afdeling voor het technisch en beroepssecundair onderwijs werd het eens over een nota betreffende het technisch tekenen binnen het domein kleding. Zij hield zich langere tijd bezig met de basisuitrusting in de scholen: afgewerkte lijsten kwamen reeds tot stand voor de domeinen handel & administratie (software en hardware) en chemie (waar men uitging van basistechnieken, waarvoor dan een bepaalde uitrusting nodig is). Voor de domeinen schoonheidsverzorging en kleding zijn de lijsten bijna klaar. In algemene zin besprak de afdeling voor het technisch en beroepssecundair onderwijs de draagwijdte van deze lijsten. Men hield het erbij dat zij richtinggevend zijn. De leerplanmakers kunnen ze gebruiken en ze eventueel opnemen in hun leerplannen. Aangezien de onderwijsinspectie de leerplannen goedkeurt, krijgen de uitrustingslijsten een groter belang.

De afdeling voor het technisch en beroepssecundair onderwijs leverde ook een brief af aan de ondertekenaars van de convenant kunststoffen: de nieuwe studierichtingen kunststoftechnieken

107) Voor de punten herbeschikking van het onderwijsaanbod cfr infra p 65-66, gelijke toegang cfr infra p 33-34, technologische opvoeding cfr infra p 50-51, de derde leerjaren van de derde graad cfr infra p 44-49

(technisch secundair onderwijs) en kunststofverwerking (beroepssecundair onderwijs) startten op 1 september 1993 in het kader van een convenant die werd afgesloten tussen de overheid, sociale partners en onderwijsverstrekkers. De convenant legde elke partner duidelijke engagementen op, o.m. co-financiering van de uitrusting door de sociale partners van de chemische en de metaalverwerkende nijverheid.

De sectorcommissie kunststoffen nam de evaluatie van de nieuwe studierichtingen voor haar rekening. Via een enquête in de scholen kreeg men een beeld van de groei en de groeipijnen van de nieuwe opleidingen. Het bleek dat scholen heel wat moeilijkheden ondervonden om hun leraars kunststoffen te scholen en de zo opgedane know-how voor de school te bestendigen. Ten tweede was er de late levering van de nodige machines en de opleiding van de leerkrachten daarbij. Opvallend ook was het feit dat recruitment nog steeds voor het allergrootste deel binnen de eigen school gebeurt. Verder werden er nieuwe afspraken gemaakt, o.m. voor het leveren van matrijzen aan de scholen. De conclusie van de evaluatie was dat de scholen hard werkten om de groeipijnen tijdens het eerste jaar van de opleidingen te overwinnen en dat de contacten met de omliggende bedrijven groeien. Het tweede jaar van de opleidingen zal ongetwijfeld vlotter lopen, nu zo goed als alle initiele problemen van de baan zijn.

Een werkgroep zelfstandig ondernemen bekijkt de ingewikkelde problematiek van de vestiging/wet/het distributie-attest en de voorbereiding op het uitoefenen van een zelfstandig beroep vanuit de studierichtingen in het technisch en beroepssecundair onderwijs. De werkgroep zal zich beraden over de inhoud van het vak bedrijfsbeheer en de studierichtingen waarin het moet worden aangeboden, enz. De werkgroep bereidde een eerste advies voor, dat weliswaar nog niet is goedgekeurd door de afdeling voor het technisch en beroepssecundair onderwijs. Het betreft vooral het maken van afspraken tussen het Vlaamse departement onderwijs en het federale ministerie van middenstand i.v.m. de gereguleerde beroepen.

Inzake lerarenstages is weinig vooruitgang boekend: enkel de sectorcommissie Esthetiek werkte onder sociale partners (via het Fonds voor Bestaanszekerheid in de sector) en onderwijsverstrekkers een vrij uitgebreid initiatief uit om in het voorjaar van 1995 enkele tientallen leerkrachten in de wereld van haartooi en

schoonheidszorgen gedurende een maand stage te laten lopen.

De sectorcommissie Voeding-Hotel werkte hard aan een nieuwe voorstel over de commerciële activiteiten die hotelscholen kunnen organiseren. Een en ander houdt een ernstige poging in om tussen HORECA-Vlaanderen (en andere federaties) en de hotelscholen tot bindende afspraken te komen waar alle partijen zich kunnen vinden. Dit blijkt evenwel geen gemakkelijke besprekingen te zijn.

Tenslotte moet nog worden vermeld dat de sociale partners een lijvige bundel publiceerden: „Samenwerking tussen TSO-BSO scholen-bedrijven, sectoren, diensten, instellingen en sociale partners: aanbevelingen, vuistregels en voorbeelden”, met voorstellen voor en voorbeelden van samenwerking. De bundel bevat een verantwoording van de samenwerking, algemene aanbevelingen, geeft aan op welke terreinen zou kunnen worden samengewerkt, hoe bestaande of nieuwe kanalen kunnen worden benut en geeft voorbeelden van "good practice" met daaruit afgeleide vuistregels. De publikatie ervan kadert eveneens in de engagementen die de sociale partners op zich namen ter gelegenheid van de Staten-Generaal.

#### *Aandachtspunten*

De afdeling voor het technisch en beroepssecundair onderwijs werkt verder aan de concretisering van de afspraken van de Staten-Generaal voor technisch onderwijs. Bijzondere aandacht besteedt de afdeling aan de herindelings van het aanbod in domeinen en aan criteria voor planificatie<sup>(108)</sup>.

### **3.5.2 De ontwikkeling van beroepsprofielen voor het volwassenenonderwijs, het technisch en beroepssecundair onderwijs en het hoger onderwijs**

#### **3.5.2.1 Algemene doelstellingen.**

Vanaf 1987 - 1988 gaf de hoge raad voor het technisch en beroepssecundair onderwijs impulsen om het beroepsgericht onderwijs beter te doen inspelen op de eisen van de arbeidsmarkt. De sectorcommissies van de raad voor secundair onderwijs hebben verder een interessante verzameling beroeps- en opleidingsprofielen ontwikkeld.

108) Cfi infra p 65-66

Binnen de Vlor groeit de opvatting dat profielen evengoed voor het buitengewoon, het hoger en het volwassenenonderwijs helpen de eigen opdrachten te formuleren. In het hoger onderwijs vormt het toetsen van de opleidingen aan beroepsprofielen in de nabije toekomst een wezenlijk onderdeel van de kwaliteitszorg<sup>(109)</sup>. Het is de zorg van de overheid dat de programma's van de hogescholen dezelfde basiscompetenties waarborgen voor alle beginnende beroepsbeoefenaars. Profielen steunen de voorbereiding en beoordeling van de specifieke eindtermen vanaf de tweede graad secundair onderwijs en helpen bij de uitbouw van modulaire opleidingen in het volwassenenonderwijs.

#### *Aandachtspunten*

De algemene raad en de bevoegde raden en afdeling hopen in het komende jaar een methodologie en een werkwijze vast te stellen om in de toekomst gefundeerde beroeps- en/of opleidingsprofielen te kunnen formuleren.

#### 3.5.2.2 Enkele belangrijke profielen

Het belangrijkste profiel dat in 1994 door de afdeling voor het technisch en beroepssecundair onderwijs werd goedgekeurd is het beroeps- en opleidingsprofiel van de verzorgende<sup>(110)</sup>. De overheid stemde in met het voorstel om de studierichtingen gezins- en sanitaire hulp (derde graad beroepssecundair onderwijs) samen te voegen tot de studierichting "verzorging". Er zijn daarenboven twee specialisatiejaren goedgekeurd, met name kindercare en gezins- en thuiszorg. Dit vormde voor de sectorcommissie paramedische beroepen van de raad voor het secundair onderwijs de aanleiding om een beroepsprofiel uit te tekenen evenals een opleidingsprofiel voor de nieuwe studierichting en specialisatiejaren. Ook deze profielen werden door de overheid overgenomen: in het ministerieel besluit dat de syntheselessentabel bepaalt nam de overheid op dat "via de leerplannen het in de Vlaamse Onderwijsraad tot stand gekomen opleidingsprofiel dient gerealiseerd".

De profielen werden opgesteld door de sectorcommissie op basis van materiaal dat door het werkveld werd toegeleverd. Rusthuizen, kinderdagverblijven, organisaties van thuiszorg enz. stuurden takenlijsten op. Het vele materiaal werd geordend en tot een beroepsprofiel uitgewerkt. Het profiel onderscheidt vier clusters van taken: omgang met mensen, verzorgende taken,

zorg voor leef- en woonklimaat en inzicht in de arbeidswereld. Uit het beroepsprofiel werd een opleidingsprofiel gedistilleerd, volgens dezelfde indeling. Ook bij de opsplitsing kindercare, bejaardencare, thuiszorg werd aan deze vier componenten niet voorbijgegaan. Bovendien werd een belangrijk hoofdstuk gewijd aan stages in de sector. Het profiel benadrukt vooral de integrerende rol ervan.

Het profiel maakt een duidelijk onderscheid tussen de taak van de verpleegkundige, de verzorg(st)er en de logistieke functie. De opleiding voor de verzorgende taken wordt behouden op het niveau van de derde graad beroepssecundair onderwijs, hoewel daar wel een kwaliteitsverhoging wordt verwacht. Het profielenwerk gebeurde in overleg met het ministerie van volksgezondheid. Zo werd er o.m. rekening gehouden met de regelgeving die momenteel wordt uitgewerkt om het beroep van verzorgende wettelijk te erkennen<sup>(111)</sup>.

Een ander studieprofiel dat in 1994 door de afdeling voor het technisch en beroepssecundair onderwijs werd goedgekeurd was het profiel van de studierichting Biotechniek tweede en derde graad van het technisch secundair onderwijs. Het kwam tot stand naar aanleiding van besprekingen rond enkele nieuwe benamingen die werden aangevraagd. Het profiel steunt op vier pijlers:

- de studierichting richt zich tot leerlingen met belangstelling voor plant, dier en mens;
- de gehanteerde werkwijze is er vooral een van toegepaste wetenschappelijke aard;
- biotechniek in het technisch secundair onderwijs bereidt voor op studies in het hoger onderwijs waarin wetenschappen belangrijk zijn en het accent wordt gelegd op het leven en de natuur;
- tenslotte leunt de studierichting "biotechniek" in het technisch secundair onderwijs fundamenteel aan bij de agrarische en para-agrarische sector.

In 1994 werd een aanzet gegeven tot nieuwe profielen in de sector van de grafische wereld; in de sector administratie en distributie werd aan profielen gewerkt, maar de afwezigheid van een duidelijke gesprekspartner van werkgeverszijde maakt het hier extra moeilijk om beroepsprofielen tot stand te brengen. Het advies over de zevende specialisatiejaren in het technisch en beroepssecundair onderwijs had vertakkingen

<sup>109)</sup> art 58 en 59 van het decreet betreffende de hogescholen in de Vlaamse Gemeenschap

<sup>110)</sup> AFDELING VOOR HET TECHNISCH EN BEROEPSSECUNDAIR ONDERWIJS, Advies over het beroeps- en opleidingsprofiel van de verzorgende, (Studie, 1), Brussel, Vlor, 1994

<sup>111)</sup> zie o.m. Belgisch Staatsblad van 30-03-93 en de actuele beschrijving van het KB 78 betreffende de uitoefening van de geneeskundige beroepen

naar de discussies over profielen. De sinds lang voorbereide profielen uit de metaalverwerkende, elektrotechnische en kunststoffensector werden in 1994 zo goed als voltooid.

### 3.5.3 De betekenis van zevende specialisatiejaren

Een belangrijk dossier dat de afdeling voor het technisch en het beroepssecundair onderwijs behandelde, is dat van de zevende specialisatiejaren<sup>(112)</sup>. De zevende leerjaren zijn echte specialisatiejaren die voortbouwen op een onderdeel van de kennis en de vaardigheden die de leerling heeft verworven in de derde graad. Specialisatiejaren zijn niet bedoeld om leerlingen te herorienteren noch om kennis en vaardigheden op te frissen.

Op grond van deze visie toetsten de sectorcommissies de bestaande specialisatiejaren. Sommige hiervan hebben eerder een vervolmakingskarakter of zijn achterhaald. Deze oefening leidde tot een grondige herwerking van de lijst: sommige benamingen zijn afgeschaft, andere zijn samengevoegd met verwante structuuronderdelen. Soms is de inhoud aangepast maar de benaming behouden. Van elke specialisatie bestaat nu een fiche die de eigenheid ervan omschrijft. Uiteindelijk bleven nog zo'n 120 benamingen over.

#### *Opvolging van het advies*

De minister nam het advies zo goed als integraal over. Ondertussen werden de syntheselessentabellen besproken en de overeenstemmende studierichtingen bepaald. Het nieuwe aanbod gaat van start in september 1995. Het aanbod werd ook in de domeinindeling ingepast<sup>(113)</sup>.

## 3.6 LEERINHouden EN LEERPLANNEN

### 3.6.1 Nieuwe leerinhouden die voortvloeien uit de eindtermen voor het basisonderwijs

De eindtermen basisonderwijs die op 30 januari 1995 door de Vlaamse raad zijn bekrachtigd, leggen ook nieuwe klemtonen in de leerinhouden die kinderen worden aangeboden<sup>(114)</sup>.

Dit is het duidelijkst voor de leergebiedoverstijgende eindtermen. Deze doelen worden geleerd en geoefend in verschillende leercontexten, in gevarieerde leersituaties en met leerinhouden uit verschillende leergebieden. De kinderen leren duidelijk zien dat de aangeleerde vaardigheden in verschillende situaties bruikbaar zijn.

Het basisonderwijs heeft de opdracht kinderen te "leren leren". Leren veronderstelt van de leerlingen inspanningen om te analyseren, te concretiseren, verbanden te leggen, te synthetiseren, te abstraheren, te evalueren, te integreren en toe te passen in nieuwe situaties. In de verschillende "vakken" leren de leerlingen om zelfstandig problemen op te lossen en nieuwe inhouden te verwerken.

Sociale vaardigheden zijn noodzakelijk om deel te nemen aan het sociale leven, zowel op maatschappelijk als op interpersoonlijk en familiaal vlak. Sociaal functioneren moeten kinderen gaandeweg leren. Dit gebeurt in belangrijke mate door ervaringen thuis, in de familie, de buurt, de leeftijdsgroep waar ze deel van uitmaken, maar ook in de klas en de school. Bij de eindtermen van sociale vaardigheden wordt gewerkt aan drie specifieke domeinen van het sociaal functioneren: het ontwikkelen van een voldoende gamma van omgangsvormen, het leren beheersen van een aantal gespreksconventies en het leren samenwerken met anderen. In het secundair onderwijs worden deze drie domeinen verder uitgediept en verbreed.

Het leergebied wereldoriëntatie wordt van overheidswege voor het eerst duidelijk omschreven in zes domeinen of werkelijkheidsgebieden: natuur, mens, maatschappij, technologie, tijd en

112) AFDELING VOOR HET TECHNISCH EN BEROEPSSECUNDAIR ONDERWIJS, Advies m b t de lijst van geuniformiseerde benamingen van de derde leerjaren van de derde graad TSO-BSO, 14 oktober 1994 (ref TSO-BSO/ADV/004), ID, Aanvullend advies i v m enkele derde leerjaren van de derde graad TSO en BSO, 23 november 1994 (ref TSO-BSO/ADV/005), RAAD VOOR HET SECUNDAIR ONDERWIJS, Aanvullend advies m b t de lijst van geuniformiseerde benamingen van de derde leerjaren van de derde graad TSO-BSO, 20 december 1994 (ref RSO/JVH/ADV/007)

113) cf. infra p

114) RAAD VOOR HET BASISONDERWIJS, Advies eindtermen kleuter- en lager onderwijs, 10 05 1994 (RBO/PDL/JVW/ADV/002)

ruimte. Dit referentiekader is heel wat ruimer dan de vroegere associaties in de natuur, in de tijd en in de ruimte. Via wereldoriëntatie verwerven kinderen kennis en inzicht in zichzelf, in hun omgeving en in hun relatie tot die omgeving. Zij verwerven vaardigheden om in interactie te treden met of in te grijpen in die omgeving en zij worden gestimuleerd tot een positieve houding en engagement ten aanzien van zichzelf en hun omgeving.

De samenhang met de twee leergebied-overstijgende thema's voor de lagere school "leren leren" en "sociale vaardigheden" ligt voor de hand. Heel wat leer- en controlevaardigheden die binnen het pakket "leren leren" worden geformuleerd, zijn nodig om de eindtermen voor wereldoriëntatie te kunnen realiseren.

Het pakket eindtermen rond sociale vaardigheden is duidelijk complementair aan de eindtermen ontwikkeld binnen het domein mens. Zo vindt men in het pakket sociale vaardigheden eindtermen die een nadere concretisering zijn van eindtermen vermeld in het domein mens.

Ook het leergebied muzische vorming krijgt een vernieuwende indeling. In principe is het muzische ondeelbaar want het gaat om een groei- en leerproces. Volgende domeinen komen aan bod: beeld, muziek, drama, beweging en media. Muzische vorming mag zeker niet als een afzonderlijk leergebied worden beschouwd. De verschillende domeinen in het leergebied muzische vorming moeten als een coherent geheel geïnterpreteerd worden. Tevens moet de relatie met andere leergebieden benadrukt worden. Taal, wereldoriëntatie, wiskunde en lichamelijke opvoeding bieden de muzische situaties aan.

#### *Aandachtspunten*

De raad voor het basisonderwijs zal in het werkjaar 1995 de implementatie van de eindtermen aan de orde stellen.

## **3.62 Technologische opvoeding in de eerste graad van het secundair onderwijs**

### **3.6.2.1 Een visie op het vak technologische opvoeding**

Dit vak heeft een belangrijke functie in de eerste graad van het secundair onderwijs. Het ontwikkelt de technische vaardigheden van de leerlingen (het technisch-technologische is een wezenlijk onderdeel van de basisvorming). Jongeren maken in het vak technologische opvoeding ook kennis met techniek. Dit kan een doorslaggevend element worden bij hun studie- en beroepskeuze. Eerder al (tweede helft van 1993) was de Minister ingegaan op een advies van de raad voor het secundair onderwijs om de syntheslessentabel voor het tweede leerjaar voor het vak technologische opvoeding aan te passen van één naar twee lestijden per week<sup>(115)</sup>. Tegelijk vroeg de minister de raad voor het secundair onderwijs een alomvattend advies uit te brengen rond het vak technologische opvoeding in de eerste graad. In 1994 bracht de raad voor het secundair onderwijs dit advies uit<sup>(116)</sup>.

Het advies schetst een globale visie op het vak in het eerste en het tweede leerjaar A en in het eerste leerjaar B. De Onderwijsraad ziet het vak vooral als een uitwerking van de technologie-als-denken-en-doen-idee.

Het advies geeft verder een uitgebreid overzicht van benodigde uitrusting en infrastructuur om het vak goed te kunnen geven. Tenslotte wordt vrij uitvoerig ingegaan op het profiel van de leraar technologische opvoeding. De lerarenopleiding en de navorming moet in ieder geval gestoeld zijn op de visie zoals in het advies uitgewerkt. De ruime lijst van bekwaamheidsbewijzen die vandaag bestaat, is mee de oorzaak van de onvolkomenheid waarmee het vak vandaag wordt onderwezen. Het advies gaat in op de gevaren die bestaan als een leraar wetenschappen het vak geeft of als een leraar technische vakken dit vak te zeer inkleurt met zijn of haar eigen specialisatie. Het advies wordt besloten met een reeks items voor een mogelijk navormingsprogramma voor de leraren technologische opvoeding.

### **3.6.2.2 Lesmaterialen voor technologische opvoeding**

De cel diversificatie werkte een lespakket uit over elektriciteit<sup>(117)</sup>. Dit lespakket is bestemd

115) Besluit van de Vlaamse regering van 10 september 1993

116) RAAD VOOR HET SECUNDAIR ONDERWIJS, Advies 1 v m het vak technologische opvoeding, 20 september 1994 (RSO, ADV/004)

117) Module technologische opvoeding, Brussel, Vlo1, 1994

voor leerkrachten technologische opvoeding. Er wordt bijzonder aandacht besteed aan de beginsituatie van de meisjes. De module wil stimuleren dat ieder kind objectief en volledig wordt voorgelicht over studie- en beroepsmogelijkheden. Jongens en meisjes moeten stimulansen krijgen om technisch bezig te zijn, aangepast aan hun eigen interesse en leerstijl.

### **3.6.3 Informatica in het algemeen secundair onderwijs**

Informatica kan zowel een afzonderlijk vak zijn als geïntegreerd worden binnen andere vakken<sup>(118)</sup>. Informatica kan in andere vakken zowel een vakinhoudelijke als een methodologische component zijn.

Als afzonderlijk vak wordt het gegeven aan leerlingen van de tweede en de derde graad. In de tweede graad maken leerlingen via het vak op een systematische manier kennis met informatica. Daarom vindt de afdeling dat het algemene vak informatica minstens één wekelijkse lestijd verdient in de studierichtingen economie-wetenschappen, economie-moderne talen, economie-wiskunde, grieks-wiskunde, latijn-moderne talen, latijn-wiskunde, menswetenschappen-moderne talen, moderne talen-wiskunde en sport-wetenschappen. In de derde graad behoort informatica tot het complementair gedeelte; het is er dus een algemeen vak.

Informatica als een afzonderlijk vak kan zowel een algemeen vak zijn als een technisch vak. Als informatica gegeven wordt als een algemeen vak ligt de klemtoon op de vormende waarde van de informatica. Informatica als technisch vak heeft een ondersteunende functie of is gericht op concrete toepassingen.

In functie van de integratie van informatica in andere vakken, vraagt de afdeling dat onderzocht wordt welke impact de nieuwe informatie-technologieën hebben op de verschillende vakinhouden. Daarom heeft de afdeling een werkgroep opgericht die dit aspect verder zal uitdiepen. Nederlands komt als eerste vak aan bod. Op grond hiervan kunnen in de leerplannen nieuwe leerinhouden worden ingeschreven. De afdeling vraagt de bevoegde instanties om com-

puterondersteund onderwijs te stimuleren in de verschillende vakgebieden.

De introductie van informatica in de verschillende curricula heeft uiteraard ook infrastructu-  
rele, logistieke, financiële en organisatorische aspecten. De afdeling vraagt o.m. dat sommige vaklokalen voor algemene vakken uitgerust worden met pc's. Daarom is een gefaseerde invoering ervan aangewezen.

#### *Aandachtspunten*

De afdeling zal in 1995 onderzoeken hoe informatica kan geïntegreerd worden in het vak Nederlands.

## **3.7 DE UITBOUW VAN NIEUWE STELSLS VAN KWALITEITSZORG**

### **3.7.1 De eindtermen voor het basisonderwijs**

Met de eindtermen wil de overheid een herkenbare basis voor kwaliteitsbewaking in het onderwijs bieden. De overheid doet langs deze weg een uitspraak over wat als minimumvoorwaarden voor kwaliteit moet worden beschouwd.

Het begrip "kwaliteit" is een alomvattend begrip. Meestal echter is het vaag omschreven. Het kan vanuit verschillende hoeken gedefinieerd worden. Het heeft betrekking op verschillende niveaus zonder veel onderscheid en het wordt toegepast op verschillende objecten. Veel discussies over de kwaliteit van het onderwijs leiden dan ook tot een verhaal zonder einde<sup>(119)</sup>.

Bij de bespreking van de eindtermen voor het basisonderwijs is de raad voor het basisonderwijs ervan uitgegaan dat evidente pleidooien voor kwaliteitsbewaking in het onderwijs moeten voorafgegaan worden door de vraag naar het soort kwaliteit dat moet nagestreefd worden. Volgens de raad biedt een dergelijke benadering het voordeel een verengend instrumenteel denken over onderwijs te doorbreken. Meteen is er ook een aangrijpingspunt voor een debat over de fundamenteën van het onderwijs. Op die manier komt men tot een discussie die visies, doelstellingen en inhouden om die doelstellingen te be-

118) AFDELING VOOR HET ALGEMEEN SECUNDAIR ONDERWIJS, Advies over de plaats van informatica in het ASO, 21 oktober 1994 (ref RSO/ASO/JVH/ADV/001)

119) R. VANDENBERGHE, Kwaliteit van het onderwijs een verhaal zonder einde? in Tijdschrift voor Onderwijsrecht en Onderwijsbeleid, 1991-1992, 2, p 79-86

reiken centraal stelt en waarbij problemen niet automatisch vertaald worden in termen van management <sup>(120)</sup>.

Een bespreking van de eindtermen voor het basisonderwijs moet dus vertrekken vanuit een globale visie op de doelstellingen van het basisonderwijs <sup>(121)</sup>. Het nadenken over de essentie van het onderwijs is echter geen eenvoudige opdracht. Algemeen mag gesteld worden dat het denken over onderwijs meestal gebeurt in termen van opleiding en niet zozeer in termen van vorming. Sommigen gaan daarbij zover dat ze de vormingsopdracht van het onderwijs alleen toespitsen op de verwerving van beroepskwalificaties <sup>(122)</sup>. In het lager onderwijs manifesteert deze denkrichting zich door de te sterke nadruk die sommigen willen leggen op de cognitieve vorming. Reeds jaren werden duidelijke inspanningen geleverd om een al te eenzijdig cognitief werken te doorbreken. De raad voor het basisonderwijs merkt hierbij op dat de maatschappelijke verwachtingen en de druk vanuit het secundair onderwijs de neiging versterken om cognitieve vorming centraal te stellen.

Recent gaat men er opnieuw, vrij algemeen en voor vrijwel alle onderwijsniveaus van uit dat voor het functioneren van de samenleving, voor de voorbereiding van de kinderen op hun deelname aan het maatschappelijk leven en voor de individuele ontplooiing van kinderen, een waardengebonden opvoeding van groot belang is. De raad voor het basisonderwijs heeft het belang van beide invalshoeken beklemtoond en heeft daarbij een onderscheid gemaakt tussen de meer technische onderwijscomponent enerzijds en de uitdrukkelijk waardengebonden, opvoedingscomponent anderzijds <sup>(123)</sup>.

De raad voor het basisonderwijs beklemtoont dat het te eenvoudig is te spreken over dé pedagogische opdracht van het onderwijs. Er bestaan immers grote verschillen tussen de diverse niveaus in het onderwijs. Als dusdanig moet er ook genuanceerd nagedacht worden over de concrete uitwerking van deze opdracht. Voor het jongere kind is het allereerst van belang om opgenomen te worden en ook om zich opgenomen te weten in een gemeenschap. Men gaat ervan uit dat pas op die basis een eigen persoonlijkheid kan gevormd worden <sup>(124)</sup>.

Te vaak wordt in discussies over de opdracht van het onderwijs, nog los van het onderwijsniveau, deze dubbele opdracht van het onderwijs m.n. onderwijs en opvoeding, voorgesteld in termen van een keuze tussen beide componenten. In het kader van een discussie over de eindtermen en zodoende van de uitwerking van een globale visie op de doelstellingen van het basisonderwijs was de Raad van mening dat deze problematiek op een evenwichtige en genuanceerde wijze diende benaderd te worden en dat de beide componenten dus een duidelijke plaats moeten krijgen.

In zijn advies over de eindtermen heeft de raad voor het basisonderwijs de totale ontwikkeling van het kind als uitgangspunt genomen. Dit sluit trouwens nauw aan bij de kritische houding van de raad tegenover het leerstofjaarclassensysteem en de curriculumopbouw. De raad heeft de aandacht gevraagd voor drie belangrijke aspecten bij de ontwikkeling van het kind: aandacht voor de verschillende ontwikkelingscomponenten, aandacht voor de continuïteit in de ontwikkeling en tenslotte aandacht voor de maatschappelijke context waarin de school gesitueerd is.

De raad is eveneens tot de conclusie gekomen dat het specifiek karakter van het kleuteronderwijs het niet toelaat te spreken over "eindtermen die moeten bereikt worden". Op het niveau van het kleuteronderwijs is het wenselijker te spreken over ontwikkelingsdoelen. Dit zijn dan beschrijvingen van wat minimaal aan kennis, inzicht, vaardigheden en onderwijsattitudes in het kleuteronderwijs moet worden nagestreefd.

De Vlaamse Raad heeft op 22 februari 1995 een decreetswijziging goedgekeurd. In het nieuwe decreet wordt een onderscheid gemaakt tussen ontwikkelingsdoelen en eindtermen. Eindtermen moeten worden nagestreefd en bereikt terwijl de school de ontwikkelingsdoelen enkel moet nastreven. Ook in het buitengewoon onderwijs blijkt het zinvol om de notie ontwikkelingsdoelen in te voeren.

120) J VANDERHOEVEN, Leraar zijn pedagogische onmacht of onmacht om pedagogisch te denken?, - P SMEYERS (red ) Heeft de school nog een vormingsproject? Leuven, 1994, p 111-130

121) RAAD VOOR HET BASISONDERWIJS, Advies eindtermen kleuter- en lager onderwijs, 10 mei 1994 (ref RBO/PDL-JVW/ADV/002)

122) J MASSCHELEIN, Zijn er nog overlevingskansen voor het "Bildungsideal"? in Vorming 7 (1991), 1, p 52

123) J VANDERHOEVEN, Medezeggenschap een duik in de lokale autonomie in Tijdschrift voor Onderwijsrecht en Onderwijsbeleid, 1991-1992, 3, p 157-172

124) A W VAN HAAFTEN, Pedagogiek tussen norm en grondslag in Pedagogisch Tijdschrift, 17 (1992), nr 2, p 123-128

### 3.7.2 De inspectie van de Vlaamse Gemeenschap

Het decreet op de inspectie en de pedagogische begeleidingsdiensten van 17 juli 1991 hervormde grondig de wijze waarop de overheid de kwaliteitscontrole van scholen organiseert. Het decreet voerde een onderscheid in tussen een externe kwaliteitscontrole door de overheid en een netinterne kwaliteitsbevordering en -bewaking.

De belangrijkste verandering houdt in dat de externe kwaliteitscontrole zich richt op het functioneren van de school als geheel. De kwaliteitscontrole, nieuwe stijl, slaat op het maatschappelijk mandaat van de scholen. Dit mandaat is omschreven aan de hand van infrastructurale (schooluitrusting, gebouwen), organisatorische (verlofregeling, schooltijd), structurele en inhoudelijke vereisten. Op dit laatste terrein formuleert de overheid een minimumnorm, uitgedrukt in "eindtermen". De inhoudelijke toetsing van het onderwijs heeft ook betrekking op het respecteren van minimumlessenroosters en het gebruik van goedgekeurde leerplannen. De controle wordt in principe uitgevoerd door een team van inspectieleden.

De nieuwe taakomschrijving van de inspectie doet een beroep op andere vaardigheden dan vroeger: de kwaliteit van een school evalueren, is een heel andere opdracht dan de vakdidactische kwaliteit van een leraar inschatten. De evaluatie heeft betrekking op de mate waarin een schoolteam beantwoordt aan de eisen die geformuleerd zijn in het maatschappelijk mandaat van de school en dus inherent zijn aan de professionele situatie. Een doorlichting kan ook aanleiding geven tot het intrekken van de erkenning of de financiering, respectievelijk de subsidiering van een school. Het gewicht van dergelijke beslissingen is voor alle betrokkenen ook bijzonder groot.

Het beoordelen van het rendement van scholen vraagt van de betrokken inspecteur grote deskundigheid op het vakinhoudelijke, didactisch-onderwijskundige, bestuurlijk-juridische, organisatorische en agogische terrein. Behalve deskundigheid veronderstelt het uitvoeren van een dergelijke opdracht integriteit die kan uitgedrukt worden in een specifieke deontologie. Het uitwerken van een gedragscode is de wijze waarop veel beroepsgroepen proberen om te gaan met deontologische vragen m.b.t. een functie, ambt, beroep... Daarom beveelt de Onderwijsraad de inspectie aan om een gedragscode uit te

werken<sup>(125)</sup>. Een gedragscode is een door alle beroepsbeoefenaars gedeeld stelsel van normen en waarden die betrekking hebben op de doeleinden en de strategieën van het eigen organisatieverband. Een gedragscode kan een sterk sturings- en coördinatiemechanisme zijn, dat een groot aantal handelingsvoorschriften of controlemaatregelen vanuit de overheid kan voorkomen.

Een gedragscode is een principiële "contract" dat door de leden van het corps "onderschreven" wordt, waarop zij elkaar kunnen aanspreken en door anderen aangesproken kunnen worden.

De Onderwijsraad is van oordeel dat het inspectiecorps zelf een gedragscode moet opstellen, op grond van een functie- en competentieprofiel. Het opstellen van een gedragscode is een opdracht die beroepsbeoefenaars met een hoge professionele status best zelf kunnen opnemen.

#### *Aandachtspunten*

De Vlor werkt tevens aan een advies over een werkingscode voor de inspectie en voor de pedagogische begeleidingsdiensten. De werkingscodes zullen handelen over concrete procedures en termijnen.

### 3.7.3 Kwaliteitsbewaking in het hoger onderwijs

Het hogeschooldecreet van 13 juli 1994 onderscheidt met betrekking tot de kwaliteitsbewaking drie fasen. Eerst en vooral is de hogeschool zelf verantwoordelijk voor de interne en externe kwaliteitsbewaking. Het gaat hierbij zowel om de onderwijs- als de onderzoeksactiviteiten. Bij het proces van kwaliteitszorg betreft de hogeschool zowel de studenten als binnenlandse en buitenlandse experts. In tegenstelling tot doorlichtingen aan universiteiten hebben betrokken beroepssectoren ook een rol te spelen. De beoordeling heeft minstens om de vijf jaar plaats.

De overheid ziet toe op de kwaliteitsbewaking en controleert de kwaliteitsbewaking door de hogescholen. De Vlaamse Regering laat daarenboven regelmatig een vergelijkend onderzoek naar de kwaliteit van de onderwijsactiviteiten in de verschillende opleidingen verrichten. Dit gebeurt door een commissie van onafhankelijke deskundigen die van hun onderzoeksresultaten een openbaar verslag maken.

Als de kwaliteit van het onderwijs in een

125) ALGEMENE RAAD, Advies over een gedragscode voor de inspectie, 18 oktober 1994 (ref. AR/RHE/ADV/014)



bepaalde opleiding duurzaam onvoldoende blijkt te zijn of als het peil van de opleiding niet op het niveau van het hoger onderwijs is, dan kan de Vlaamse Regering besluiten dat de studenten van deze opleiding niet meer in aanmerking komen voor de berekening van de onderwijsbelastingseenheden in een bepaalde hogeschool.

Het decreet van 21 december 1994 betreffende het onderwijs, VI past de regelgeving over de kwaliteitszorg aan de universiteiten aan, naar analogie met de regelgeving voor de hogescholen. Op deze manier gelden dezelfde regels voor kwaliteitszorg voor het hele hoger onderwijs. Het streven naar een vergelijkbare regelgeving voor het hele hoger onderwijs was één van de grondideeën die het advies kenmerkten van de Raad voor het hoger onderwijs van 15 oktober 1993 over het voorontwerp van decreet betreffende de hogescholen in de Vlaamse Gemeenschap.

De inspectie voor het hoger onderwijs van het korte type heeft, conform het decreet van 17 juli 1991 op de inspectie en de pedagogische begeleidingsdiensten, een doorlichting verricht van een aantal opleidingen in het hoger onderwijs van het korte type<sup>(126)</sup>. De raad voor het hoger onderwijs heeft kennis genomen van de verslagen van deze doorlichtingen. De raad is van oordeel dat deze doorlichtingen voor de hogescholen een belangrijke informatiebron vormen.

De raad voor het hoger onderwijs besprak eveneens het doorlichtingsverslag van de voorzittingen voor de begeleiding van eerstejaarsstudenten aan de universiteiten<sup>(127)</sup>.

#### *Aandachtspunten*

De raad en de bevoegde afdelingen nemen zich voor om ook de toekomstige visitatierapporten door te nemen. In 1994 kwamen alvast de opleidingen scheikunde aan de universiteiten aan bod<sup>(128)</sup>.

## **3.8 HERWAARDERING EN PROFESSIONALISERING VAN HET LERARENAMBT**

### **3.8.1 De lerarenopleiding**

Het Vlor-advies over de lerarenopleiding werd uitgebracht op 16 maart 1993. In oktober 1993 werd dan door Minister Van den Bossche een discussienota<sup>(129)</sup> verspreid die het uitgangspunt was voor een breed maatschappelijk debat over het lerarenambt.

De verwerking van dit maatschappelijk debat over het lerarenambt resulteerde in een nieuwe nota die aan de Vlor werd voorgelegd op 6 november 1994 onder de titel: "De lerarenopleiding: een nieuwe uitdaging, een nieuwe kans". Bij die gelegenheid heeft de Vlaamse Onderwijsraad een vergelijking gemaakt tussen het Vlor-advies van 1993 en de beleidsnota van de minister. De Vlor heeft bij de bespreking op de algemene raad van 22 november 1994 vastgesteld dat zijn advies in grote lijnen werd gevolgd, maar dat nog een aantal onduidelikheden overbleven.

Ondertussen was minister Van den Bossche ook gestart met een zgn. "Ronde van Vlaanderen" waarbij hij discussies organiseerde met het onderwijsveld op basis van zijn beleidsnota. Een aantal overblijvende knelpunten werden besproken op 10-11 december 1994.

### **3.8.2 Nascholing**

Het advies over de vernieuwde lerarenopleiding van 16 maart 1993 ging niet in op de

126) INSPECTIE HOGER ONDERWIJS, Verslag opleidingsdoorlichtingen onderwijzer(es) in 29 hogescholen Academiejaren 1992-1993 en 1993-1994, Brussel, Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, departement Onderwijs, 1994, 20 p, INSPECTIE HOGER ONDERWIJS, Verslag opleidingsdoorlichtingen elektronica in 10 hogescholen Academiejaar 1993-1994, Brussel, ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Departement Onderwijs, 1994, 22 p, INSPECTIE HOGER ONDERWIJS, Verslag opleidingsdoorlichtingen toegepaste informatica in 13 hogescholen Academiejaar 1993-1994, Brussel, Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Departement Onderwijs, 1994, 24 p, INSPECTIE HOGER ONDERWIJS, Verslag opleidingsdoorlichtingen fysieke behandelingen in 10 hogescholen Academiejaar 1993-1994, Brussel, Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Departement Onderwijs, 1994, 23 p, INSPECTIE HOGER ONDERWIJS, Verslag opleidingsdoorlichtingen orthopedagogie in 5 hogescholen Academiejaar 1993-1994, Brussel, Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Departement Onderwijs, 1994, 18 p, INSPECTIE HOGER ONDERWIJS, Verslag opleidingsdoorlichtingen logopedie in 4 hogescholen Academiejaar 1993-1994, Brussel, Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Departement Onderwijs, 1994, 18 p, INSPECTIE HOGER ONDERWIJS, Jaarverslag opleidingsdoorlichtingen Elektronica, Fysische behandelingen, Logopedie, Onderwijzer, Orthopedagogie en Toegepaste Informatica, Brussel, Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Departement Onderwijs, 1994, 23 p )

127) I JACOBS, J HEENE, Opvang van en onderwijs aan eerstejaarsstudenten aan de Vlaamse universiteiten Een evaluatief overzicht, Brussel, Vlor, 1993 Voor de conclusies van de bespreking, cfr supra p

128) De onderwijsvisitatie scheikunde Een onderzoek naar de kwaliteit van de opleiding scheikunde uit het studiegebied wetenschappen aan de Vlaamse universiteiten, Brussel, Vlor, 1994

129) L VAN DEN BOSSCHE, Het lerarenambt in een nieuw perspectief Discussienota, Brussel, 1993, 30 pp

problematiek van de nascholing. Toch bevat het advies een aantal opties die relevant zijn voor de discussie over de nascholing.

In de discussienota "Het lerarenambt in een nieuw perspectief" integreerde de minister voorstellen voor een hervorming van de nascholing. Daarom besliste de algemene raad op 23 november 1993 om over de nascholing een afzonderlijk advies uit te brengen.

Een werkgroep werkte een voorstel uit zowel over de krachtlijnen als over de structuren en de modaliteiten. Binnen de werkgroep bleven een aantal knelpunten onbeantwoord. Uit de besprekingen van de teksten door het vast bureau en de algemene raad bleek dat er over een aantal punten een consensus was, terwijl over andere de meningen verdeeld bleven. Hieronder worden een aantal elementen aangegeven die in de discussie worden meegenomen.

De Onderwijsraad had de ambitie om een standpunt te bepalen over het geheel van de permanente vorming voor leraren d.w.z. over alle leerprocessen die leraren na hun initiele opleiding kunnen volgen. Permanente vorming moet zowel de loopbaanperspectieven van leraren verruimen als kansen bieden voor de ontwikkeling van de school.

Daarom moet wellicht een onderscheid worden gemaakt tussen enerzijds in-service-opleidingen en anderzijds nascholing. De leraar kan, middels een in-service-opleiding, andere competenties verwerven dan deze die hij leerde tijdens de initiele opleiding. Op grond van de nieuw verworven competenties kan de leraar doorgroeien naar andere onderwijsniveaus of -sectoren of naar een andere functie in het onderwijs. Onder nascholing vallen alle vormingsinitiatieven die "staff development" beogen. De opgezette vormingsinitiatieven leiden tot veranderingen in het onderwijsgedrag. Het hele schoolteam leert op een effectieve manier werken aan een gemeenschappelijk doel. Dit onderscheid is op zich verworven doch de schemerzone tussen beide dient nog verder uitgeklaard.

Het onderscheid tussen in-service-opleidingen en nascholing is essentieel aangezien de werkgroep van oordeel was dat de financiering van in-service-opleidingen niet gebeurt met gelden voor de nascholing. De cursist betaalt zelf de schrijvingsgelden. Indien de school meent in deze kosten te moeten tussenkomen, kan dat voor zover geen middelen worden besteed uit de nascholingsfondsen. Personeelsleden kunnen bijkomende faciliteiten verwerven om een in-

service-opleiding te volgen door een systeem dat tijdelijke vervangingen mogelijk maakt.

De school is de eerste verantwoordelijke om een nascholingsbeleid uit te tekenen. Een nascholingsbeleid moet kaderen in een lokaal schoolbeleid als geheel waarin ook andere beleidsinstrumenten zoals het schoolwerkplan, inleidingsinstrumenten zoals het schoolwerkplan, interne kwaliteitscontrole, interne en externe samenwerkingsverbanden, vernieuwingen aanbod zullen komen. Meer specifiek steunt een nascholingsbeleid van een onderwijsinstelling op een behoeftenanalyse en een nascholingsplan.

Als de school zelf nascholingsprioriteiten kan formuleren, ligt het ook voor de hand dat de school zelf opleidingsprogramma's kan laten organiseren. Daarom moeten scholen beschikken over een eigen nascholingsbudget. Dit kan door een jaarlijkse enveloppe voor nascholing toe te wijzen aan de scholen. Gezien de omvang van de beschikbare gelden voor nascholing, is het niet haalbaar dat elke school een voldoende groot budget kan toegewezen worden. Daarom is de Onderwijsraad van mening dat het uitbouwen van een nascholingsbeleid pas mogelijk wordt als kleinere instellingen samenwerken met andere scholen. Trouwens naast financiële redenen zijn er ook organisatorische en educatieve gronden voor scholen om samenwerking op het vlak van nascholing na te streven.

Een heet hangijzer in de discussie bleef de rol van de "intermediaire structuren" binnen de nascholing. De Onderwijsraad is van mening dat op middellange termijn de school zelfstandig een nascholingsbeleid kan concipieren en implementeren, eventueel bijgestaan door beperkte nascholingsstructuren. Dit betekent b.v. dat er een nascholingscoördinator wordt aangesteld en dat er overlegfora bestaan binnen de school.

Aangezien dit hoge eisen stelt aan scholen, pleiten sommigen voor ondersteuning, hetzij vanuit de pedagogische begeleidingsdiensten en centra voor nascholing, hetzij vanuit andere diensten. Hier stelt zich ook een probleem op het vlak van de taakafbakening tussen de nascholing en pedagogische begeleidingsdiensten.

De kwaliteitsbewaking ligt bijzonder moeilijk. De overheid heeft enerzijds het recht om na te gaan of de fondsen die ze vanuit bovenstaand concept investeert, resulteren in een effectieve nascholing. Binnen de vigerende regelgeving behoort de inspectie niet over de bevoegdheid of het lokaal nascholingsbeleid, eventueel in samenhang met het schoolwerkplan, te beoordelen.

Het is evident dat er ook een budgettair probleem rijst. Binnen het huidige nascholingsbudget is dit concept niet realiseerbaar. Het is anderzijds ook bijna onmogelijk om de financiële betekenis van dit voorstel te simuleren. Daarom opteerde de werkgroep voor het opzetten van proefprojecten.

#### *Aandachtspunten*

De standpunten inzake de nascholing moet nog verder worden geconcretiseerd en getoetst aan de meningen van de geledingen in de algemene raad.

### **3.8.3 Adviezen over netoverstijgende detacheringen**

Voor het schooljaar 1994-1995 vroegen 33 projecten in totaal 91 detacheringen. 19 projecten kregen een gunstig advies voor 69 detacheringen. De minister bevoegd voor onderwijs keurde 77 detacheringen goed voor in totaal 23 projecten <sup>(130)</sup>.

De criteria ter beoordeling van de detachingsaanvragen werden in 1994 gewijzigd <sup>(131)</sup>. De aanvragen voor het schooljaar 1994-1995 werden reeds op basis van deze nieuwe criteria beoordeeld. De projecten moeten kunnen geplaatst worden onder één of meerdere van de drie volgende benaderingswijzen: een optimalisering van de onderwijspraktijk, onderwijsleersituaties creëren met een specifieke inhoud of werkvorm en experimenten met nieuwe onderwijsvoorzieningen.

Naast de wijziging van de beoordelingscriteria werd eveneens gesleuteld aan de procedure. Vanaf januari 1995 zullen de detachingsaanvragen nog enkel in de maand mei behandeld worden door de Algemene Raad zodat alle projecten van start kunnen gaan in september. De aanvragen dienen te gebeuren voor maart.

1) ALGEMENE RAAD, Netoverstijgende detacheringen, 22 februari 1994 (ref AR/JJO/ADV/001), ALGEMENE RAAD, Netoverstijgende detachering ten gunste van O De Wandel, 15 maart 1994 (ref AR/JJO/ADV/004), ALGEMENE RAAD, Netoverstijgende detacheringen schooljaar 1994-1995, 5 juli 1994 (ref AR/JJO/ADV/007), ALGEMENE RAAD, Netoverstijgende detacheringen 1994-1995, 30 augustus 1994 (ref AR/JJO/ADV/009), ALGEMENE RAAD, Advies betreffende netoverstijgende detacheringen, 20 september 1994 (ref AR/JJO/ADV/012), ALGEMENE RAAD, Netoverstijgende detacheringen, 18 oktober 1994 (ref AR/JJO/ADV/013), ALGEMENE RAAD, Netoverstijgende detachering ten gunste van de Staten-Generaal Technisch Secundair Onderwijs, 22 november 1994 (ref AR/JJO/ADV/016), ALGEMENE RAAD, Beoordeling van dossiers voor netoverschrijvende detacheringen, 19 april 1994 (AR/RHE/BSL/005)

# 4. Onderwijsstructuren en herstructureringen

## 4.1 NAAR EEN NIEUW DECREET OP HET BASISONDERWIJS

Al diverse keren kondigde de overheid een nieuw decreet op het basisonderwijs aan. In dit decreet zal ook de wetgeving op het buitengewoon basisonderwijs geïntegreerd worden. Dit plan past in het streven naar een modernisering en een vereenvoudiging van de onderwijswetgeving. Het Departement Onderwijs maakt er een prioriteit van om het geheel van de regelgeving uit te zuiveren, te coördineren, te herschikken en te herschrijven in een verstaanbare taal.

### *Aandachtspunten*

Dit decreet op het basisonderwijs zal de activiteiten van de raad voor het basisonderwijs en de afdelingen voor het buitengewoon onderwijs in hoge mate bepalen.

## 4.2 DE EENHEIDSSTRUCTUUR IN HET SECUNDAIR ONDERWIJS

De eenheidsstructuur in het secundair onderwijs is ingevoerd sedert het schooljaar 1989-1990. In het schooljaar 1994-1995 is de eenheidsstructuur volledig ingevoerd. In deze implementatiefase was de raad van oordeel dat het niet gunstig was om ingrijpende wijzigingen aan te bevelen. De raad wenste dat de nieuwe structuur in alle rust kon groeien.

Nu de structuur volledig is ingevoerd, achtte de algemene raad het wel wenselijk dat er in het kader van het onderwijs- en beleidsgericht on-

derzoek een evaluatie van de eenheidsstructuur wordt opgezet<sup>(132)</sup>.

### 4.2.1 Geüniformiseerde benamingen

De lijst met geüniformiseerde benamingen in het secundair onderwijs is erg uitgebreid. Sommigen sturen duidelijk aan op een reductie van het aantal studierichtingen. De afdeling voor het technisch en beroepssecundair onderwijs bracht op 14 oktober en 23 november advies uit over de lijst met geüniformiseerde benamingen van de derde leerjaren in de derde graad ("zevende leerjaren")<sup>(133)</sup>. In de adviezen wordt het aantal benamingen gereduceerd van 160 naar 120 specialisaties.

De afdeling voor het technisch en beroepssecundair onderwijs hanteerde ook in 1994 het principe dat de lijst, die nu al erg uitgebreid is, best niet wordt uitgebreid zolang de nieuwe structuur in het secundair onderwijs niet is voltooid. Dit is pas het geval vanaf het schooljaar 1994-1995. Daarom bracht de afdeling maar weinig positieve adviezen uit over aanvragen voor nieuwe benamingen<sup>(134)</sup>. Een specialisatiejaar "industriële koeltechnieken" (technisch secundair onderwijs) werd gunstig geadviseerd omdat onderhandelingen over een convenant in de sector zo goed als rond waren. Een specialisatiejaar "dichtingswerken" (beroepssecundair onderwijs) (dichten van platte daken - bouwsector) werd positief - maar niet unaniem - geadviseerd. De minister ging hierop echter niet in. Andere aanvragen werden ongunstig geadviseerd, steeds na grondig onderzoek door de betrokken

132) ALGEMENE RAAD, Advies over prioritaire thema's voor het onderwijskundig beleids- en praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek - opriep 1995, 21 februari 1995 (ref AR/PDL/ADV)

133) AFDELING VOOR HET TECHNISCH EN BEROEPSSECUNDAIR ONDERWIJS, Advies m b t de lijst van geüniformiseerde benamingen van de derde leerjaren van de derde graad TSO-BSO, 14 oktober 1994 (ref TSO-BSO/ADV/004), ID, Aanvullend advies i v m enkele derde leerjaren van de derde graad TSO en BSO, 23 november 1994 (ref TSO-BSO/ADV/005)

134) AFDELING VOOR HET TECHNISCH EN BEROEPSSECUNDAIR ONDERWIJS, Advies betreffende de aanvraag van nieuwe structuuronderdelen, 28 januari 1994 (ref TSO-BSO/GES/ADV/001)

sectorcommissies die de noodzaak ervan nagingen en onderzochten of er geen bestaande studierichtingen waren die aan de gevraagde opleidingsvereisten voldeden.

Een apart (negatief) advies werd uitgebracht rond de gevraagde studierichting "milieukunde-wetenschappen" in de derde graad van het technisch secundair onderwijs<sup>(135)</sup>. De afdeling voor het technisch en beroepssecundair onderwijs is van oordeel dat er naast de profielen van "techniek-wetenschappen" (derde graad technisch secundair onderwijs) en "biotechniek" (derde graad technisch secundair onderwijs) geen ander profiel bestaat dat de oprichting van een studierichting "milieukunde-wetenschappen" (derde graad technisch secundair onderwijs) zou rechtvaardigen.

#### **4.2.2 Het deeltijds beroepssecundair onderwijs**

De raad voor het secundair onderwijs gelastte een commissie een aantal problemen van het deeltijds beroepssecundair onderwijs uit te diepen. De commissie hield zich bezig met een drietal thema's: de benamingen in deeltijds beroepssecundair onderwijs, sport in deeltijds beroepssecundair onderwijs en het deeltijds beroepssecundair onderwijs voor 18-25-jarigen.

Zowel de overheid, de werkgevers als ouders en leerlingen hebben nood aan meer duidelijkheid in de benamingen van structuuronderdelen in het deeltijds beroepssecundair onderwijs. De benamingen moeten preciezer weergeven wat een opleiding te bieden heeft. Toch moet de lijst met geuniformiseerde benamingen ook voldoende soepel zijn om in te spelen op vragen vanuit de bedrijfswereld. Dit maakt besprekingen niet eenvoudig. In deze materie stoot men, o.m. via de problematiek van de bekrachtiging van de studien, ook direct op de kern zelf van het deeltijds beroepssecundair onderwijs en de moeilijke afstemming op het voltijds secundair onderwijs.

Op vraag van de minister probeerde de commissie ook zicht te krijgen op het aantal sportopleidingen die als deeltijds beroepssecundair onderwijs worden georganiseerd. De commissie poogt er een eensgezinde visie op te ontwikkelen. Eind 1994 waren de besprekingen nog niet afgerond.

#### *Aandachtspunten*

De afdeling voor het technisch en beroepssecundair onderwijs leverde een advies af waarin wordt gepleit om het experimenteel karakter van het secundair onderwijs met beperkt leerplan voor sommige categorieën jongeren tussen 18 en 25 jaar organiek te maken. De centra voor deeltijds beroepssecundair onderwijs krijgen hierdoor de mogelijkheid om opleidingen voor deze groep te organiseren. De organieke regeling is nodig gezien het experiment nu al 8 jaar loopt en gezien de jaarlijkse verlengingen de organisatie van soms twee- tot driejarige beroepsopleidingen bemoeilijkt.

De centra deeltijds beroepssecundair onderwijs zeggen ten zeerste geschikt te zijn voor deze opleidingen omdat zij ervaring hebben met het pedagogisch concept van alternerend leren en werken. Dit advies wordt aan het Vast Bureau van de Vlor voorgelegd omdat het implicaties heeft naar andere onderwijs- en opleidingsniveaus, met name voor het onderwijs voor sociale promotie.

#### **4.2.3 Herwaardering van het technisch secundair onderwijs**

Om het imago van technische scholen te verbeteren werkte een werkgroep van de raad voor het secundair onderwijs een inspiratiehandboek uit voor een veilige, gezonde, toegankelijke en aantrekkelijke school. Deze uitgebreide brochure, die momenteel in druk is, richt zich tot technische scholen in de overtuiging dat werken aan veiligheid en netheid e.d. het imago, de organisatie en ook de kwaliteit van het onderwijs in het algemeen ten goede komt. De brochure omvat over tal van aspecten controlelijsten, die de school kan gebruiken om na te gaan in hoeverre zij aan de verwachte doelstellingen tegemoet komt. Bovendien zijn er een reeks tips in opgenomen om de school aantrekkelijker te maken.

Twee onderzoeksprojecten werden opgezet in het kader van de opvolging Staten-Generaal. Het eerste bestudeert de in-, door- en uitstroom in het technisch secundair onderwijs: het gaat m.a.w. over het interne rendement van het secundair onderwijs en het technisch secundair onderwijs in het bijzonder. Men wil nagaan welke factoren een rol spelen bij studiekeuze, in het bijzonder in het licht van de relatief late instroom in het technisch secundair onderwijs.

135) AFDELING VOOR HET TECHNISCH EN BEROEPSSECUNDAIR ONDERWIJS, Advies betreffende de aanvraag van een nieuw structuuronderdeel milieukunde-wetenschappen derde graad TSO, 7 juni 1994 (ref TSO/BSO/GES/ADV/002)

Een tweede studie betreft de optimalisatie van leermechanismen binnen netwerkvorming tussen bedrijven/instellingen en technische scholen. Hier wil men nagaan op welke terreinen en met welke intensiteit scholen en bedrijven samenwerken en vooral wat het rendement van die samenwerking voor de school is.

## 4.3 HET HOGER ONDERWIJS

### 4.3.1 Het hoger onderwijs verstrekt door de hogescholen

Het decreet van 13 juli 1994 betreffende de hogescholen in de Vlaamse Gemeenschap besteedt ruime aandacht aan het onderwijs verstrekt door de hogescholen. Het onderwijsaanbod wordt onderverdeeld in elf studiegebieden: architectuur, gezondheidszorg, industriële wetenschappen en technologie, audiovisuele en beeldende kunst, muziek en dramatische kunst, biotechniek, onderwijs, produktontwikkeling, sociaal-agogisch werk, toegepaste taalkunde en handelswetenschappen en bedrijfskunde. Binnen elk studiegebied worden opleidingen georganiseerd hetzij van één cyclus, hetzij van twee cycli. Een opleiding kan verder opgesplitst worden in opties. Een optie is een differentiatie binnen een opleiding die leidt tot een afzonderlijke vermelding op het diploma.

Het onderwijs verstrekt door de hogescholen bestaat uit basisopleidingen, voortgezette opleidingen en posthogeschoolvorming. De basisopleidingen sluiten aan bij het secundair onderwijs. De voortgezette opleidingen sluiten aan bij de basisopleidingen en zijn gericht op een aanvulling of verbreding van de basisopleiding of op de uitdieping van of een bijzondere specialisatie in een studiegebied. De posthogeschoolvorming is het geheel van bij- en nascholingsprogramma's aan de hogeschool. Posthogeschoolvorming situeert zich buiten de basis- en voortgezette opleidingen. Hogescholen die basisopleidingen van twee cycli aanbieden in het studiegebied handelswetenschappen en bedrijfskunde, het studiegebied audiovisuele en beeldende kunst of het studiegebied muziek en dramatische kunst kunnen aansluitend op de basisopleiding ook een lerarenopleiding organiseren.

De hogescholen kunnen de opleidingen zowel voltijds als deeltijds aanbieden. Een deeltijdse

opleiding bevat per academiejaar de helft van de onderwijs- en andere studie-activiteiten van een voltijds studiejaar.

De hogescholen kunnen hun opleidingen aanbieden in contactonderwijs of in onderwijs op afstand. Bij contactonderwijs is er een rechtstreeks contact tussen de student en de onderwijsverstrekker. Contactonderwijs is gebonden aan een bepaalde plaats. Onderwijs op afstand gebeurt bijna uitsluitend met behulp van media.

Vóór 1 mei 1998 zullen de basisopleidingen en opties worden getoetst op hun leefbaarheid in het kader van de decretale bepalingen, de maatschappelijke relevantie, het beroepsprofiel en de inhoudelijke kwaliteit. Op basis van deze evaluatie kan de Vlaamse Regering de opleidingen en opties herschikken vanaf 1 oktober 1998. Na advies van de Vlaamse Onderwijsraad kan de Vlaamse Regering onder bepaalde voorwaarden het onderwijsaanbod vanaf het academiejaar 1998-1999 aanvullen of wijzigen.

Na de evaluatie zoals hierboven bedoeld kan een hogeschool, na advies van de Vlaamse Onderwijsraad, onder bepaalde voorwaarden vanaf het academiejaar 1999-2000 een basisopleiding die behoort tot haar onderwijsbevoegdheid ruilen voor een andere basisopleiding binnen de studiegebieden waarvoor de hogeschool onderwijsbevoegdheid heeft.

Na de evaluatie zoals hierboven bedoeld kan de Vlaamse regering, na advies van de Vlaamse Onderwijsraad vanaf het academiejaar 1998-1999 de onderwijsbevoegdheid van de hogescholen inzake basisopleidingen uitbreiden.

Het decreet van 13 juli 1994 betekent een grondige hervorming van het hoger onderwijs buiten de universiteit. De termen "hoger onderwijs van het korte type" (HOKT) en "hoger onderwijs van het lange type" (HOLT) worden vervangen door respectievelijk opleidingen van één cyclus en opleidingen van twee cycli. Het onderwijsaanbod (studiegebieden, opleidingen, opties) wordt gehergroepeerd en geherstructureerd. Belangrijke innovaties zijn de mogelijkheid tot het organiseren van deeltijdse opleidingen, voortgezette opleidingen en posthogeschoolvorming.

De regelgeving op de hogescholen komt, met uitzondering van het onderwijsaanbod, tegemoet aan het advies van de raad voor het hoger onderwijs van 15 oktober 1993 over het voorontwerp van decreet betreffende de hogescholen in de Vlaamse Gemeenschap<sup>136)</sup>. De raad voor het

136) Bepaalde geleidingen formuleerden voorbehoud t a v het principe van enveloppefinanciering

hoger onderwijs heeft op 15 oktober 1993 een negatief advies uitgebracht over het onderwijsaanbod omdat de Raad van oordeel was dat een grondige motivering ontbrak voor de voorgestelde indeling in studiegebieden, opleidingen en opties. De raad verklaarde zich bereid om daarover een nieuw advies te formuleren indien hij informatie kon verkrijgen over de motivering van de indeling van het onderwijsaanbod. De raad werd daarover niet om een nieuw advies verzocht.

#### **4.3.2 Het academisch onderwijs: de opleiding tot huisarts**

Om het vrije verkeer van artsen binnen de Europese Unie te vergemakkelijken, heeft de unie op 5 april 1993 een coördinerende richtlijn uitgevaardigd. Krachtens deze richtlijn moeten de lidstaten een specifieke opleiding in de huisartsgeneeskunde organiseren. De opleiding vangt aan na tenminste zes jaar studie en draagt minimaal twee jaar studie.

De afdeling voor het universitair onderwijs heeft op 5 januari 1995 advies uitgebracht over het voorontwerp van decreet tot wijziging van het decreet van 12 juni 1991. Dit voorontwerp maakt de organisatie van een specifieke opleiding in de huisartsgeneeskunde mogelijk. Het voorontwerp van decreet bepaalt dat de opleiding tot arts en huisarts wordt onderverdeeld in drie etappes. Na zes jaar studie bekomt de student een certificaat. In het zevende jaar studie worden zwaartepunten aangeboden, onder andere een voor huisartsgeneeskunde. Na het zevende jaar studie bekomt men het diploma van arts. De specifieke opleiding tot huisarts wordt afgesloten na twee jaar studie na het zevende jaar. De financiering van de specifieke opleiding in de huisartsgeneeskunde is forfaitair. Het totale bedrag wordt verdeeld tussen de verschillende universiteiten op basis van het aantal gediplomeerden in het vorige academiejaar.

De afdeling voor het universitair onderwijs stelt vast dat het voorontwerp van decreet beantwoordt aan de Europese richtlijn<sup>(137)</sup>. De afdeling staat daarom achter de voorstellen. De afdeling pleit er evenwel voor om de opleiding tot huisarts eenduidig te omschrijven. De opleiding kan worden omschreven als een academische op-

leiding en moet daarom toegevoegd worden aan het besluit van de Vlaamse regering van 18 december 1991 houdende vaststelling van de lijst van de academische opleidingen in de Vlaamse Gemeenschap. De afdeling stelt vast dat de organisatie van de opleiding tot huisarts, mede omwille van de praktijk, een grote financiële inspanning vereist van de universiteiten. De afdeling vreest dat de voorziene financiering onvoldoende tegemoet zal komen aan de reële behoeften om een degelijke organisatie van de huisartsenopleiding te kunnen verzekeren. De afdeling pleit daarenboven voor het uitwerken van een financiële regeling voor het overgangsjaar 1995.

#### **4.3.3 Het open hoger onderwijs**

De raad voor het hoger onderwijs heeft kennis genomen van het verslag van het overleg tussen de overheid, de VUW en de Stoho van 30 september 1994 over het open hoger onderwijs. De raad is van oordeel dat het open hoger onderwijs zowel de hogescholen als de universiteiten aanbelangt. Het open hoger onderwijs kan niet beperkt blijven tot een Nederlands initiatief waarbij Vlaanderen louter als afnemer zou fungeren.

##### *Aandachtspunten*

De raad zal over deze materie een advies uitbrengen op het ogenblik dat een voorontwerp van decreet wordt overgemaakt.

#### **4.3.4 De samenwerkingsvormen van hogescholen en universiteiten met andere rechtspersonen**

De raad voor het hoger onderwijs heeft op 26 oktober 1993 een advies uitgebracht over het voorontwerp van decreet betreffende de relaties van de universiteiten en hogescholen met andere rechtspersonen<sup>(138)</sup>.

Aangezien het decreet op de hogescholen op zich liet wachten, is er op 23 februari 1994 een decreet goedgekeurd dat zich beperkte tot de universiteiten. De raad voor het hoger onderwijs heeft er steeds voor gepleit om dit decreet opnieuw uit te breiden tot de hogescholen op het

137) AFDELING VOOR HET UNIVERSITAIR ONDERWIJS, Advies over het voorontwerp van decreet tot wijziging van het decreet van 12 juni 1991 betreffende de universiteiten in de Vlaamse Gemeenschap om de organisatie van een specifieke opleiding in de huisartsgeneeskunde op te organiseren en andere bepalingen, 5 januari 1995 (ref. UO/JDE/ADV/001)

138) RAAD VOOR HET HOGER ONDERWIJS, Advies in verband met het voorontwerp van decreet betreffende de relaties van de universiteiten en de hogescholen met andere rechtspersonen, 26 oktober 1993 (ref. RHO/JDE/ADV/008)

ogenblik dat het hogeschooldecreet zou van kracht worden.

De Vlaamse Raad keurde het hogeschooldecreet goed op 13 juli 1994. Artikel 3 van dit decreet stelt dat de hogescholen bij de vervulling van hun zending alle rechtshandelingen kunnen stellen, inbegrepen het sluiten van overeenkomsten met personen van privaatsrecht of van publiek recht. De uitbreiding van het decreet van 23 februari 1994 tot de hogescholen is vandaag in wording. Bij de Vlaamse Raad zijn voorbereidende documenten neergelegd<sup>(139)</sup>.

#### **4.3.5 Voortgezette opleidingen in het hoger onderwijs**

Het decreet betreffende het onderwijs, VI van 21 december 1994 bepaalt dat de voortgezette opleidingen aan de universiteiten in de toekomst forfaitair gefinancierd zullen worden. Het basisbedrag is het totale bedrag dat in 1994 aan de universiteiten werd besteed voor het organiseren van deze opleidingen. Dit bedrag wordt verdeeld onder de verschillende universiteiten.

De algemene raad heeft op 5 juli 1994 advies uitgebracht over dit voorstel<sup>(140)</sup>. De algemene raad benadrukt het belang van het organiseren van een degelijk aanbod aan voortgezette opleidingen voor het hele hoger onderwijs.

Het hogeschooldecreet van 13 juli 1994 bepaalt dat de Vlaamse regering een beperkt aantal voortgezette opleidingen zal financieren. Daartoe moeten de hogescholen jaarlijks een aanvraag indienen. De financiering is uitdovend. De hogescholen kunnen andere voortgezette opleidingen aanbieden maar dan wel gefinancierd met eigen middelen. In zijn advies van 15 oktober 1993 over het voorontwerp van decreet betreffende de hogescholen in de Vlaamse Gemeenschap heeft de raad voor het hoger onderwijs vastgesteld dat het financieringssysteem de hogescholen niet zal toelaten om een degelijk aanbod aan voortgezette opleidingen aan te bieden. De raad pleitte ervoor dat de overheid voldoende middelen zou ter beschikking stellen. Het advies van de raad werd in het decreet van 13 juli 1994 niet opgevolgd.

## **4.4 HET VOLWASSENENONDERWIJS**

### **4.4.1 De globale structuur van het volwassenenonderwijs**

Het regeerakkoord stelde een decreet op het volwassenenonderwijs in het vooruitzicht. Dit raamdecreet zou de finaliteit van het volwassenenonderwijs verduidelijken. Het volwassenenonderwijs is een overkoepelende term voor het onderwijs voor sociale promotie, de basiseducatie, het tweedekans- en het afstandsonderwijs<sup>(141)</sup>. In de loop van 1994 circuleerden voorstellen om het decretale werk aan te vatten.

Hierbij rijzen nochtans enige knelpunten. Vooreerst stellen zich vragen over taakafbakening. Waar ligt de bovengrens van de basiseducatie en raakt ze de ondergrens van het onderwijs voor sociale promotie? Sommige groepen zwakkere cursisten moeten kunnen doorstromen vanuit het onderwijs met volledig leerplan. Waar ligt de cesuur tussen het initieel en het volwassenenonderwijs? Moeilijk blijft ook de verhouding tussen gelijksoortige opleidingen in het hoger onderwijs voor sociale promotie en de hogescholen. Ook vindt het onderwijs voor sociale promotie dat het tweedekansonderwijs te veel prioriteit krijgt.

Een tweede reeks knelpunten betreft de schaalvergroting met de vorming van centra voor volwassenenonderwijs. De overheid zoekt criteria voor geografische spreiding en een verantwoorde schaalgrootte. De planning en programmatie volgt dan eens het subregionale, dan weer het provinciale spoor. De raad heeft zijn bezorgdheid uitgedrukt om toe te zien op de samenhang tussen de naast elkaar lopende pistes. Welk mechanisme het ook wordt: de herstructurering mag volgens de raad geen tabula rasa maken van het bestaande net van instellingen die volwassenenonderwijs aanbieden.

139) VLAAMSE RAAD, Ontwerp van decreet betreffende de wetenschappelijke of maatschappelijke dienstverlening door de universiteiten of hogescholen en betreffende de relaties van de universiteiten en de hogescholen met andere rechtspersonen, Vlaamse Raad, zitting 1994-1995, 9 november 1994, stuk 615(1994-1995) nr. 1

140) ALGEMENE RAAD, Advies over het voorontwerp van decreet betreffende het onderwijs, VI, 5 juli 1994 (ref. AR/RHE/ADV/006), ID, Advies over het voorontwerp van decreet betreffende het onderwijs, VI. Bijkomende amendementen, 20 september 1994 (AR/RDE/ADV/011)

141) Regeerakkoord van de Vlaamse regering, Brussel, 20 januari 1992



#### **4.4.2 Het modulair stelsel in het onderwijs voor sociale promotie**

Het onderwijs voor sociale promotie werkt nog altijd volgens de structuren van het secundair dagonderwijs van 1957 en van 1962 in het hoger onderwijs. Sedert 1970 bestaan eenjarige korte opleidingen. Vanaf 1979 lopen "experimenten" met kapitaliseerbare eenheden (modulair stelsel).

In 1994 bracht de raad voor het volwassenenonderwijs samen met de afdeling voor het onderwijs voor sociale promotie een advies uit over een "modulair stelsel aangepast aan de reële noden van het onderwijs"<sup>(142)</sup>. Voor het eerst bereikten de onderwijsgeledingen een consensus over een bruikbaar concept voor een nieuw modulair stelsel. Dit maakt het mogelijk het modulair onderwijs te veralgemenen naar vele opleidingen uit het volwassenenonderwijs. Het advies pleit voor korte en intensieve leerwegen<sup>(143)</sup>.

De bouwstenen zijn: domein, opleidingsgeheel, optie en module. Het "domein" groepeerde opleidingsgehelen die inhoudelijk verwant zijn. De bestaande afdelingen met hun uiteenlopende benamingen worden geuniformiseerd en in die domeinen ondergebracht<sup>(144)</sup>.

Binnen het domein vormen verwante opties één "opleidingsgeheel". Zo'n optie is op zijn beurt een verzameling van modules. De optie bevat alle nodige theoretische en praktische kennis die een afgestudeerde in een bepaalde afstudeer richting moet beheersen. Een module is een op zichzelf staand geheel van onderwijsleeractiviteiten met een standaardmaat, kapitaliseerbaar en uitwisselbaar. Elke module heeft als omvang een veelvoud van 20 uren, waarin alle vakken geventueerd zijn. Eenzelfde module kan dienstig zijn voor meerdere opties. Een module is flexibel programmeerbaar. De instelling bepaalt vrij wanneer ze een module inricht en hoe ze het aantal lestijden spreidt.

Het advies stelt voor de rigide structuurschema's te vervangen door het aanleggen van verzamelingen van modules. Dit verhoogt aanzienlijk de autonomie van de scholen. De opgedane ervaring of buiten het onderwijs verworven bekwaamheden kunnen volstaan om via een toe-

latingsexamen soepel te starten of onderweg in een leerweg aan te sluiten.

Diplomagericht en beroepsgericht studeren stromen samen in één bedding. Wie een aan het volledig leerplan gelijkwaardig diploma wil halen, zal in de nijverheidsrichtingen bijkomende modules algemene vorming moeten volgen.

Er zijn echter ook een aantal randvoorwaarden. Een daarvan is een drastische administratieve vereenvoudiging. Het aantal leerkrachtenuren wordt bepaald op grond van één verantwoording aan het eind van het vorige schooljaar. Een tweede element is de vorming en de begeleiding van de lesgevers. Lesgevers zijn nu te weinig vertrouwd met de eenheden van het modulair werken.

#### **4.4.3 De herindeling van het studie-aanbod in het onderwijs voor sociale promotie**

Modularisering en herindeling gaan hand in hand. In maart 1994 adviseerde de afdeling voor het onderwijs voor sociale promotie over de "classificatie van de opleidingen van het secundair onderwijs voor sociale promotie"<sup>(145)</sup>. Het secundair onderwijs voor sociale promotie toont een versnipperd beeld met 642 verschillende benamingen van afdelingen.

Als bepaalde opleidingen in de toekomst een identiek civiel effect als het volledig leerplan nastreven, rijst de vraag of die opleidingen niet inhoudelijk op mekaar dienen afgestemd. Dit betekent dat dezelfde eindtermen, dezelfde indeling en een gelijkende benaming als in het volledig leerplan worden gebruikt. De structuren daarentegen hoeven niet dezelfde te zijn. Eigen leerwegen uitstippelen kan. Voor analoog aanbod in volwassenenonderwijs en volledig leerplan komt een indeling in dezelfde domeinen tot stand. Het volwassenenonderwijs behoudt een aantal specifieke domeinen en opleidingen zonder tegenhanger in het volledig leerplan.

##### *Opvolging van het advies en aandachtspunten*

De uitvoering van dit advies is door de afdeling voor het onderwijs voor sociale promotie al opgenomen. Op dit ogenblik is een werkgroep

142) RAAD VOOR HET VOLWASSENENONDERWIJS, Advies over de opvatting van een modulair stelsel aangepast aan de reële noden van het onderwijs, 28 maart 1994 (ref RVOL/WNI/ADV/001)

143) De sociale partners onderkennen het belang van de modulaire uitbouw maar menen dit te moeten situeren binnen de discussie over taakafspraken in de volwasseneneducatie

144) cfr infra p 65-66

145) AFDELING VOOR HET ONDERWIJS VOOR SOCIALE PROMOTIE, Advies over de classificatie van de opleidingen van het secundair onderwijs voor sociale promotie, 9 maart 1994 (ref OSP/WNI/ADV/001)

bezig met een volledige invuloefening van de ingerichte afdelingen van het secundair onderwijs in domeinen en opleidingsgehelen. Eens die stap gezet, kunnen de opties aan de beurt komen. Men zal in overleg met de sociale partners beroepsprofielen vertalen naar opleidingsprofielen. Zij beschrijven de zinvolle leerwegen doorheen een opleidingsgeheel. Een uniformisering dringt zich ook op om tot meer vergelijkbare minimumlessentabellen te komen.

Domeinen of opleidingen toekennen aan instellingen, welke beschikken over de nodige uitrusting en een gespecialiseerd personeel, zal bijdragen tot verantwoorde spreiding. Op termijn wil de afdeling een vrijere programmatie binnen de toegekende domeinen of de toegekende opleidingsgehelen. Eerst moet de grootte, b.v. in aantal cursisten, van domein en opleidingsgeheel beter in kaart worden gebracht.

#### **4.5 HET DEELTIJDS KUNSTONDERWIJS**

In de loop van het vorige werkjaar heeft de afdeling voor het kunstsecundair onderwijs de structuuronderdelen van het kunstsecundair onderwijs in een cahier voorgesteld<sup>(146)</sup>. Het cahier wil het studie-aanbod van het kunstsecundair onderwijs aan het brede publiek kenbaar maken.

Het bureau van de raad voor het secundair onderwijs heeft dan ook beslist dat er een werkgroep "deeltijds kunstonderwijs" kon opgestart worden. De taak van de werkgroep bestaat erin om een brochure rond het "deeltijds kunstonderwijs" te ontwikkelen. Naast de definitie van de eigenheid van het deeltijds kunstonderwijs, zullen de structuren van het deeltijds kunstonderwijs (technisch gedeelte) er uiteengezet worden. De brochure zal ook het deeltijds kunstonderwijs positioneren zowel binnen het brede onderwijsaanbod (alle mogelijke kunstopleidingen en vormingsinstanties) als binnen zijn maatschappelijke context.

#### **4.6 DE HERTEKENING VAN DE OPDRACHTEN VAN DE PMS-CENTRA**

Naar aanleiding van het advies over de op-

drachten van de PMS-centra, dat op 19 januari 1993 werd uitgebracht<sup>(147)</sup>, formuleerde de Vlaamse minister van onderwijs een aantal opmerkingen en vroeg om enkele verduidelijkingen. De minister had bedenkingen bij de samenstelling van de werkgroep die het advies voorbereidde. De minister vroeg de Vlaamse Onderwijsraad om ook het gesprek aan te gaan met het welzijnswerk.

Daarom organiseerde de Vlaamse Onderwijsraad een drietal hoorzittingen. Vertegenwoordigers van de ouderverenigingen, van het onderwijsveld zelf en van de welzijnssector gingen er in gesprek met vertegenwoordigers van de inrichtende machten. Het verslag van deze hoorzittingen bevat meningen, bedenkingen, wensen en voorstellen die zijn voorgelegd aan de leden van de vernieuwde werkgroep PMS-profiel.

De afdeling voor het technisch en beroepssecundair onderwijs werkte in opvolging van de Staten-Generaal ook een standpunt uit over de werking van de PMS-centra. De afdeling vroeg aandacht voor de rol van de PMS-centra in het studie- en beroepskeuzeprocess. Tevens besteedde de afdeling aandacht aan de samenwerking tussen PMS-centra en scholen en de partnerrelatie tussen ouders en PMS-centra.

De werkgroep toetste de nieuwe feiten aan het eerdere advies en preciseerde het. Zo is de doelgroep nauwkeuriger omschreven en het takenpakket zorgvuldiger vastgelegd. Begrippen zoals leerbedreigden, kansbelemmerden, hoogbegaafden en jongeren in een crisissituatie zijn operationeel gedefinieerd. De werkgroep besteedde ook aandacht aan de samenwerking tussen het PMS-centrum, de school, de pedagogische begeleidingsdienst en de welzijnssector. Daaruit groeiden voorstellen voor centrumoverstijgende en netoverstijgende samenwerking.

De werkgroep werkte het document af en verklaarde zich bereid om in de onmiddellijke toekomst de implementatievoorstellen, omschreven in het bestaande profiel, verder uit te werken. Dit voorstel werd voorgelegd aan het Vast Bureau. Het Vast Bureau besliste om het document in zijn huidige vorm nog niet aan de minister voor te leggen. Men stelde voor om verder te werken aan de concretisering van de implementatie. Elementen zoals de grootte en de spreiding van de centra, de relatie tot groepen van scholen, de onafhankelijkheid, de multidisciplinariteit, ... kunnen hierbij aan bod komen.

146) AFDELING VOOR HET KUNSTSECUNDAIR ONDERWIJS, Inhoudelijke verantwoording van de structuuronderdelen derde graad kunstsecundair onderwijs (Cahier, 6), Brussel, Vlooi, 1994

147) ALGEMENE RAAD, Advies PMS, 19 januari 1993 (ref AR/ADV/93-03)

*Aandachtspunten*

Het is de bedoeling om zoveel mogelijk tegen-  
spreekelijke partners bij de verdere voorberei-  
ding te betrekken. Rond Pasen 1995 zal de werk-  
groep een nieuwe tekst aan het Vast Bureau  
voorleggen.

# 5. Planificatie van het onderwijsaanbod

## 5.1 DE GLOBALE PLANIFICATIE

### 5.1.1 Planificatie in het secundair onderwijs

De initiatieven van de raad voor het secundair onderwijs kaderen nog maar eens in de opvolging van de Staten-Generaal voor het technisch secundair onderwijs. In de aanloop van de Staten-Generaal sloten de onderwijskoepels met de Minister een principiële akkoord voor een rationeler aanbod in het technisch en beroepssecundair onderwijs. Dat rationele aanbod zou er o.m. komen door een indeling van studierichtingen in domeinen. Allen zijn het erover eens dat het huidige aanbod te versnipperd is en dat dit het overzicht voor alle betrokkenen bemoeilijkt.

De rationelere spreiding van het aanbod gebeurt in drie stappen. een indeling van structuuronderdelen in domeinen, de indeling van het grondgebied in onderwijsregio's en de mogelijkheid voor scholen om samen te werken.

De afdeling voor het technisch en beroepssecundair onderwijs bracht een eerste advies uit over de indeling in domeinen voor alle studierichtingen van de tweede en derde graad van het technisch en beroepssecundair onderwijs, inbegrepen de specialisatiejaren<sup>(148)</sup>. Het doel is te streven naar meer geprofileerde technische scholen. Tevens biedt de indeling in domeinen een kader voor een rationeler planning van het aanbod.

Een domein is een rangschikking van studierichtingen binnen eenzelfde groep. De verwantschap tussen de studierichtingen kan inhoudelijk zijn, het kan ook een uitweg naar dezelfde beroepssector zijn of steunen op de behoefte aan

dezelfde onderwijsinfrastructuur. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen autonome domeinen en afhankelijke domeinen. Autonome domeinen vormen een eigen planificatie-eenheid (b.v. land- en tuinbouw); afhankelijke domeinen krijgen slechts beperkte planificatiemogelijkheden (b.v. bloemensierkunst in het beroepssecundair onderwijs). Sommige studierichtingen zitten op de wip tussen twee domeinen en zijn daarom dubbel geplaatst.

De raad voor het secundair onderwijs bracht een advies uit dat de overheveling van studierichtingen en domeinen moet toelaten<sup>(149)</sup>. De overheveling van studierichtingen of domeinen naar scholen die meer studierichtingen van een bepaald domein bezitten, kan de interne consistentie van de scholen en de duidelijkheid naar de buitenwereld verhogen. Het blijft wachten op de bekrachtiging van de Minister. Deze bekrachtiging is nodig omdat de volgende fasen erop gebaseerd zijn. Het gaat met name om het koppelen van planificatieprincipes aan de genoemde indeling in domeinen. Rond het jaareinde werd een en ander doorgepraat met de overheid en de sociale partners. Het zal erop aan komen een bindmiddel te vinden tussen de indeling in domeinen en de samenwerkingsverbanden. In het onderwijsdecreet, VI zijn al een aantal mogelijkheden gecreëerd voor scholen die vrijwillig gaan samenwerken.

#### Aandachtspunten

Vandaag wordt nagegaan binnen welke geografische omschrijving een rationeel onderwijsaanbod het best kan worden bepaald ("onderwijsregio's"). Een werkgroep werkte een indeling uit van het Vlaamse landsgedeelte en Brussel in onderwijsregio's. Deze indeling is vooral gebaseerd op het criterium van schoolbevolkingsdichtheid.

148) AFDELING VOOR HET TECHNISCH EN BEROEPSSECUNDAIR ONDERWIJS, Advies over de indeling van studierichtingen TSO-BSO van de 2de en 3de graad in domeinen, 16 december 1994 (ref RSO/TSO-BSO/ADV/007)

149) RAAD VOOR HET SECUNDAIR ONDERWIJS, Advies betreffende het overhevelen van structuuronderdelen, 22 november 1994 (ref RSO/JVH/ADV/006)

Een werkgroep bestaande uit planologen werkt een atlas van onderwijscijfers uit: per domein en per regio worden kaarten met het aanbod per onderwijskoepel en met leerlingenaantallen voor de derde graad uitgewerkt. Op basis van die gegevens hoopt men nieuwe planificatiecriteria op te stellen. Criteria kunnen zijn: de grootte van de onderwijsregio en de relatieve grootte van de een domein.

### **5.1.2 Onderwijs verstrekt door de hogescholen**

Het decreet van 13 juli 1994 betreffende de hogescholen in de Vlaamse Gemeenschap realiseert een grondige herstructurering van het hoger onderwijslandschap in de Vlaamse Gemeenschap. Eén van de basisconcepten van het decreet is betaalbare kwaliteit. Schaalvergroting is één van de middelen om dit doel te bereiken.

Vandaag is de schaalgrootte van de meeste hogescholen relatief klein, vooral voor wat betreft het hoger onderwijs van het korte type. In meer dan honderd van de 135 hogescholen die hoger onderwijs van het korte type aanbieden zijn minder dan 600 studenten ingeschreven. Hetzelfde geldt voor 7 van de 26 hogescholen die hoger onderwijs van het lange type aanbieden en voor alle kunsthogescholen. Het aantal inplantingen van de hogescholen varieert sterk. Dit leidt tot een grote versnippering van mogelijkheden en middelen.

Het decreet stelt geen minimum aantal studenten per hogeschool voorop. Vanaf het academiejaar 1999-2000 kan een hogeschool nog maximum vier vestigingen hebben. Een vestiging wordt gedefinieerd als een gemeente of een geheel van aan elkaar grenzende gemeenten waar de hogeschool onderwijsbevoegdheid heeft. De vestigingen van een hogeschool moeten gelegen zijn in dezelfde provincie of in aan elkaar grenzende provincies. Vanaf het academiejaar 1999-2000 kan een hogeschool een vestiging slechts in stand houden als deze vestiging minimum 200 financierbare studenten telt.

Vanaf het academiejaar 1999-2000 kan een hogeschool binnen eenzelfde vestiging een opleiding maar eenmaal organiseren. Vanaf hetzelfde academiejaar kan een hogeschool dezelfde opleiding in maximaal twee vestigingen organiseren,

op voorwaarde dat deze opleiding bij het van kracht worden van het decreet in die vestigingen wordt georganiseerd.

In zijn advies van 15 oktober 1993 over het voorontwerp van decreet betreffende de hogescholen in de Vlaamse Gemeenschap verzette de Raad voor het hoger onderwijs zich niet tegen de idee van schaalvergroting. De Raad voor het hoger onderwijs pleitte evenwel tegen sterk centralistische complexen. De Raad steunde de idee van schaalvergroting binnen multisectorale hogescholen. Het hogeschooldecreet van 13 juli 1994 beantwoordt aan het advies van de Raad voor het hoger onderwijs.

## **5.2 PROGRAMMATIE VAN NIEUWE AFDELINGEN, VESTIGINGSPLAATSEN EN STRUCTUURONDERDELEN**

### **5.2.1 Het secundair onderwijs**

De raad voor het secundair onderwijs bracht voor het schooljaar 1994-1995 drie adviezen uit over rationalisatie, programmatie van nieuwe structuuronderdelen en vestigingsplaatsen in het voltijds en deeltijds secundair onderwijs<sup>(150)</sup>.

Voor het schooljaar 1994-1995 beoordeelde de raad drie aanvragen tot afwijking op de rationalisatienorm. De raad keurde er twee van goed. Beide instellingen zijn zeer specifieke instellingen. In het geval van de balletschool hield de raad ook rekening met het bestaan van een specifieke schoolstructuur en -cultuur en de strenge selectiecriteria bij de toelating tot de school. Het ging ook om tijdelijke afwijkingen.

Negen scholen vroegen de toelating om nieuwe structuuronderdelen te programmeren. Deze werden allen gunstig beoordeeld.

De raad besprak 17 aanvragen van scholen om nieuwe vestigingsplaatsen in gebruik te nemen. Twee adviezen werden ongunstig geadviseerd. Eén is bij gebrek aan voldoende informatie niet behandeld. De overige dossiers werden gunstig geadviseerd. Gunstige adviezen waren er voor scholen die zich beriepen op infrastructuurle redenen, herstructurering binnen

<sup>150</sup> RAAD VOOR HET SECUNDAIR ONDERWIJS, Advies betreffende rationalisatie, programmatie en vestigingsplaatsen in het voltijds en deeltijds secundair onderwijs - schooljaar 1994-1995, 17 mei 1994 (ref RSO/RVE/ADV/002), ID, Advies betreffende rationalisatie, programmatie en vestigingsplaatsen in het voltijds en het deeltijds secundair onderwijs - schooljaar 1994-1995, 21 juni 1994 (ref RSO/RVE/ADV/003), ID, Advies betreffende rationalisatie, programmatie en vestigingsplaatsen in het voltijds en deeltijds secundair onderwijs - schooljaar 1994-1995, 20 september 1994 (ref RSO/ADV/005)

dezelfde scholengemeenschap ten gevolge van een samenwerkingsverband, de verhuis van de school. De ongunstige adviezen hadden betrekking op aanvragen van vestigingsplaatsen binnen de gebouwen van een bedrijf en van een ziekenhuis.

De raad gaf een ongunstig advies voor twee aanvragen van secundaire scholen om een nieuwe onderwijsinstelling op te richten. Deze scholen wensten zich af te splitsen van het hoger onderwijs. De raad oordeelde dat de aanvragen voorbarig waren aangezien de problematiek van het hoger onderwijs toen nog niet uitgeklaard was. De raad verleende een gunstig advies aan een herstructurering van drie scholen (fusie) waaruit twee nieuwe scholen afgesplitst werden.

### 5.2.2 Het onderwijs voor sociale promotie

Ook de afdeling voor het onderwijs voor sociale promotie krijgt elk jaar talrijke programmatiedossiers te beoordelen. De programmatie gebeurt weliswaar per net, zoals het KB 461 dat wil, maar men mijdt dubbel aanbod. Van de 119 gevraagde oprichtingen voor het schooljaar 1994-1995 in het secundair onderwijs voor sociale promotie bekwamen er 38 een positief advies. Omvormingen beoordeelt de afdeling milder: 49 van de 68 gevraagde omvormingen kregen een gunstig advies<sup>(152)</sup>.

De Vlaamse regering keurde uiteindelijk 15 oprichtingen en 33 omvormingen goed in het secundair onderwijs voor sociale promotie.

De afdeling is voor flexibele aanpassingen binnen het urenvolume van een bestaande afdeling. De uren die na een eerste schooljaar overblijven als een lange opleiding wordt omgevormd tot een korte, moeten ter beschikking blijven van de school zolang als de omvorming duurt.

Enkele aanvragen voor nieuwe modulaire opleidingen zijn weer opzij geschoven omdat de

goedkeuring van de structuurschema's op zich laat wachten. De overheid verwijst naar het nieuw modulair concept dat de herstructurering met zich zal brengen.

De 24 aanvragen in het hoger onderwijs voor sociale promotie resulteerden in 9 gunstige adviezen<sup>(153)</sup>. Heel wat dossiers kregen uitstel. Het gaat om afdelingen waarvan de benaming niet eerder werd geclassificeerd of om nieuwe structuren<sup>(154)</sup>.

De afdeling voor het onderwijs voor sociale promotie keurde de programmatiecriteria voor het schooljaar 1995-1996 al goed in september 1994. Grosso modo hanteert de afdeling voor het onderwijs voor sociale promotie straks drie jaar dezelfde criteria bij de beoordeling van de programmatie-aanvragen. Geleidelijk oriënteren de scholen zich hierop. Ze weten dat aanvragen voor afdelingen talen en informatica op het lager secundair niveau nagenoeg kansloos zijn. Dit aanbod behoeft geen verdere uitbreiding.

De scholen dienen ook niet langer talrijke dossiers in. Nu trachten ze veeleer enkele dossiers ernstig voor te bereiden. Ze moeten trouwens voor 1 maart bij de inspectie leerplannen ter goedkeuring voorleggen.

#### *Aandachtspunten*

Krachtens de wet van 7 juli 1970 blijft de raad voor het hoger onderwijs of een afdeling daarvan bevoegd voor deze laatste dossiers. De algemene raad heeft een werkgroep opgedragen om voor deze discussie over bevoegdheden een uitweg te zoeken<sup>(155)</sup>. De afdeling onderwijs voor sociale promotie wil een duidelijk perspectief voor het hoger onderwijs voor sociale promotie.

### 5.2.3 Het hoger onderwijs van het korte type

Ook in het hoger onderwijs voor het korte type waren er een aantal aanvragen voor nieuwe programmaties. Deze aanvragen werden doorkruist

152) AFDELING VOOR HET ONDERWIJS VOOR SOCIALE PROMOTIE, Advies betreffende de programmatie in het onderwijs voor sociale promotie voor het schooljaar 1994-1995, 4 mei 1994 (ref OSP/WNI/ADV/002), ID, Advies betreffende de programmatie van een afdeling "jeugd- en gehandicaptenzorg HSTL" in het onderwijs voor sociale promotie voor het schooljaar 1994-1995, 6 mei 1994 (ref OSP/WNI/ADV/003), ALGEMENE RAAD, Advies over de programmatie van een afdeling "jeugd- en gehandicaptenzorg - HSTL" in het onderwijs voor sociale promotie, schooljaar 1994-1995, 30 augustus 1994 (ref AR/RHE/ADV/008)

153) Drie leden verzetten zich tegen elk positief advies voor een programmatie in het hoger onderwijs voor sociale promotie, aangezien de minister eerder al liet weten, in deze sector geen programmaties toe te staan

154) Ook de afdeling voor het hoger onderwijs bracht een advies uit over de classificatie van nieuwe afdelingen AFDELING VOOR HET HOGER ONDERWIJS VAN HET KORTE TYPE, Advies over de classificatie en de structurering van nieuwe afdelingen in het hoger onderwijs voor sociale promotie, 6 juli 1994 (ref HOKT/JDE/ADV/003)

155) Beshissing van de algemene raad van 20 september 1994 tot oprichting van een werkgroep voor het hoger onderwijs voor sociale promotie

door de plannen voor de hervorming van het onderwijs verstrekt door de hogescholen. De afdeling voor het hoger onderwijs van het korte type stelde vast dat daarom sommige instellingen wel en andere instellingen geen programmatieaanvraag hadden ingediend <sup>(156)</sup>.

Daarom achtte de afdeling het niet opportuun om nieuwe afdelingen te programmeren voor het academiejaar 1994-1995. De afdeling drukte de wens uit dat de regelgeving van het hervormde hoger onderwijs buiten de universiteit de mogelijkheid zou bieden het bestaande onderwijsaanbod op een soepele manier aan te passen aan nieuw ontstane maatschappelijke noden.

---

156) AFDELING VOOR HET HOGER ONDERWIJS VAN HET KORTE TYPE, Aanvragen tot programmaties in het hoger onderwijs van het korte type met volledig leerplan - academiejaar 1994-1995, 16 maart 1994 (ref HOKT/JDE/ADV/001), ID , Advies over de herstructurering van de opleiding in het technisch hoger onderwijs van het korte type, 16 maart 1994 (ref HOKT/JDE/ADV/002)

# 6. Sociale voorzieningen en financiële tegemoetkomingen

---

## 6.1 STUDIEFINANCIERING EN SOCIALE VOORZIENINGEN IN HET SECUNDAIR EN HET HOGER ONDERWIJS

Al in 1991 formuleerde de algemene raad het voornemen om een advies uit te brengen over de sociale voorzieningen in het secundair en het hoger onderwijs. De raad wachtte met het advies echter op een evaluatierapport van het HIVA. Deze instelling ging na welke de sociale effecten zijn van de invoering van een nieuw inkomenscriterium bij de toekenning van studietoelagen<sup>(157)</sup>.

De algemene raad bracht op 15 maart 1994 een advies uit<sup>(158)</sup>. Ten eerste zijn studietoelagen in het secundair onderwijs belangrijk als tegemoetkoming in de studiekosten. In de mate waarin het leerplichtonderwijs, niet volledig kosteloos kan zijn, zijn studietoelagen noodzakelijk. Bij een deel van de bevolking kleeft echter nog steeds een soort bijstandsmago aan dit stelsel. Daarom vragen nogal wat rechthebbenden zelfs nooit een studietoelage aan. Dit alles wijst op de nood aan correcte informatie.

In het hoger onderwijs daarentegen stelt de problematiek zich anders dan in het leerplichtonderwijs. Bij de inschrijving in het hoger onderwijs betalen de studenten een inschrijvingsgeld waarvan de hoogte wordt bepaald door het al dan niet toekennen van een studietoelage.

Om de hoogte van deze studietoelage te berekenen, houdt de overheid sinds enkele jaren ook rekening met het kadastraal inkomen van de ouders. Deze regeling is globaal genomen een succes. Toch

sluit de huidige regeling ten onrechte een groep minvermogenden uit van het stelsel van de studietoelagen. Het gaat om gezinnen met lage inkomens en een laag kadastraal inkomen. Gegeven de sociale situatie moeten de kansen op een betere sociale integratie door middel van scholing en opleiding maximaal gewaarborgd worden. Daarom pleit de raad ervoor dat de laagste inkomens een hoger toegelaten kadastraal inkomen ("bodem" kadastraal inkomen) mogen hebben.

Aan de andere kant van de inkomensschaal blijken er eveneens anomalieën te bestaan. Om principiële redenen vindt de Raad het belangrijk ook dit probleem op te lossen.

### *Opvolging van het advies en aandachtspunten*

Sedert het uitbrengen van het advies is de regelgeving op de studietoelagen aangepast. De Vlaamse regering volgde het advies van de Onderwijsraad en besliste de studietoelagen te indexeren. Ook is de mogelijkheid voor studenten die wonen en studeren in het buitenland om een studietoelage te krijgen, geschrap<sup>(159)</sup>. De belangrijkste reden hiervoor was de onbetrouwbaarheid van de informatie over de aanvragers.

Als gevolg van de fiscale wijzigingen in 1992 is het begrip "gezamenlijk belastbaar inkomen" verengd. Individuele levensverzekeringen en kapitaalaflossingen van hypothecaire leningen kunnen niet langer worden afgetrokken van het belastbaar inkomen. Aangezien zowel de toekenning van een studietoelage als de hoogte ervan afhangen van het belastbaar inkomen van de ouders, heeft de overheid ook een middel gezocht om de het effect van die maatregel te neutraliseren.

---

157) M VOS, *Wolven in schapevacht of zwarte schapen? Sociale doelmatigheid van het nieuwe inkomenscriterium in het stelsel van studietoelagen in het hoger onderwijs*, Leuven, HIVA, 1993

158) ALGEMENE RAAD, *Advies inzake sociale doelmatigheid van studietoelagen*, 15 maart 1994 (ref AR/RDB/ADV/003)

159) K B waarbij het voordeel van de wet van 13 juli 1971 betreffende de toekenning van de studietoelagen en -leningen wordt uitgebreid tot leerlingen en studenten die in het buitenland onderwijs volgen van 1 februari 1978



## 6.2 SOCIALE VOORZIENINGEN IN HET HOGER ONDERWIJS

Op 13 juli 1994 keurde de Vlaamse Raad het decreet op de hogescholen goed. Dit impliceert dat de netoverschrijdende regionale samenwerkingsverbanden tussen instellingen van hoger onderwijs vervangen worden door een VZW per hogeschool. Deze laatste ontvangt een sociale toelage van 3 000 frank per student<sup>(160)</sup>.

## 6.3 LEERLINGENVERVOER

Bij de opmaak van de begroting 1995 kondigde de minister een structurele herziening van het systeem van leerlingenvervoer aan. De minister wenst namelijk met ingang van het volgende schooljaar een systeem van enveloppe-financiering voor het gewoon onderwijs in te voeren. Voor het buitengewoon onderwijs wordt de nieuwe regeling waarschijnlijk ingevoerd vanaf het schooljaar 1996 - 1997<sup>(161)</sup>.

## 6.4 INSCHRIJVINGSGELDEN IN HET ONDERWIJS VOOR SOCIALE PROMOTIE

Vandaag betaalt een cursist in het onderwijs voor sociale promotie een wettelijk inschrijvingsgeld van 2400 frank als hij zes lessen per week les volgt gedurende een heel schooljaar<sup>(162)</sup>. Hij hoeft niet te betalen wanneer hij bijvoorbeeld van een bestaansminimum geniet of werkloos is. In dit geval moet de werkzoekende een cursus volgen die beroepsgericht is. Voorbeelden van niet-beroepsgerichte cursussen zijn snit en naad, Frans, voeding.

De afdeling voor het onderwijs voor sociale promotie is voorstander van een uitbreiding van de doelgroepen die voor vrijstelling van het inschrijvingsgeld in aanmerking komen<sup>(163)</sup>. De lijst met de afdelingen die niet-beroepsgericht zijn, zou de afdeling afschaffen. Wie een zwakke inkomenspositie inneemt, zal immers een opleiding kiezen om die te verbeteren.

De afdeling bepleit de vrijstelling van inschrijvingsgelden voor uitkeringsgerechtigden van sociale uitkeringen, voor leerlingen van het secundair onderwijs of het leerlingwezen, ook als ze niet meer leerplichtig zijn, voor uitkeringsgerechtigde volledige werklozen die tegelijk een VDAB-beroepsopleiding volgen, voor niet-werkende werkzoekenden, voor personen die minstens halftijds hun loopbaan onderbreken.

Naast deze doelgroepen vraagt de afdeling een vrijstelling voor alle NT2-cursisten en voor wie via het volwassenenonderwijs voor het eerst een volwaardig getuigschrift hoger secundair onderwijs haalt. De cursussen Nederlands tweede taal beantwoorden aan een maatschappelijke prioriteit: de integratie van de niet-Nederlandstalige cursist onafgezien zijn inkomenspositie. De vrijstelling van het tweedekansonderwijs betekent een aanmoediging voor wie eerder faalde of door omstandigheden geen getuigschrift HSO haalde. De maatregel zou ook volwassenen bevoordelen die de school verlieten vóór de verlenging van de leerplicht en vóór het instellen van het zevende beroepsjaar. De uitvoering vraagt wel om een duidelijke omschrijving van wat onder tweedekansonderwijs dient verstaan te worden. Eens de indeling en eenvormigheid van de afdelingsbenamingen op punt staan, dringt zich een keuze op binnen welke opleidingsgehelen tweedekansstrajecten uitgestippeld worden.

160) Vlaamse gemeenschap, Decreet betreffende de hogescholen in de Vlaamse Gemeenschap, 13 juli 1994, art 207 - 210

161) Vlaamse raad, Ontwerp van decreet houdende de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse gemeenschap voor het begrotingsjaar 1995, Verslag van de commissie Onderwijs, Vorming en Wetenschapsbeleid, Stuk 15 (1993 - 1994) - Nr 8H, Blz 38

162) AFDELING VOOR HET ONDERWIJS VOOR SOCIALE PROMOTIE, Advies over betreffende aanpassing van art 4 van het BVE van 10 juli 1991 tot bepaling van het minimum bedrag, de wijze van innen en de eventuele gehele of gedeeltelijke vrijstelling van het inschrijvingsgeld opgelegd aan de studenten en leerlingen van het onderwijs voor sociale promotie, 8 februari 1995 (ref RVOL/OSP/WNI/ADV/001)

163) De sociale partners gaan akkoord met een doelgroepenbeleid, doch minder verregaand dan hetgene de afdeling voorstelt

# **Bijlagen**

---

**BIJLAGE 1.****HET oprichtingsdecreet van de VLOR**

31 juli 1990 - Decreet betreffende het onderwijs-II (uittreksel) (B S 18-8-1990)

De Vlaamse Raad heeft aangenomen en Wij, Executieve, bekrachtigen hetgeen volgt

**Art 1**

Dit decreet regelt een aangelegenheid zoals bedoeld, in artikel 59 bis, § 2, 2° van de Grondwet

**Titel IX.****DE VLAAMSE ONDERWIJSRAAD****HOOFDSTUK 1***Organieke bepalingen***Art 152**

Onder de voorwaarden bepaald bij dit decreet wordt door de Vlaamse Executieve "De Vlaamse Onderwijsraad", hierna te noemen "de Onderwijsraad", opgericht. De Onderwijsraad heeft rechtspersoonlijkheid.

De Onderwijsraad ressorteert onder de Vlaamse Executieve. De Vlaamse Executieve bepaalt de organieke regelen die van toepassing zijn op het financieel en materieel beheer van de Onderwijsraad.

**Art 153**

De Onderwijsraad bestaat uit

1° een algemene raad bestaande uit zevenendertig vaste en zevenendertig plaatsvervangende leden waarvan

a) twaalf vaste en twaalf plaatsvervangende leden die de inrichtende machten van het onderwijs en de PMS-centra vertegenwoordigen, waaronder drie werkende en drie plaatsvervangende leden van het Gemeenschapsonderwijs, drie vaste en drie plaatsvervangende leden van het gesubsidieerd officieel onderwijs en zes vaste en zes plaatsvervangende leden van het gesubsidieerd vrij onderwijs,

b) acht vaste en acht plaatsvervangende leden die het personeel van het onderwijs en de PMS-centra vertegenwoordigen,

c) vier vaste en vier plaatsvervangende leden die de representatieve ouderverenigingen vertegenwoordigen,

d) vier vaste en vier plaatsvervangende leden die de economische en sociale organisaties vertegenwoordigen,

e) zeven vaste en zeven plaatsvervangende deskundigen, van wie er drie worden aangewezen onder de ambtenaren van niveau I van de diensten van de Vlaamse Gemeenschap, bevoegd voor het onderwijs en vier worden voorgedragen door de universiteiten,

f) de algemeen secretaris en de adjunct-algemeen secretaris, met raadgevende stem

De kandidaat-vertegenwoordigers van de inrichtende machten, het personeel en de ouderverenigingen worden voorgedragen door de desbetreffende representatieve organisaties van inrichtende machten, vakorganisaties en ouderverenigingen. De vertegenwoordigers van de sociale en economische organisaties, worden voorgedragen door de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen.

De afvaardiging van de ambtenaren bedoeld in e), bestaat uit de secretaris-generaal, zijn door hem aangewezen plaatsvervanger en twee leden en hun plaatsvervangers op unanieme voordracht onder de aanwezige leden van de directieraad van de diensten van de Vlaamse Executieve bevoegd voor onderwijs.

De deskundigen van de universiteiten worden gezamenlijk voorgedragen door de rectoren van de Universiteit Gent, de Katholieke Universiteit Leuven, de Vrije Universiteit Brussel en de Voorzitter van het Gemeenschappelijk Bureau van de Universiteit Antwerpen,

2° de hiernavolgende raden en afdelingen

— de raad voor het basisonderwijs, met een afdeling voor het buitengewoon basisonderwijs,

— de raad voor het secundair onderwijs, met afdelingen voor het algemeen secundair onderwijs, voor het technisch- en beroepssecundair onderwijs, voor het kunstsecundair onderwijs en voor het buitengewoon secundair onderwijs,

— de raad voor het hoger onderwijs, met afdelingen voor het hoger onderwijs van het korte type, het hoger onderwijs van het lange type en voor het universitair onderwijs. De aangelegenheden die het hoger onderwijs buiten de universiteit in zijn geheel aanbelangen moeten behandeld worden in permanente werkgroepen of commissies bedoeld in 3°<sup>(164)</sup>,

— de raad voor het volwassenenonderwijs, met een afdeling voor het onderwijs voor sociale promotie,

3° permanente of tijdelijke werkgroepen en commissies

Bij besluit van de Vlaamse Executieve kunnen andere afdelingen bij de in 2° bedoelde raden worden opgericht. De in 3° bedoelde werkgroepen en commissies worden opgericht door de algemene raad of de raden.

**Art 153 bis**

De algemene raad richt in zijn schoot een vast bureau op. De algemeen secretaris en de adjunct-algemeen secretaris maken van rechtswege deel uit van het vast bureau. Het vast bureau is belast met het dagelijks bestuur van de Vlor. Het kan bepaalde van zijn bevoegdheden delegeren aan de algemeen secretaris en aan de adjunct-algemeen secretaris.

Onverminderd de bevoegdheden nodig voor het dagelijks bestuur kan de algemene raad aan het vast bureau andere bevoegdheden delegeren. Deze bevoegdheden kunnen geen betrekking hebben op deze bedoeld in artikel 156<sup>(165)</sup>.

**Art 154**

164) gewijzigd door het decreet betreffende de hogescholen in de Vlaamse Gemeenschap van 23 oktober 1991, art. 38. Dit decreet wordt opgeheven door het art. 357 van het decreet van 13 juli 1994 betreffende de hogescholen in de Vlaamse Gemeenschap. Deze bepaling treedt in werking op een nader te bepalen datum.

165) gewijzigd door het decreet betreffende de inspectie en pedagogische begeleidingsdiensten van 17 juli 1991, art. 105, § 1, B S 31 08 1991.

Bij besluit van de Vlaamse Executieve wordt de samenstelling van de raden en afdelingen vastgesteld

Art 155

§ 1 De leden van de raden en afdelingen worden benoemd voor een periode van vier jaar, die hernieuwbaar is

§ 2 Een vast of plaatsvervangend lid dat ontslag neemt of de hoedanigheid verliest op grond waarvan het werd benoemd, houdt van rechtswege op deel uit te maken van de Vlaamse Onderwijsraad

Ieder lid dat wordt benoemd ter vervanging van een ander lid, voleindigt het mandaat van zijn voorganger

Het personeelslid dat ingevolge zijn pensionering zijn hoedanigheid verliest, mag zijn mandaat voleindigen

§ 3 De raden en afdelingen kiezen in hun midden de voorzitter en ondervoorzitter, die niet tot dezelfde vertegenwoordigende groep of hetzelfde net mogen behoren

§ 4 De algemeen voorzitter van de algemene raad wordt uit zijn leden verkozen voor een termijn van drie jaar die niet hernieuwbaar is. Hij vertegenwoordigt de Raad in rechte

§ 5 Het lidmaatschap van de Onderwijsraad is onverenigbaar met het lidmaatschap van het Nationaal of Europees Parlement, van een Gemeenschaps- of Gewestraad, van de Nationale Regering, van een Gemeenschaps- of Gewestexecutieve of van de krachtens artikel 107 quater van de Grondwet opgerichte organen van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Art 156

§ 1 Onverminderd de eigen bevoegdheden van de diensten van de Vlaamse Executieve bevoegd voor het onderwijs heeft de Vlaamse Onderwijsraad een algemene bevoegdheid tot studie, overleg en advies, op eigen initiatief of op vraag van de Gemeenschapsminister bevoegd voor Onderwijs of de Vlaamse Executieve over alle aangelegenheden bedoeld in artikel 59 bis, § 2, 2° van de Grondwet en waarvoor de Vlaamse Gemeenschap bevoegd is

De algemene raad heeft de bevoegdheid voor alle materies die de afzonderlijke raden en afdelingen overstijgen. De raden en afdelingen hebben de volheid van bevoegdheid voor de materies die tot hun sector behoren

Deze studies, adviezen en aanbevelingen worden gericht aan de Gemeenschapsminister van Onderwijs die ze meedeelt aan de Vlaamse Executieve

§ 2 Voorafgaand aan de bespreking in de Vlaamse Raad, wint de Gemeenschapsminister van Onderwijs het verplicht advies in van de Vlaamse Onderwijsraad over

1° alle voorontwerpen van decreet die aangelegenheden regelen bedoeld in § 1, met uitzondering van het decreet dat de jaarlijkse begroting regelt,

2° de beleidsnota's en beleidsbrieven inzake aangelegenheden bedoeld in § 1, aan de Vlaamse Raad

§ 3 De Onderwijsraad kan voor het onderzoek van bijzondere vraagstukken, overeenkomsten voor een duidelijk omschreven opdracht, overeenkomstig de wet van 14 juli 1976 op de overheidsopdrachten, afsluiten met natuurlijke personen en private of publiekrechtelijke rechtspersonen

Art 157

De Gemeenschapsminister van Onderwijs kan de verplichte adviesvragen tegelijk indienen bij de Onderwijsraad, overeenkomstig artikel 156, § 2, en bij de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen, overeenkomstig artikel 6, § 2, van het decreet van 27 juni 1985 op de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen

Art 158

De algemene raad stelt het reglement van orde van de Onderwijsraad op en voorziet hierbij in de taakverdeling tussen de algemene raad en de raden en afdelingen

Art 159

§ 1 De adviezen, bedoeld in artikel 156, § 1, op verzoek van de Gemeenschapsminister van Onderwijs of de Vlaamse Executieve en in § 2, worden verstrekt binnen de tien werkdagen te rekenen vanaf de eerste maandag volgend op de dag waarop het advies werd gevraagd

§ 2 De adviezen en aanbevelingen worden uitgebracht bij gewone meerderheid van de aanwezige leden. Onthoudingen, ongeldige en blanco-stemmen worden geacht niet te zijn uitgebracht. Minderheidsnota's kunnen worden toegevoegd

Art 160

§ 1 De Onderwijsraad beschikt over een permanent secretariaat dat, onder het gezag van de algemene raad, wordt geleid door een algemeen secretaris bijgestaan door een adjunct-algemeen secretaris. Zij worden bijgestaan door vier opdrachthouders<sup>166)</sup>

Dit secretariaat heeft als opdracht de nodige documentatie te verzamelen en de studies voor te bereiden nodig voor de werkzaamheden van de Vlaamse Onderwijsraad. Voor het permanent administratief secretariaat beschikt de Onderwijsraad over twee administratieve secretarissen

De personeelsformatie evenals het administratief en geldelijk statuut van het personeel van het secretariaat worden door de Vlaamse Executieve vastgelegd, met dien verstande dat het personeel van het secretariaat onderworpen wordt aan de regels die van toepassing zijn op het personeel van de diensten van de Vlaamse Executieve. Voor de toewijzing van de betrekkingen kan worden afgeweken van de bepalingen die de werking van het personeel, onderworpen aan voornoemd statuut, regelen, met uitzondering van artikel 16, 1°, 2°, 3° en 4° van het koninklijk besluit van 2 oktober 1937 houdende het statuut van het rijkspersoneel

Onverminderd de hiervoor vermelde bepalingen moeten de personen die kandideren voor de betrekkingen van algemeen secretaris, adjunct-algemeen secretaris en opdrachthouder houder zijn van een diploma dat toegang verleent tot de betrekkingen van niveau I in de diensten van de Vlaamse Executieve en het bewijs leveren van hun deskundigheid inzake onderwijsaangelegenheden. De kandidaten-administratief secretaris moeten minstens houder zijn van een diploma dat toegang verleent tot een betrekking van niveau II

De algemene raad bedoeld in artikel 153, 1°, benoemt de personeelsleden

166) gewijzigd door het decreet betreffende inspectie en pedagogische begeleidingsdiensten van 17 juli 1991, art. 105, § 1  
B.S. 31 08 1991

De Executieve neemt de passende maatregelen opdat de Onderwijsraad voor deze personeelsleden deel kan nemen aan de pensioenregeling ingesteld bij de wet van 28 april 1958 betreffende het pensioen van het personeel van zekere organismen van openbaar nut alsmede van hun rechthebbenden

§ 2 De Vlaamse Executieve kan eveneens personeelsleden ter beschikking stellen van het permanent secretariaat Zij worden aangeduid onder

1° de vastbenoemde ambtenaren van de diensten van de Vlaamse Executieve en de instellingen van openbaar nut,

2° de vastbenoemde personeelsleden van het gesubsidieerd onderwijs, van de gesubsidieerde PMS-centra en van het Gemeenschapsonderwijs

Daarenboven kan de Vlaamse Onderwijsraad binnen haar dotatie personen die blijk hebben gegeven van hun bijzondere deskundigheid, voor de duur van hun studie-opdracht bij overeenkomst tewerkstellen

De Vlaamse Onderwijsraad kan binnen zijn dotatie personeelsleden voor secretariaatswerk bij overeenkomst tewerkstellen <sup>(167)</sup>

§ 3 De in de § 2, 1° en 2° bedoelde personeelsleden worden op voordracht van de algemene raad en met akkoord van de inrichtende macht of van de Gemeenschapsminister waaronder het personeelslid ressorteert door de Gemeenschapsminister van Onderwijs met een opdracht belast Indien het een ambtenaar van de diensten van de Vlaamse Executieve of van een instelling van openbaar nut betreft, is het gunstig advies van de secretaris-generaal respectievelijk leidend ambtenaar vereist Voor de uitvoering van zijn opdracht krijgt het betrokken personeelslid vrijstelling van dienst Deze vrijstelling wordt voor de duur van de opdracht toegekend

Tijdens de duur van deze opdracht is het personeelslid met verlof in zijn dienst van herkomst Dit verlof wordt bezoldigd en wordt gelijkgesteld met een periode van dienstactiviteit

De Vlaamse Executieve stelt de regels vast voor de terugbetaling van de bezoldiging van deze personeelsleden door de Onderwijsraad aan de betrokken diensten of instellingen

Aan de duur van de opdracht kan, op verzoek van de algemene raad of in gemeenschappelijk overleg, steeds een einde worden gesteld

Tijdens de duur van deze opdracht bij de algemene raad behouden de betrokken personeelsleden de voordelen van hun administratief en geldelijk statuut dat zij genieten in hun dienst van herkomst Zij kunnen hun rechten op bevordering tot een hogere graad of tot een hogere wedde steeds laten gelden

Voor de duur van hun opdracht behouden de betrokken personeelsleden hun administratieve standplaats van herkomst

Hun verlofregime is dit van de ambtenaren van de diensten van de Vlaamse Executieve

#### Art 161

De reglementering inzake reis- en verblijfskosten, zoals die geldt voor het personeel van de diensten van de Vlaamse Executieve is van overeenkomstige toepassing op de personeelsleden van de Onderwijsraad

#### Art 162

De Onderwijsraad beschikt over een dotatie die jaarlijks wordt ingeschreven op de begroting van de Vlaamse Gemeenschap Deze dotatie omvat kredieten voor werking en huisvesting van de Onderwijsraad en voor de bezoldiging van zijn personeel De Onderwijsraad kan tevens schenkingen, giften en legaten in ontvangst nemen

#### Art 163

§ 1 De Onderwijsraad staat onder controle van de Vlaamse Executieve Deze controle wordt uitgeoefend door bemiddeling van een commissaris van de Executieve, die door de Vlaamse Executieve, op de voordracht van de Gemeenschapsminister van Onderwijs, wordt benoemd De Vlaamse Executieve bepaalt de vergoedingen die aan de commissaris van de Vlaamse Executieve kunnen worden toegekend

§ 2 De commissaris van de Vlaamse Executieve woont, met raadgevende stem, de vergaderingen van de algemene raad bij De commissaris van de Vlaamse Executieve beschikt voor het vervullen van zijn opdracht over de ruimste macht

§ 3 De commissaris van de Vlaamse Executieve kan, binnen een termijn van tien vrije dagen, beroep instellen tegen elke beslissing die hij met de wet, het decreet, met de statuten of met het algemeen belang strijdig acht Het beroep is opschortend Deze termijn gaat in de dag van de vergadering, waarop de beslissing genomen werd, voor zover de commissaris van de Vlaamse Executieve daarop regelmatig uitgenodigd werd en, in het tegenovergestelde geval, de dag waarop hij er kennis van heeft gekregen De commissaris is niet bevoegd inzake de adviezen die door de Onderwijsraad worden uitgebracht

§ 4 De Vlaamse Executieve regelt de uitoefening van de opdrachten van de commissaris van de Vlaamse Executieve

§ 5 Heeft de Vlaamse Executieve, bij wie het beroep wordt ingesteld, binnen een termijn van twintig vrije dagen, ingaand dezelfde dag als de in § 3 bedoelde termijn, de nietigverklaring niet uitgesproken, dan wordt de beslissing definitief

§ 6 De nietigverklaring van de beslissing wordt door de Vlaamse Executieve aan de Onderwijsraad betekend door haar commissaris

### HOOFDSTUK 2

#### Overgangs- en wijzigingsbepalingen

#### Art 169

De Vlaamse Executieve heft alle bij koninklijk besluit, bij besluit van de Vlaamse Executieve of bij ministerieel besluit opgerichte organen, instellingen, commissies of diensten op die bevoegdheden uitoefenen bedoeld in artikel 158

#### Art 170

Deze titel treedt in werking op een door de Vlaamse Executieve te bepalen datum

**BIJLAGE 2.****OVERZICHT VAN DE REGELGEVING  
IN VERBAND MET DE VLOR**

- 31.07.1990**  
Decreet betreffende het Onderwijs, II, titel IX  
*B S 18 08 1991*
- 30.01.1991**  
Besluit van de Vlaamse Executieve houdende uitvoering van het artikel 163 § 4, van het decreet van 31 juli 1990 betreffende het onderwijs, II aangaande de bevoegdheden van de commissaris van de Vlaamse Executieve  
*B S 4 4 1991*
- 30.01.1991**  
Besluit van de Vlaamse Executieve houdende uitvoering van artikel 170 van het decreet van 31 juli 1991 betreffende het onderwijs, II aangaande de inwerkingtreding van organieke bepalingen  
*B S 4 4 1991*
- 14.03.1991**  
Ministerieel Besluit houdende benoeming van de leden van de Algemene Raad van de Vlaamse Onderwijsraad, opgericht bij artikel 152 van het decreet van 31 juli 1991 betreffende het onderwijs, II  
*B S 29 03 1991*
- 17.04.1991**  
Besluit van de Vlaamse Executieve tot vaststelling van het statuut van het personeel van het secretariaat van de Vlaamse Onderwijsraad  
*B S 3 5 1991*
- 17.04.1991**  
Besluit van de Vlaamse Executieve tot vaststelling van de personeelsformatie van het secretariaat van de Vlaamse Onderwijsraad  
*B S 3 5 1991*
- 17.04.1991**  
Besluit van de Vlaamse Executieve betreffende de hiërarchische indeling van de graden waarvan de ambtenaren van het secretariaat van de Vlaamse Onderwijsraad titularis kunnen zijn  
*B S 3 5 1991*
- 17.04.1991**  
Besluit van de Vlaamse Executieve tot aanwijzing van de commissaris van de Vlaamse Executieve bij de Vlaamse Onderwijsraad  
*B S 3 5 1991*
- 17.04.1991**  
Besluit van de Vlaamse Executieve tot vaststelling van de weddeschalen van de bijzondere graden waarvan de ambtenaren van het secretariaat van de Vlaamse Onderwijsraad titularis kunnen zijn  
*B S 3 5 1991*
- 12.06.1991**  
Decreet betreffende de universiteiten in de Vlaamse Gemeenschap, art 51 en 62  
*B S 4 7 1991*
- 26.06.1991**  
Besluit van de Vlaamse Executieve omtrent de pensioenregeling van de leden van het permanent secretariaat van de Vlaamse Onderwijsraad  
*B S 26 08 1991*
- 17.07.1991**  
Decreet betreffende inspectie en pedagogische begeleidingsdiensten, art 3, 91 en 105  
*B S 31 08 1991*
- 31.07.1991**  
Besluit van de Vlaamse Executieve houdende de samenstelling van raden en afdelingen van de Vlaamse Onderwijsraad  
*B S 21 09 1991*
- 18.09.1991**  
Besluit van de Vlaamse Executieve tot wijziging van het besluit van de Vlaamse Executieve van 17 april 1991 tot vaststelling van de personeelsformatie van het secretariaat van de Vlaamse Onderwijsraad  
*B S 05 10 1991*
- 7.10.1991**  
Ministerieel Besluit houdende benoeming van de leden van de Algemene Raad van de Vlaamse Onderwijsraad  
*B S 11 12 1991*
- 23.10.1991**  
Decreet betreffende de medezeggenschap in het gesubsidieerd onderwijs, art 30-32  
*B S 14 11 1991*
- 23.10.1991**  
Decreet betreffende de hogescholen in de Vlaamse Gemeenschap, art 26 en 38  
*B S 28 11 1991*
- 13.11.1991**  
Besluit van de Vlaamse Executieve tot wijziging van het besluit van de Vlaamse Executieve van 17 april 1991 tot vaststelling van de weddeschalen van de bijzondere graden waarvan de ambtenaren van het secretariaat van de Vlaamse Onderwijsraad titularis kunnen zijn  
*B S 22 11 1992*
- 18.11.1991**  
Ministerieel besluit houdende benoeming van de leden van raden en afdelingen van de Vlaamse Onderwijsraad Raad voor het basisonderwijs en afdeling voor het buitengewoon basisonderwijs  
*B S 10 01 1992*
- 18.11.1991**  
Ministerieel besluit houdende benoeming van de leden van raden en afdelingen van de Vlaamse Onderwijsraad Raad voor het volwassenenonderwijs en afdeling voor het onderwijs voor sociale promotie  
*B S 10 01 1992*
- 18.11.1991**  
Vlaamse Onderwijsraad Benoeming van de leden van de raad voor het secundair onderwijs en afdelingen voor het algemeen secundair onderwijs, voor het kunstsecundair onderwijs en voor het buitengewoon secundair onderwijs  
*B S 8 01 1992*  
*Erratum B S 4 06 1992*
- 18.11.1991**  
Vlaamse Onderwijsraad Benoeming van de leden van de Raad voor het Volwassenenonderwijs en in de Afdeling voor het Onderwijs voor Sociale Promotie  
*B S 10 01 1992*

**18.11.1991**

Vlaamse Onderwijsraad Benoeming van de leden van de Raad voor het Basisonderwijs en afdeling voor het Buitengewoon Basisonderwijs  
*B S 10 01 1992*

**27.02.1992**

Besluit van de Vlaamse Executieve houdende vaststelling van de vergoedingen die worden toegekend aan de commissaris van de Vlaamse Executieve bij de Vlaamse Onderwijsraad  
*B S 22 04 1992*

**27.02.1992**

Besluit van de Vlaamse Executieve houdende samenstelling van de Raad voor het Hoger Onderwijs en zijn afdelingen van de Vlaamse Onderwijsraad  
*B S 22 04 1992*

**09.04.1992**

Decreet betreffende het onderwijs, III  
*B S 16 05 1992*

**14.04.1992**

Wijziging van het ministerieel besluit van 14 maart 1991 houdende de benoeming van de leden van de Algemene Raad van de Vlaamse Onderwijsraad  
*B S 09 05 1992*

**14.04.1992**

Wijziging van het ministerieel besluit 18 november 1992 houdende benoeming van de leden van de raden en afdelingen van de Vlaamse Onderwijsraad  
*B S 09 05 1992*

**18.05.1992**

Ministerieel besluit betreffende de benoeming van de leden van de Raad voor het hoger onderwijs en zijn afdelingen van de Vlaamse Onderwijsraad  
*B S 26 06 1992*

**09.09.1992**

Besluit van de Vlaamse Executieve betreffende ontslag en benoeming van de Commissaris van de Vlaamse Executieve bij de Vlaamse Onderwijsraad  
*B S 07 10 1992*

**16.10.1992**

Wijziging van het ministerieel besluit van 14 maart 1991 houdende benoeming van de leden van de Algemene Raad van de Vlaamse Onderwijsraad  
*B S 19 11 1992*

**16.10.1992**

Wijziging van het ministerieel besluit van 18 mei 1991 houdende benoeming van de leden van de Raad voor het hoger onderwijs en zijn afdelingen  
*B S 19 11 1992*

**16.10.1992**

Wijziging van het ministerieel besluit van 18 november 1991 houdende benoeming van de leden van de Raad voor het volwassenenonderwijs en de afdeling voor het onderwijs voor sociale promotie  
*B S 19 11 1992*

**16.10.1992**

Wijziging van het ministerieel besluit van 18 november 1991 houdende benoeming van de leden van de Raad voor het secundair onderwijs en zijn afdelingen  
*B S 19 11 1992*

**19.11.1992**

Besluit van de Vlaamse Executieve houdende benoeming leden van het participatiecollege van het gesubsidieerd officieel en vrij onderwijs  
*B S 22 12 1992*  
*Erratum B S 29 01 93*

**07.01.1993**

Ministerieel Besluit houdende benoeming leden van de participatiecolleges van het gesubsidieerd officieel onderwijs  
*B S 29 01 1993*

**01.02.1993**

Wijziging van het ministerieel besluit van 14 maart 1991 houdende benoeming van de leden van de Algemene Raad van de Vlaamse Onderwijsraad  
*B S 19 02 1993*

**01.02.1993**

Wijziging van het ministerieel besluit van 18 mei 1992 houdende benoeming van de leden van de Raad voor het hoger onderwijs en zijn afdelingen van de Vlaamse Onderwijsraad  
*B S 19 02 1993*

**01.02.1993**

Wijziging van het ministerieel besluit van 18 november 1991 houdende benoeming van de leden van de Raad voor het Volwassenenonderwijs en Afdeling voor het Onderwijs voor Sociale Promotie  
*B S 19 02 1993*

**01.02.1993**

Wijziging van het ministerieel besluit van 18 november 1991 houdende benoeming van de leden van de Raad voor het secundair onderwijs en Afdelingen voor het Algemeen Secundair Onderwijs, het Kunstsecundair Onderwijs en het Buitengewoon Secundair Onderwijs  
*B S 19 02 1993*

**08.02.1993**

Wijziging van het ministerieel besluit van 18 november 1991 houdende benoeming van de leden van de Raad voor het Volwassenenonderwijs en van de afdeling voor het onderwijs voor sociale promotie  
*B S 09 03 1993*

**08.04.1993**

Ministerieel Besluit wijziging benoeming van de leden van de Raad voor het hoger onderwijs en zijn afdelingen  
*B S 23 04 1993*

**29.04.1993**

Wijziging van het ministerieel besluit van 14 maart 1991 houdende benoeming van de leden van de algemene raad  
*B S 02 06 1993*

**29.04.1993**

Wijziging van het ministerieel besluit van 18 november 1991 houdende benoeming van de leden van de Raad voor het basisonderwijs en afdeling voor het buitengewoon onderwijs  
*B S 02 06 1993*

**29.04.1993**

Wijziging van het ministerieel besluit van 18 november 1991 houdende benoeming van de leden van de Raad voor het secundair onderwijs en afdelingen voor het algemeen secundair onderwijs, het technisch en beroepssecundair onderwijs, het kunstsecundair onderwijs en het buitengewoon secundair onderwijs  
*B S 02 06 1993*

**29.04.1993**

Wijziging van het ministerieel besluit van 16 november 1991 houdende benoeming van de leden van de Raad voor het volwassenenonderwijs en afdeling voor sociale promotie  
*B S 02 06 1993*

**15.07.1993**

Wijziging van het ministerieel besluit van 18 mei 1992 houdende benoeming van de leden van de Raad voor het hoger onderwijs en zijn afdelingen van de Vlaamse Onderwijsraad  
*B S 28 08 1993*

**15.07.1993**

Wijziging van het ministerieel besluit van 18 november 1991 houdende benoeming van de leden van de raden en afdelingen van de Vlaamse Onderwijsraad nl de Raad voor het basisonderwijs en zijn afdeling voor het buitengewoon onderwijs, de Raad voor het secundair onderwijs en zijn afdelingen voor het algemeen secundair onderwijs, het technisch en beroepssecundair onderwijs, het kunstsecundair onderwijs en het buitengewoon secundair onderwijs, de Raad voor het volwassenenonderwijs en zijn afdeling voor het onderwijs voor sociale promotie  
*B S 28 08 93*

**15.07.1993**

Wijziging van het ministerieel besluit van 14 maart 1991 houdende benoeming van de leden van de Algemene Raad van de Vlaamse Onderwijsraad, opgericht bij artikel 152 van het decreet van 31 juli 1991 betreffende het onderwijs, II  
*B S 28 08 1993*

**15.09.1993**

Besluit van de Vlaamse regering betreffende de terugbetaling van de bezoldiging van sommige personeelsleden ter beschikking gesteld van het permanent secretariaat van de Vlaamse Onderwijsraad  
*B S 23 12 1993*

**2.12.1993**

Koninklijk besluit waarbij de pensioenregeling, ingesteld bij de wet van 28 april 1958 toepasselijk verklaard wordt op het personeel van het permanent secretariaat van de Vlaamse Onderwijsraad  
*B S 01 01 1994*

**27.01.1994**

Algemene raad van de Vlaamse Onderwijsraad Wijziging van de samenstelling  
*B S 20 04 1994*

**27.01.1994**

Vlaamse Onderwijsraad Wijziging van de samenstelling van de raden en afdelingen  
*B S 20 04 1994*

**02.02.1994**

Vlaamse Onderwijsraad Personeel Intrekking van besluit  
*B S 03-03-1994*

**04.03.1994**

Algemene Raad van de Vlaamse Onderwijsraad Wijziging van de samenstelling  
*B S 20-04-1994*

**22.04.1994**

Algemene Raad en sommige raden van de Vlaamse Onderwijsraad Wijziging van de samenstelling  
*B S 26 05 1994*

**05.07.1994**

Raden en afdelingen van de Vlaamse Onderwijsraad Wijziging samenstelling  
*B S 18 08 1994*

**13.07.1994**

Decreet betreffende de hogescholen in de Vlaamse Gemeenschap  
*B S 31 08 1994*

**20.07.1994**

Besluit van de Vlaamse regering betreffende het financieel beheer en materieel beheer van de Vlaamse Onderwijsraad  
*B S 21-10-1994*

**20.07.1994**

Besluit van de Vlaamse regering betreffende het financieel beheer en het materieel beheer van de Vlaamse Onderwijsraad  
*B S 16-12-1994*

**07.09.1994**

Besluit van de Vlaamse regering tot regeling van de procedure voor de projecten van het onderwijskundig beleids- en praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek  
*B S 07 12 1994*

**07.09.1994**

Besluit van de Vlaamse regering houdende vaststelling van de weddeschalen verbonden aan de bijzondere graden van de Vlaamse Onderwijsraad  
*B S 02-12-1994*



## BIJLAGE 3.

### STRUCTUREN

#### BINNEN DE VLAAMSE ONDERWIJSRAAD

Hieronder wordt onder meer een overzicht gegeven van raden en afdelingen, van alle commissies en tijdelijke werkgroepen die in 1994 gefunctioneerd hebben. Sommige daarvan zijn ontbonden, andere vergaderen nog.

#### ALGEMENE RAAD

##### Vast Bureau

Commissie Onderwijs aan migranten  
Commissie leerlingenvervoer buitengewoon onderwijs  
Beoordelings- en bemiddelingscommissie (non-discriminatie-beleid)  
Coördinatiegroep buitengewoon basis- en buitengewoon secundair onderwijs

Werkgroep geïntegreerd onderwijs  
Werkgroep lerarenopleiding  
Werkgroep navorming  
Werkgroep non-discriminatie  
Werkgroep PMS  
Werkgroep studietoelagen  
Werkgroep werkingscodes inspectie en pedagogische begeleidingsdiensten

##### Stuurgroep migranten

Coördinatieteam basisonderwijs  
Werkgroep NT2 in het basisonderwijs  
Werkgroep zorgbreedte in het basisonderwijs  
Werkgroep schoolopbouwwerk in het basis- en buitengewoon onderwijs  
Werkgroep intercultureel onderwijs in het basis- en buitengewoon onderwijs  
Werkgroep taaltoetsen PMS

##### Coördinatieteam buitengewoon onderwijs

Reflectiegroep NT2 in het buitengewoon basisonderwijs  
Reflectiegroep NT2 in het buitengewoon secundair onderwijs  
Werkgroep ICO in het buitengewoon secundair onderwijs

##### Coördinatieteam secundair onderwijs

Werkgroep - ontwikkelingsgroep ontwikkeling van lespakketten voor NT2 in het secundair onderwijs  
Werkgroep - ontwikkelingsgroep differentiatie en remediering in het secundair onderwijs  
Werkgroep - ontwikkelingsgroep studiebegeleiding in het secundair onderwijs  
Werkgroep - ontwikkelingsgroep schoolopbouwwerk en studiekeuzebegeleiding in het secundair onderwijs  
Werkgroep - ontwikkelingsgroep interculturalisme in het vak maatschappelijke vorming in het secundair onderwijs  
Werkgroep - ontwikkelingsgroep interculturalisme in het vak geschiedenis in het secundair onderwijs  
Werkgroep - ontwikkelingsgroep interculturalisme in het vak wiskunde in het secundair onderwijs  
Werkgroep - coördinatiegroep met kernpersonen in het kader van NT2 in het secundair onderwijs  
Werkgroep - coördinatiegroep met kernpersonen in het kader van Nederlands als instructietaal  
Werkgroep - coördinatiegroep met kernpersonen in het kader van intercultureel onderwijs

Werkgroep - coördinatiegroep met kernpersonen in het kader van differentiatie en remediering  
Werkgroep - coördinatiegroep met kernpersonen in het kader van studiebegeleiding  
Werkgroep - coördinatiegroep NT2 aan neveninstromers  
Werkgroep Onderwijs in eigen taal en cultuur  
Werkgroep - ondersteuningsgroep onderwijs in eigen taal en cultuur  
Werkgroep onderwijs in eigen taal en cultuur - Turks  
Werkgroep onderwijs in eigen taal en cultuur - Italiaans

#### *Stuurgroep diversificatie van de studiekeuze van meisjes in het technisch en beroepssecundair onderwijs*

Algemene vergadering

Ontwikkelingsgroepen voor leerkrachten

#### RAAD VOOR HET BASISONDERWIJS

##### Bureau

##### *Afdeling voor het buitengewoon basisonderwijs*

Werkgroep COB  
Werkgroep eindtermen  
Werkgroep Europa  
Werkgroep Forum basisonderwijs  
Werkgroep leerproblemen  
Werkgroep technologische opvoeding in het basisonderwijs  
Werkgroep visie op het basisonderwijs

#### RAAD VOOR HET SECUNDAIR ONDERWIJS

##### Bureau

##### *Afdeling voor het algemeen secundair onderwijs*

##### *Afdeling voor het technisch en beroepssecundair onderwijs*

##### *Afdeling voor het kunstsecundair onderwijs*

##### *Afdeling voor het buitengewoon secundair onderwijs*

Sectorcommissie administratie-distributie  
Sectorcommissie bouw  
Sectorcommissie chemie  
Sectorcommissie esthetiek  
Sectorcommissie grafische beroepen  
Sectorcommissie hout  
Sectorcommissie kleding - confectie  
Sectorcommissie kunststoffen  
Sectorcommissie land- en tuinbouw  
Sectorcommissie metaal - elektriciteit en elektronica  
Sectorcommissie paramedische en verzorgende beroepen  
Sectorcommissie textiel  
Sectorcommissie voeding - hotel

##### Commissie deeltijds beroepssecundair onderwijs

Werkgroep domeinen  
Werkgroep kunstsecundair onderwijs  
Werkgroep eigenheid van het technisch secundair onderwijs  
Werkgroep geïntegreerde informatica  
Werkgroep leerlingenbegeleiding  
Werkgroep opleidingsvorm 3  
Werkgroep onderwijskaart  
Werkgroep profielen studierichtingen derde graad Algemeen secundair onderwijs  
Werkgroep taakbelasting leerkrachten  
Werkgroep technologische opvoeding in de eerste graad  
Werkgroep veiligheid  
Werkgroep zelfstandig ondernemen

**RAAD VOOR HET HOGER ONDERWIJS**

**Bureau**

*Afdeling voor het hoger onderwijs van het korte type*  
*Afdeling voor het hoger onderwijs van het lange type*  
*Afdeling voor het universitair onderwijs*

Commissie bekendheid

Werkgroep docentenopleiding  
 Werkgroep kwaliteitszorg  
 Werkgroep opleidingsaanbod  
 Werkgroep samenwerkingsovereenkomst  
 Werkgroep slaagproblematiek

**RAAD VOOR HET VOLWASSENENONDERWIJS**

**Bureau**

*Afdeling voor het onderwijs voor sociale promotie*

Commissie programmatie in het onderwijs voor sociale promotie

Werkgroep modulair stelsel  
 Werkgroep uniformisering  
 Werkgroep volwassenenonderwijs voor migranten  
 Werkgroep vrijstelling wettelijk inschrijvingsgeld

Participatiecollege voor het officieel gesubsidieerd onderwijs  
 Participatiecollege voor het vrij gesubsidieerd onderwijs

**BIJLAGE 4.**

—  
**DE PERSONEELSFORMATIE  
 VAN DE VLAAMSE ONDERWIJSRAAD  
 OP 31 DECEMBER 1994.**

ALGEMEEN SECRETARIS

*J Pequery*

DIRECTIESECRETARESSE

*N Meuleman*

ADJUNCT-ALGEMEEN SECRETARIS

*A Severijns*

DIRECTIESECRETARESSE

*N Tuts*

ADJUNCT BIJ HET SECRETARIAAT

*J Dauwe*

*J Job*

OPDRACHTHOUDERS

*P Caremans (tevens ombudsman en informatie-ambtenaar)*

*R Debrulle (ter vervanging van J Durnez)*

*P De Leersnyder*

*J Gysen*

SECRETARIAAT OPDRACHTHOUDERS

*V Declercq*

*M Pauwels*

ONTHAAL

*V Piron*

*S Van Laethem*

*H Vanroye*

CHAUFFEUR

*M Danckaerts*

ORDERBUREAU

*P Vaegenhende*

DOCUMENTALIST

*A Driesen*

ONDERBUREAUCHEF/BOEKHOUDSTER

*A Lambrechts*

STUDIEDIENST

*R Herpelinck (tevens emancipatie-ambtenaar)*

SECRETARIS RAAD BASISONDERWIJS EN AFDELING

*W Andries*

SECRETARISSEN RAAD SECUNDAIR ONDERWIJS  
 EN AFDELINGEN

*G Schelstraete*

*J-L Vanhelmont (ad interim)*

SECRETARIS RAAD HOGER ONDERWIJS  
 EN AFDELINGEN

*J Declercq*

SECRETARIS RAAD VOLWASSENENONDERWIJS  
 EN AFDELING

*W Nimmegeers*

SECRETARIAAT BIJ RADEN EN AFDELINGEN

A Moortgat  
D Wouters

CEL DIVERSIFICATIE

A Deketelaere  
J Desmet - Goethals  
A Van Peteghem

CEL ONDERSTEUNING VAN DE  
NON-DISCRIMINATIEVERKLARING

L Steurbaut

CEL LEERPROBLEMEN

W Hellemans  
R Schoofs

CEL MIGRANTEN

E Palmaers  
G Schamphoeleer  
M Smolenaers  
F Snytsers  
M Van Roy

CEL STATEN-GENERAAL

K Dekeyser  
C Desmet

**BIJLAGE 5.**

**PUBLIKATIES VAN DE VLAAMSE ONDERWIJSRAAD  
IN 1994**

...

**Cahier-reeks**

AFDELING KUNSTSECUNDAIR ONDERWIJS *Inhoudelijke  
verantwoording van de structuuronderdelen derde graad Kunst-  
secundair Onderwijs (Cahier, 6) Brussel, Vlor, 1994*

RAAD SECUNDAIR ONDERWIJS *Advies over het vak Techno-  
logische Opvoeding (Cahier, 7) Brussel, Vlor, 1994*

**Studies**

AFDELING VOOR HET TECHNISCH EN BEROEPSSECUN-  
DAIR ONDERWIJS *Advies over het Beroeps- en Opleidingspro-  
fiel van de Verzorgende (Studie, 1) Brussel, Vlor, 1994*

J -P VERHAEGHE, *Zorgbreedte en zorgverbredingsbehoefte in  
het Vlaamse basisonderwijs (Studie, 2) Brussel, Vlor, 1995*

**Andere publikaties**

FORUM BASISONDERWIJS *Zorgverbreding onze zorg Brus-  
sel, Vlor, 1994*

VLAAMSE ONDERWIJSRAAD *Jaarverslag 1993 Brussel,  
Vlor, 1994*

VLAAMSE ONDERWIJSRAAD *In beraad Tweemaandelijks  
tijdschrift*

**Lespakketten**

CEL MIGRANTEN *Aanvullende handreiking bij Klimop 1  
Brussel, Vlor, 1994*

CEL MIGRANTEN *Differentiatie en remediering Een aanzet  
tot praktische uitwerking vanuit de visie van diagnostiserend  
onderwijs Brussel, Vlor, 1994*

CEL MIGRANTEN *Intercultureel basis- en buitengewoon on-  
derwijs Brussel, Vlor, 1994*

CEL MIGRANTEN *Intercultureel onderwijs De interculturele  
dimensie binnen maatschappelijke vorming Brussel, Vlor,  
1994*

CEL MIGRANTEN *Intercultureel onderwijs De interculturele  
dimensie binnen wiskunde Brussel, Vlor, 1994*

CEL MIGRANTEN *Schoolopbouwwerk in basis- en buitenge-  
woon Onderwijs Brussel, Vlor, 1994*

CEL MIGRANTEN *Schoolopbouwwerk Praktische uitwerking  
van drie thema's Brussel, Vlor, 1994*

CEL MIGRANTEN *Studiebegeleiding Een continue werkwijze  
gedragen door het hele team Brussel, Vlor, 1994*

CEL MIGRANTEN *Zorgverbreding OVB Brussel, Vlor, 1994*

CEL DIVERSIFICATIE *Dossier vrouwelijke technici in technische functies van de nijverheid* Brussel, Gent, Vlor-UG, 1995  
CEL DIVERSIFICATIE *Module algemene vakken* Brussel, Vlor, 1994

CEL DIVERSIFICATIE *Module technologische opvoeding* Brussel, Vlor, 1994

CEL DIVERSIFICATIE *Verslagboek van de externe studiedag van het project Diversificatie, 27 mei 1994 te Antwerpen* Brussel, Vlor, 1994

## BIJLAGE 6.

### SAMENSTELLING VAN DE ALGEMENE RAAD, VAN DE RADEN EN AFDELINGEN OP 31 DECEMBER 1994.

...

De linkerkolom geeft de effectieve leden, de rechter de plaatsvervangende leden

**Commissaris van de Vlaamse Regering bij de Vlaamse Onderwijsraad**

L VAN BUYTEN

#### De algemene raad

**Vertegenwoordigers van de Inrichtende Machten van het onderwijs en de PMS-centra**

P STEENHAUT	A VAN LEEUW
G VAN DE VELDE	J WELLENS
P COTTENIE	R COENEN
E DE WAELE	M MOLLET
C CATTOIR	P DELBAERE
H VANNESTE	A VERCAMER
A DE WOLF	P WILLE
R PATERNOSTER	H SOUBRY
A BOONE	M VAN DEN BRANDE
G SAELENS	L GENOE
D VANCOTHEM	J VERVAECK
	K VAN HERP

**Vertegenwoordigers van het personeel van het onderwijs en de PMS-centra**

F MAERTEN	F PACKEU
G VANSWEEVELT	L BOGHE
H DECKERS	
R MAES	D KOPPEN
L VAN BENEDEN	G BOURDEAUD'HUI
G VAN DONGEN	M VAN UYTFANGHE
R SCHEPERS	G LUYTEN
J VANDENHOUT	Guy DE WITTE

**Vertegenwoordigers van de representatieve ouderverenigingen**

C JAARSMAN	L OOSTERLINCK
C LINTERMANS-SERE	P DE GOY
L ADAM	J VEREECK
H DE SMET	L SOETE

**Vertegenwoordigers van de economische en sociale organisaties**

J-M DEBAENE	Marc LENDERS
A DEMEULEMEESTER	Chris SERROYEN
M KOPS	Pieter KERREMANS
M DE SMEDT	Walter VERBEKE

**Deskundigen**

G MONARD	D VANDENBERGHE
J ADE	M VAN DEN DRIES
C DE GRAEVE	G VERGAUWEN
M DEBROCK	J VAN DAMME
J HEENE	G SCHUYTEN-WINDEY
J VAN HOUTTE	A VERMANDEL
R DEJAEGHERE	M GEIVAERTS

**De raad voor het basisonderwijs****Vertegenwoordigers van de Inrichtende Machten van het onderwijs**

J DEPOORTERE	L CREEMERS
G TERSAGO	C HAERENS
J D'HAUWE	V DE WIT
M MOLLET	E DE WAELE
W VANHAEREN	R LEMMENS
J VERVAECK	B PLETINCK
G VINCK	A PELEMAN
J WELLENS	R BILLIAU

**Vertegenwoordigers van het personeel van het onderwijs**

G BOURDEAUD'HUI	F BELMANS
M DEMAN	A DE CLERCK
D KOPPEN	F CREVITS
G LAUWAERT	T ZWART
R NELISSEN	A BORGERMANS
L VAN BENEDEN	R MAES

**Vertegenwoordigers van het bestuurspersoneel**

E DE COCK	A COOLS
F LOTS	M SCHELLENS
L MAES	K VERTESEN
F VAN HOUT	D SERRE

**Vertegenwoordigers van de representatieve ouderverenigingen**

R DE BACKER	C LINTERMANS-SERE
G DEDECKER	L SOETE

**Vertegenwoordigers van de PMS-centra**

D CATOIRE	R THEYLAERT
E VERCAMMEN	E DESRAMAULTS

**Vertegenwoordigers van de sociaal-culturele milieus**

C CLAEYS  
D NUYTS

**Vertegenwoordiger van de inspectie**

R STAELENS	E MEYSMANS
------------	------------

**Vertegenwoordiger van de administratie**

C DE GRAEVE	H VAN EESBEECK
-------------	----------------

**Externe deskundigen**

E TISTAERT	R VANDENBERGHE
------------	----------------

**Vertegenwoordigers van de afdeling voor het buitengewoon basisonderwijs**

G DENS	E BUYZE
R DEJAEGHERE	A -C DE NIES

**De afdeling voor het buitengewoon basisonderwijs****Vertegenwoordigers van de inrichtende machten van het onderwijs**

B BILLET	G DECRAEMER
M MOLLET	L VAN EYLEN
L NIJS	W VANHAEREN
C VANMASSENHOVE	P VAN MEERBERGEN
G GERNAY	D VAN EFFELTERRE
E VAN DEN BROECK	R TIMMERMANS

**Vertegenwoordigers van het personeel van het onderwijs**

R DE JAEGHERE	A -C DE NIES
T KELCHTERMANS	J VIJGEN
R MAES	R DE VEIRMAN
S WILLEMSE	K VANDERVORST

**Vertegenwoordigers van het bestuurspersoneel**

F KEMPS	F CALLEEUW
F SCHELLES	H DEVOS

**Vertegenwoordigers van de representatieve ouderverenigingen**

J GOYVAERTS	H LAEKEMAN
A HOREMANS	C SPRUYT-JAARSMA

**Vertegenwoordigers van de PMS-centra**

G DENS	E BUYZE
W WEYNS	B WYBAILLIE

**Vertegenwoordigers van de sociaal-culturele milieus**

J LAUWERS	S RASSCHAERT
S VAN LABEKE	

**Vertegenwoordiger van de Inspectie**

R STAELENS	I VERGRACHT
------------	-------------

**Vertegenwoordiger van de Administratie**

C WYNS-WOUTERS	C DEGRAEVE
----------------	------------

**Externe deskundigen**

M VAN WALLEGHEM	A RUIJSSENAARS
-----------------	----------------

**De raad voor het secundair onderwijs****Vertegenwoordigers van de inrichtende machten van het onderwijs**

A BOONE	L MAEGERMAN
C CATTOIR	E DE WAELE
P WEYN	H VANNESTE

R DEVREKER  
M HAMERLINCK  
J SCHOKKAERT  
A UYTTERHOEVEN  
J WELLENS

J VAN DEN BRANDE  
K VAN HERP  
H SOUBRY  
A VAN DUN  
J D'HAUWE

**Vertegenwoordigers van het personeel van het onderwijs**

R DE SMET  
M OP DE BEECK  
L RAYMAEKERS  
M VAN DEN BROECK  
J VANDENHOUT  
P VERHAEGHE

R WILLEMEN  
J -P VANDEN BERGHE  
H SPOORMANS  
S COCQUYT  
G DE WITTE  
P SORGeloos

**Vertegenwoordigers van het bestuurspersoneel**

G CHAERLE  
G HALSBERGHE  
R JANSSENS  
S QUAGHEBEUR

R LAVIGNE  
W GOOSSENS  
L DECOREL  
J VANDENBULCKE

**Vertegenwoordigers van de representatieve ouderverenigingen**

L ADAM  
C SPRUYT-JAARSMA

H DE SMET  
C LINTERMANS

**Vertegenwoordigers van de PMS-centra**

J KLEIN  
J VERBEEK

R VAN DE VELDE  
D VAN DE VOORDE

**Vertegenwoordigers van de sociaal-economische milieus**

A DEMEULEMEESTER  
M DE SMEDT  
N KOPS  
L VAN OVERBERGHE

K STEEL  
W VERBEKE  
A BAETENS  
A VANDEWALLE

**Vertegenwoordiger van de Inspectie**

P MICHIELENS

A BAERT-DE RIPAINSEL

**Vertegenwoordiger van de administratie**

G HOSTENS

G VERGAUWEN

**Externe deskundigen**

F SIMON  
J VAN DAMME

A AELTERMAN

**De afdeling voor het algemeen secundair onderwijs**

**Vertegenwoordigers van de inrichtende machten van het onderwijs**

A BOONE  
F CLAUS  
N COOREVITS  
F VAN CAMP  
A VANDERVEE  
J D'HAUWE

G WERBROUCK  
K VAN HERP  
M VAN KERREBROECK  
A DE GIETER  
C HOLEMANS  
P VERMAELEN

**Vertegenwoordigers van het personeel van het onderwijs**

R DE SMET  
P MILANTS

R WILLEMEN  
G DUYCK

M VAN DEN BROECK  
W DEVAERE

J SEGERS  
J VAN DER HOEVEN

**Vertegenwoordigers van het bestuurspersoneel**

H VANDORMAEL  
Y DEWULF-REMES

R JACOBS  
L WALSCHOT

**Vertegenwoordigers van de representatieve ouderverenigingen**

H. DE SMET  
C LINTERMANS

L OOSTERLINCK

**Vertegenwoordigers van de PMS-centra**

A COMPERNOL  
E DECLERCQ

T DE BLEECKERE  
M HOFFMANN

**Vertegenwoordigers van de Sociaal-economische milieus**

M DE SMEDT  
T MERTENS  
D NUYTS  
Y STEVENS

A BAETENS  
J VAN LIER  
A VANDEWALLE

**Vertegenwoordiger van de Inspectie**

A BAERT-DE RIPAINSEL

F VAN ESCH

**Administratie**

G HOSTENS

C VAN BRABANT

**Externe Deskundigen**

J VAN DAMME

**De afdeling voor het kunstsecundair onderwijs**

**Vertegenwoordigers van de inrichtende machten van het onderwijs**

G COOMAN  
E DE RIDDER  
K DE WOLF  
D KASPENDAKIS  
L MAEGERMAN  
J VERGOTE

T WILLEMS  
M -L ROEBBEN-GOETHALS  
S VAN HOEGAERDEN  
A UYTTERHOEVEN  
H WILLEMS

**Vertegenwoordigers van het personeel van het onderwijs**

C BOGAERTS  
P DE ROECK  
J PUTTENEERS  
P SORGeloos

L VANDAEL  
W MISSOTTEN  
A BRUYNDONCKX  
H UTEN

**Vertegenwoordigers van het bestuurspersoneel**

M VAN DEN BRANDE  
P VERMEULEN

A M BERKVEN  
M KETELS

**Vertegenwoordigers van de representatieve ouderverenigingen**

F GODEFROIT  
C LINTERMANS

A HUYS  
C SPRUYT-JAARSMA

**Vertegenwoordigers van de socio-culturele milieus**

A BLONDEEL J VAN DEN BORRE  
J DE MOL  
R SELDERSLACHTS  
S VAN LABEKE M DE LANGHE  
G VAN DEN EYNDE

**Vertegenwoordiger van de inspectie**

J ESSER A TERSAGO

**Vertegenwoordiger van de administratie**

J CALUWAERTS R MEERT

**Externe Deskundigen**

C DE KEYSER G PERSOONS

**De afdeling voor het technisch en beroepssecundair onderwijs****Vertegenwoordigers van de inrichtende machten van het onderwijs**

A BOONE A UYTTERHOEVEN  
R VAN BEGIN B VAN SOOM  
J VAN DEN BRANDE F SACCASIJN  
D VAN HOYWEGHEN L DE REU  
H VANNESTE P WEYN  
F VERSCHAEREN J BOECKX

**Vertegenwoordigers van het personeel van het onderwijs**

A DEVOS G DE BORGER  
P SMEDTS A CORNAND  
J-P VANDEN BERGHE M OP DE BEECK  
P VERHAEGHE E SERVERIUS

**Vertegenwoordigers van het bestuurspersoneel**

J ROELAND L SELLESLAGH  
M TUYPENS J WINNELLINCKX

**Vertegenwoordigers van de representatieve ouderverenigingen**

A HUYS J VEREECK  
C SPRUYT-JAARSMA P DE GOY

**Vertegenwoordigers van de PMS-centra**

C DEMAN J DEVRIESE  
H LEFEVER F VERHERSTRAETEN

**Vertegenwoordigers van de sociaal-economische milieus**

G BATTEAUW J-C HOLLEBEKE  
J-M DEBAENE M LENDERS  
J DE CUYPER A DEMEULEMEESTER  
M DE SMEDT M DEWITTE  
C LANNOO G DE GOIGNIES  
C SERROYEN D PARDON  
N KOPS R MEEUWISSEN  
L PROESMANS J VAN HOLSBEKE  
D PLAUM M VAN PRAET  
L JACOBS R VAN TRIEST

**Vertegenwoordiger van de inspectie**

N VANCOILLIE K STANDAERT

**Vertegenwoordiger van de administratie**

N SPELEERS C DOCKX

**Externe Deskundigen**

M DOUTERLUNGE J DENYS  
E HENDERICKX P VAN DER HALLEN

**De afdeling voor het buitengewoon secundair onderwijs****Vertegenwoordigers van de inrichtende machten van het onderwijs**

K GEYSKENS P VAN MEERBERGEN  
J CREEMERS M-R DE BAERE  
N HUYGELIER H SOUBRY  
M MATHOT G DECRAEMER  
P THEWISSEN P COUWENBERGH  
W VERDYCK L NYS

**Vertegenwoordigers van het personeel van het onderwijs**

J EVRARD E DERWAELE  
E HOZEE D VANDAMME  
E VERMEULEN M WATHION  
F LYBEER M OP DE BEECK

**Vertegenwoordigers van het bestuurspersoneel**

G STRUYE L VAN CAENEGEM  
M-C VAN SANDE E COPPIETERS

**Vertegenwoordigers van de representatieve ouderverenigingen**

X HASELDONCKX L SIMOENS  
A HOREMANS C SPRUYT-JAARSMA

**Vertegenwoordigers van de oud-leerlingen**

H EECKMAN G DEBO  
T LARIDON H STEVENS

**Vertegenwoordigers van de PMS-centra**

E BUYZE G DENS  
G VAN COILLIE W VANDOMMELE

**Vertegenwoordigers van de sociaal-economische milieus**

A DEMEULEMEESTER A VANDEWALLE  
M DE SMEDT A BAETENS

**Vertegenwoordiger van de inspectie**

N VANCOILLIE H VAN DINGENEN

**Vertegenwoordiger van de administratie**

C WIJNS-WOUTERS C DE GRAEVE

**Externe deskundigen**

M VAN WALLEGHEM A RUIJSSENAARS

**De raad voor het hoger onderwijs****Vertegenwoordigers van de inrichtende machten van het onderwijs**

R DILLEMANS	F GOTZEN
J VAN HOUTTE	J WILLEMS
M GEIVAERTS	F ADAMS
H VANNESTE	E VANGEEL
P COTTENIE	G AELTERMAN
J HUMBLET	E DE RIDDER
G VAN HOREBEEK	D GODECHARLE
P LERNO	J HANNES
L GENOE	G DE BAERE

**Vertegenwoordigers van het personeel van het onderwijs**

D AMEEL	F WYCHUYSE
J VLAMINCK	T JANSSENS
G VAN DONGEN	K VAN DEN STEEN
P SORGeloos	S MARTENS
E EECKHOUT	F VAN DER MIJNSBRUGGE
F WINTER	E MOERLOOSE

**Vertegenwoordigers van de studenten**

P RAUS	
W DE SLOOVERE	
I BEERSMANS	L BALCER
S BIEBAUT	S SCRAEYEN
E CHRISTIAENS	B VAN BOMMEL
J FIERS	

**Vertegenwoordigers van de sociaal-economische milieus**

L VAN DE VELDE	L VAN OVERBERGE
A DEMEULEMEESTER	J ALBRECHTS
N KOPS	P KERREMANS
E VERMEYLEN	M DE SMEDT

**Vertegenwoordigers van de administratie**

K PEETERS	J PULINX
N VERCRUYSSSE	T KEULEERS

**De afdeling voor het universitair onderwijs****Vertegenwoordigers van de inrichtende machten van het onderwijs**

H MARTENS	W GOETSTOUWERS
F GOTZEN	J JANSSENS
R DILLEMANS	R MASSCHELEIN
J VAN HOUTTE	K VAN GOETHEM
K DE CLERCK	F SIMON
M GEIVAERTS	E DELEEUW

**Vertegenwoordigers van het personeel van het onderwijs**

F WINTER	E MOERLOOSE
K HEREMANS	O VANACHTER
C HERREMAN	M PEETERS
T YDENS	D AMEEL

**Vertegenwoordigers van de studenten**P RAUS  
J FIERS**Vertegenwoordigers van de sociaal-economische milieus**

B BEELS	M KOOYMAN
H COSSEY	A DEMEULEMEESTER
L NYS	P KERREMANS
R THIJS	E VERMEYLEN

**Vertegenwoordigers van de administratie**

N VERCRUYSSSE T KEULEERS

**De afdeling voor het hoger onderwijs van het lange type****Vertegenwoordigers van de inrichtende machten van het onderwijs**

G AELTERMAN	J HUYS
E VANGEEL	H VANNESTE
I DE METS	J VAN PRAET
P LERNO	P SCHOLLAERT
L GENOE	W STEENHOUDT
G VAN HOREBEEK	R SINJAN

**Vertegenwoordigers van het personeel van het onderwijs**

L ALLONSIUS	J VAN HEES
K VAN DEN STEEN	W DOLPHEN
F VANKEERBERGHEN	G GEUKENS
P SORGeloos	G VAN DONGEN

**Vertegenwoordigers van het bestuurspersoneel**

P COTTENIE	J SOENEN
R BOLLEN	P MARTENS

**Vertegenwoordigers van de studenten**

W DE SLOOVERE	
I BEERSMANS	L BALCER

**Vertegenwoordigers van de sociaal-economische milieus**

L VAN OVERBERGE	M LENDERS
R VERLEYE	C SERROYEN
G VAN HECKE	P KERREMANS
G ROYMANS	E VERMEYLEN

**Vertegenwoordigers van de administratie**

W LEYBAERT	A VERHAEGEN
------------	-------------

**De afdeling voor het hoger onderwijs van het korte type****Vertegenwoordigers van de inrichtende machten van het onderwijs**

J WELLENS	M BRAL
V VERTONGEN	L TORREMANS
H VANNESTE	K DEROY
G DEBAERE	J HANNES
J BOVEN	D COENJAERTS
H WILLEMS	L VAN DE VELDE



**Vertegenwoordigers van het personeel van het onderwijs**

R VERMEESCH  
L ROBYNS  
F VAN INGELGOM  
F BERTRAND

F RONVAL  
J VERSCHUEREN  
M CL LIPS  
G VAN DONGEN

**Vertegenwoordigers van het bestuurspersoneel**

F VANDERHEEREN  
P EVERAERT

P VAN DEN BOSSCHE  
R MAERTENS

**Vertegenwoordigers van de studenten**

S BIEBAUT  
E CHRISTIAENS

S SCRAEYEN  
B VAN BOMMEL

**Vertegenwoordigers van de sociaal-economische milieus**

L VAN DE VELDE  
R OOSTERLINCK  
L PENNE  
M VAEL

L VAN OVERBERGE  
H VAN DE MOSSELAER  
P KERREMANS  
M DE SMEDT

**Vertegenwoordigers van de administratie**

J P ADAMS

K VAN DER PLANKEN

**Vertegenwoordigers van de inspectie**

F SMETS

G ROMBOUTS

**De raad voor het volwassenenonderwijs**

**Vertegenwoordigers van de inrichtende machten van het onderwijs**

G FRANS  
H VANNESTE  
B DE NAEGEL  
J VANDENBULCKE  
J WELLENS  
P WILLE

A VERHULST  
J TUYTSCHAEVER  
F GELDOLF  
A BIESEMANS  
L DE BRUCKER  
B VAN THIELEN

**Vertegenwoordigers van het personeel van het onderwijs**

H BUYS  
C JACOBS  
J M MARCHAND  
G VAN DONGEN

P VAN ROSSEM  
C BEKAERT  
M DIETENS  
M OP DE BEECK

**Vertegenwoordigers van het bestuurspersoneel**

P MAT  
A VERBEKEN

G DE BORGER  
H GOETHALS

**Vertegenwoordigers van de gebruikers**

F D'HAVE  
P MESSENS

H MOESKOPS

**Vertegenwoordigers van de PMS-centra**

R DE POURQUE  
B VERHOEVEN

L VOLDERS  
J MERTENS

**Vertegenwoordigers van de sociaal-economische milieus**

C SERROYEN  
N KOPS  
J VAN GEERTSOM  
M DE SMEDT

A DEMEULEMEESTER  
P KERREMANS  
J-M DE BAENE  
W VERBEKE

**Vertegenwoordigers van de inspectie**

R LAUMEN

J VAN HAESENDONCK

**Vertegenwoordiger van de administratie**

J ADE

H BUERMANS

**Externe deskundigen**

H HINNEKINT  
W LEIRMAN

A THIENPONT  
G VANDEMEULENBROECKE

**Externe instanties**

M-J VAN DER AA  
L MARTEL  
J MARTENS  
F ROEGIEST  
L VERSCHUEREN

F VANHOOF  
J TUERLINCKX  
R OOSTERLINCKX  
C VERHAEST  
DE VOS

**De afdeling voor het onderwijs voor sociale promotie**

**Vertegenwoordigers van de inrichtende machten van het onderwijs**

L DE BRUCKER  
H VANNESTE  
F GELDOLF  
R MAURAU  
A BIESEMANS  
E ROBBRECHT  
J SNAUWAERT  
P WILLE

G FRANS  
J TUYTSCHAEVER  
B DE NAEGEL  
P DEPELSMAEKER  
J VANDENBULCKE  
J BILLENS  
M TULFER  
B VAN THIELEN

**Vertegenwoordigers van het personeel van het onderwijs**

C BUSEYNE  
A MINTEN  
G SOUBRY  
R VANDERCROY  
G VAN DONGEN  
E VAN ROMPU

D DUCHAMPS  
P VAN ROSSEM  
L ROEYERS  
L MALFAIT  
M DEMARRE  
E LIEVENS

**Vertegenwoordigers van het bestuurspersoneel**

J DE CUYPER  
C JANSSENS  
W VANDERHERTEN  
A VERBEKEN

A DE GREM  
J DEDROOG  
M-P BLOMME  
G DERYCKERE

**Vertegenwoordigers van de gebruikers**

W DE MESMAEKER  
A MUSCH  
F TACK  
J VAN DEN EEDE

G FRANCK  
J RASSCHAERT  
J HOSTE  
P DECLERCK

**Vertegenwoordigers van de PMS-centra**

M BAETE  
M JEURIS

F HOLSTERS  
P BAEYENS

**Vertegenwoordigers van de sociaal-economische milieus**

A DEMEULEMEESTER  
M DE SMEDT  
L NELEN  
N KOPS

C SERROYEN  
C LANNOO  
J-M BEBAENE  
P KERREMANS

**Externe experts**

E HENDERICKX  
L STRUYVEN

P VAN DER HALLEN  
J DENYS

**Vertegenwoordigers van de inspectie**

R LAUMEN

J VAN HAESENDONCK

**Vertegenwoordigers van de administratie**

H BUERMANS

F VAN HOOF

**BIJLAGE 7.**

**LIJST VAN ALLE UITGEBRACHTE ADVIEZEN  
IN DE PERIODE VAN 1 JANUARI 1994  
TOT 31 DECEMBER 1994**

...

**Algemene raad**

Netoverstijgende detacheringen  
22 februari 1994  
AR/JJO/ADV/001

Advies schoolopbouwwerk  
15 maart 1994  
AR/PCA/ADV/002

Advies inzake de sociale doelmatigheid van studietoelagen  
15 maart 1994  
AR/RDB/ADV/003

Netoverstijgende detachering ten gunste van O De Wandel  
15 maart 1994  
AR/JJO/ADV/004

Advies over het ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering  
betreffende het geïntegreerd onderwijs  
28 juni 1994  
AR/JVW/ADV/005

Advies over het voorontwerp van decreet betreffende het onder-  
wijs, VI  
5 juli 1994  
AR/RHE/ADV/006

Netoverstijgende detacheringen schooljaar 1994-1995  
5 juli 1994  
AR/JJO/ADV/007

Advies over de programmatie van een afdeling 'Jeugd- en ge-  
handicaptenzorg' in het onderwijs voor sociale promotie -  
HSTL, schooljaar 1994-1995  
30 augustus 1994  
AR/RHE/ADV/008

Netoverstijgende detacheringen 1994-1995  
30 augustus 1994  
AR/JJO/ADV/009

Advies betreffende de prioritaire thema's voor het onderwijs-  
kundig praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek  
20 september 1994  
AR/PDL/ADV/010

Advies over het voorontwerp van decreet betreffende het onder-  
wijs, VI Bijkomende amendementen  
20 september 1994  
AR/RDB/ADV/011

Advies betreffende netoverstijgende detacheringen  
20 september 1994  
AR/JJO/ADV/012

Netoverstijgende detacheringen  
18 oktober 1994  
AR/JJO/ADV/013

Advies over een gedragscode voor de inspectie  
18 oktober 1994  
AR/RHE/ADV/014

Advies betreffende het beleidsvoorstel lerarenopleiding  
22 november 1994  
AR/PDL/ADV/015

Netoverstijgende detachering ten gunste van de Staten-Generaal technisch secundair onderwijs  
22 november 1994  
AR/JJO/ADV/016

#### **Raad voor het basisonderwijs**

Aanvullende omkadering in het kleuter- en lager onderwijs  
23 februari 1994  
RBO/JVW/ADV/001

Advies eindtermen kleuter- en lager onderwijs  
10 mei 1994  
RBO/PDL-JVW/ADV/002

#### **Raad voor het secundair onderwijs**

Advies i v m het project Diversificatie van de studiekeuze van meisjes in het technisch en beroepssecundair onderwijs  
19 april 1994  
RSO/GES/ADV/001

Advies betreffende rationalisatie, programmatie en vestigingsplaatsen in het voltijds en deeltijds secundair onderwijs - schooljaar 1994-1995  
17 mei 1994  
RSO/RVE/ADV/002

Advies betreffende rationalisatie, programmatie en vestigingsplaatsen in het voltijds en deeltijds secundair onderwijs - schooljaar 1994-1995  
21 juni 1994  
RSO/RVE/ADV/003

Advies i v m het vak technologische opvoeding  
20 september 1994  
RSO/ADV/004

Advies betreffende rationalisatie, programmatie en vestigingsplaatsen in het voltijds en deeltijds secundair onderwijs - schooljaar 1994-1995  
20 september 1994  
RSO/ADV/005

Advies betreffende het overhevelen van structuuronderdelen  
22 november 1994  
RSO/JVH/ADV/006

Aanvullend advies m b t de lijst van geuniformiseerde benamingen van de derde leerjaren van de derde graad TSO-BSO  
20 december 1994  
RSO/JVH/ADV/007

#### **Afdeling voor het algemeen secundair onderwijs**

Advies over de plaats van de informatica in het ASO  
21 oktober 1994  
RSO/ASO/JVH/ADV/001

#### **Afdeling voor het technisch en beroepssecundair onderwijs**

Advies betreffende de aanvraag van nieuwe structuuronderdelen  
28 januari 1994  
TSO-BSO/GES/ADV/001

Advies betreffende de aanvraag van een nieuw structuuronderdeel milieukunde-wetenschappen derde graad TSO  
7 juni 1994  
TSO-BSO/GES/ADV/002

Advies over het beroeps- en opleidingsprofiel van de verzorgende  
26 augustus 1994  
RSO/TSO-BSO/ADV/003

Advies m b t de lijst van geuniformiseerde benamingen van de derde leerjaren van de derde graad TSO-BSO  
14 oktober 1994  
TSO-BSO/ADV/004

Aanvullend advies i v m enkele derde leerjaren van de derde graad TSO en BSO  
23 november 1994  
TSO-BSO/ADV/005

Advies i v m het studieprofiel van biotechniek TSO, tweede en derde graad  
23 november 1994  
TSO-BSO/ADV/006

Advies over de indeling van studierichtingen TSO-BSO van de tweede en derde graad in domeinen  
16 december 1994  
RSO/TSO-BSO/ADV/007

#### **Afdeling voor het kunstsecundair onderwijs**

Advies betreffende de inhoudelijke verantwoording van de structuuronderdelen derde graad kunstsecundair onderwijs  
22 juni 1994  
RSO/KSO/RVE/ADV/001

Advies betreffende m b t de lijst van geuniformiseerde benamingen van de derde leerjaren van de derde graad KSO  
19 oktober 1994  
RSO/KSO/JVH/ADV/002

#### **Raad voor het hoger onderwijs**

Advies betreffende de erkenning van de professionele en/of wetenschappelijke bekendheid, overeenkomstig art 10 § 4 van de wet van 7 juli 1970  
22 maart 1994  
RHO/JDE/ADV/001

Advies betreffende de erkenning van de professionele en/of wetenschappelijke bekendheid, overeenkomstig art 10 § 4 van de wet van 7 juli 1970  
27 september 1994  
RHO/JDE/ADV/002

Advies betreffende de erkenning van de professionele en/of wetenschappelijke bekendheid, overeenkomstig art 10 § 4 van de wet van 7 juli 1970  
27 september 1994  
RHO/JDE/ADV/003

#### **Afdeling voor het hoger onderwijs van het korte type**

Advies over de aanvragen tot programmaties van de afdelingen in het hoger onderwijs van het korte type met volledig leerplan - academiejaar 1994-1995  
16 maart 1994  
HOKT/JDE/ADV/001

Advies over de herstructurering van de opleidingen in het technisch hoger onderwijs van het korte type  
16 maart 1994  
HOKT/JDE/ADV/002

Advies over de classificatie en structurering van nieuwe afdelingen in het hoger onderwijs voor sociale promotie  
6 juli 1994  
HOKT/JDE/ADV/003

**Raad voor het volwassenenonderwijs**

Advies over de opvatting van een modulair stelsel aangepast aan de reële noden van het onderwijs  
28 maart 1994  
RVOL/WNI/ADV/001

**Afdeling onderwijs voor sociale promotie**

Advies over de classificatie van de opleidingen van het secundair onderwijs voor sociale promotie  
9 maart 1994  
OSP/WNI/ADV/001

Advies betreffende de programmaties in het onderwijs voor sociale promotie voor het schooljaar 1994-1995  
4 mei 1994  
OSP/WNI/ADV/002

Advies betreffende de programmatie van een afdeling 'jeugd- en gehandicaptenzorg HSTL' in het onderwijs voor sociale promotie voor het schooljaar 1994-1995  
6 juli 1994  
OSP/WNI/ADV/003

# Inhoudstafel

INLEIDING .....	3
OPDRACHTEN VAN DE ONDERWIJSRAAD. DE INTERNE WERKING .....	5
1 Opdrachten en bevoegdheden .....	7
1.1 De Vlor, een adviesorgaan .....	7
1.2 De Vlor, een studiedienst .....	7
1.3 De Vlor, een forum voor overleg tussen de onderwijspartners .....	8
1.4 De Vlor, begeleider van onderwijsvernieuwingen .....	8
2 De structuren en de samenstelling .....	9
3 Een nieuwe voorzitter .....	11
4 Internationale contacten .....	12
5 Het permanent secretariaat .....	13
5.1 Een nieuw personeelsstatuut .....	13
5.2 De personeelsformatie .....	14
5.3 De openbaarheid van bestuur .....	14
5.3.1 Verslag van de informatieambtenaar .....	14
5.3.2 Verslag van de ombudsdienst .....	15
KRACHTLIJNEN VAN HET ONDERWIJSBELEID VISIES VAN DE ONDERWIJSRAAD .....	17
1 Een debat over de maatschappelijke functies van onderwijs .....	19
1.1 Visie op onderwijs .....	19
1.2 De eigenheid van de onderwijsvormen in het secundair onderwijs .....	19
1.2.1 De eigenheid van het algemeen secundair onderwijs .....	20
1.2.2 De eigenheid van het technisch secundair onderwijs .....	20
1.2.3 De eigenheid van het kunstsecundair onderwijs .....	21
1.2.4 De eigenheid van het buitengewoon secundair onderwijs .....	21
1.3 Opdrachten van onderwijs t.a.v. andere vormings- en opleidingsinitiatieven .....	21
1.3.1 Het volwassenenonderwijs .....	21
1.3.2 De rol van de permanente werkgroepen onderwijs-arbeidsmarkt in het technisch en beroepssecundair onderwijs en in de volwasseneneducatie .....	22

2	Algemene trends in de beleidsvoering. . . . .	25
2.1	De totstandkoming van een eigen onderwijsregelgeving . . . . .	25
2.2	Het begrip vrijheid van onderwijs . . . . .	26
2.3	Een efficiënte aanwending van de overheidsmiddelen . . . . .	26
2.4	Een focus op de school.. . . .	27
2.4.1	De lokale autonomie . . . . .	27
2.4.2	Participatie en medezeggenschap . . . . .	28
2.5	De wetenschappelijke onderbouwing van het onderwijsbeleid . . . . .	28
2.6	De internationalisering van het onderwijssysteem . . . . .	29
2.6.1	De Europese actieprogramma's . . . . .	29
2.6.2	De erkenning van diploma's in het hoger onderwijs. . . . .	30
3	Onderwijskundige prioriteiten . . . . .	31
3.1	De toegang tot het onderwijs. . . . .	31
3.1.1	Het non-discriminatiebeleid. . . . .	31
3.1.1.1	De opdrachten van de beoordelings- en bemiddelingscommissie . . . . .	31
3.1.1.2	Werking van de beoordelings- en bemiddelingscommissie . . . . .	31
3.1.1.3	Lessen . . . . .	32
3.1.1.4	Bijsturingen aan de uitvoering van de non-discriminatieverklaring . . . . .	32
3.1.2	Gelijke toegang voor jongens en meisjes. . . . .	33
3.1.3	De toegang tot het hoger onderwijs . . . . .	34
3.2	De zorgbreedte van het onderwijssysteem . . . . .	35
3.2.1	Het forum basisonderwijs . . . . .	35
3.2.2	Zittenblijven in het basis- en secundair onderwijs. . . . .	36
3.2.3	Project dyslexie en leerproblemen . . . . .	37
3.2.4	Leerbedreigden in het secundair onderwijs . . . . .	38
3.2.5	Jongeren met een handicap in het gewoon onderwijs . . . . .	38
3.2.6	Migranten in het volwassenenonderwijs . . . . .	39
3.3	Voorrangbeleid . . . . .	39
3.3.1	Onderwijsvoorrangbeleid voor migranten . . . . .	39
3.3.1.1	Evaluatie van het onderwijsvoorrangbeleid voor migranten . . . . .	40
3.3.1.2	Intercultureel onderwijs . . . . .	41
3.3.1.3	Het onthaalbeleid voor anderstalige nieuwkomers . . . . .	41
3.3.1.4	Onderwijs in eigen taal en cultuur (OETC) . . . . .	42
3.3.1.5	Schoolopbouwwerk . . . . .	42
3.3.1.6	Initiatieven bij de begeleiding van onderwijsvoorrang . . . . .	43
3.3.2	Voorrangbeleid inzake de studiekeuze van meisjes in het technisch onderwijs . . . . .	44
3.4	Slagen en mislukken in het hoger onderwijs . . . . .	46
3.5	Afstemming van onderwijs op de arbeidsmarkt. . . . .	46
3.5.1	De opvolging van de Staten-Generaal voor het technisch secundair onderwijs . . . . .	46
3.5.2	De ontwikkeling van beroepsprofielen voor het volwassenenonderwijs, het technisch en beroepssecundair onderwijs en het hoger onderwijs . . . . .	47
3.5.2.1	Algemene doelstellingen. . . . .	47
3.5.2.2	Enkele belangrijke profielen . . . . .	48
3.5.3	De betekenis van zevende specialisatiejaren. . . . .	49
3.6	Leerinhouden en leerplannen. . . . .	49
3.6.1	Nieuwe leerinhouden die voortvloeien uit de eindtermen voor het basisonderwijs . . . . .	49
3.6.2	Technologische opvoeding in de eerste graad van het secundair onderwijs. . . . .	50
3.6.2.1	Een visie op het vak technologische opvoeding . . . . .	50
3.6.2.2	Lesmaterialen voor technologische opvoeding . . . . .	50
3.6.3	Informatica in het algemeen secundair onderwijs . . . . .	51

3.7	De uitbouw van nieuwe stelsel van kwaliteitszorg...	51
3.7.1	De eindtermen voor het basisonderwijs	51
3.7.2	De inspectie van de Vlaamse Gemeenschap	53
3.7.3	Kwaliteitsbewaking in het hoger onderwijs	53
3.8	Herwaardering en professionalisering van het lerarenambt	54
3.8.1	De lerarenopleiding	54
3.8.2	Nascholing	54
3.8.3	Adviezen over netoverstijgende detacheringen	56
4	Onderwijsstructuren en herstructureringen	57
4.1	Naar een nieuw decreet op het basisonderwijs	57
4.2	De eenheidsstructuur in het secundair onderwijs	57
4.2.1	Geuniformiseerde benamingen	57
4.2.2	Het deeltijds beroepssecundair onderwijs	58
4.2.3	Herwaardering van het technisch secundair onderwijs	58
4.3	Het hoger onderwijs	59
4.3.1	Het hoger onderwijs verstrekt door de hogescholen	59
4.3.2	Het academisch onderwijs de opleiding tot huisarts	60
4.3.3	Het open hoger onderwijs	60
4.3.4	De samenwerkingsvormen van hogescholen en universiteiten met andere rechtspersonen	60
4.3.5	Voortgezette opleidingen in het hoger onderwijs	61
4.4	Het volwassenenonderwijs	61
4.4.1	De globale structuur van het volwassenenonderwijs	61
4.4.2	Het modulair stelsel in het onderwijs voor sociale promotie	62
4.4.3	De herindeling van het studie-aanbod in het onderwijs voor sociale promotie	62
4.5	Het deeltijds kunstonderwijs	63
4.6	De hertekening van de opdrachten van de PMS-centra	63
5	Planificatie van het onderwijsaanbod	65
5.1	De globale planificatie	65
5.1.1	Planificatie in het secundair onderwijs	65
5.1.2	Onderwijs verstrekt door de hogescholen	66
5.2	Programmatie van nieuwe afdelingen, vestigingsplaatsen en structuuronderdelen	66
5.2.1	Het secundair onderwijs	66
5.2.2	Het onderwijs voor sociale promotie	67
5.2.3	Het hoger onderwijs van het korte type	67
6	Sociale voorzieningen en financiële tegemoetkomingen in het secundair en het hoger onderwijs	69
6.1	Studiefinanciering en sociale toelagen in het secundair en het hoger onderwijs	69
6.2	Sociale voorzieningen in het hoger onderwijs	70
6.3	Leerlingenvervoer	70
6.4	Inschrijvingsgelden in het onderwijs voor sociale promotie	70

BIJLAGEN .....	71
Bijlage 1 Het oprichtingsdecreet van de Vlor .....	73
Bijlage 2 Overzicht van de regelgeving in verband met de Vlor .....	76
Bijlage 3 Structuren binnen de Vlaamse Onderwijsraad .....	79
Bijlage 4 De personeelsformatie van de Vlaamse Onderwijsraad op 31 december 1994 ..	80
Bijlage 5 Publikaties van de Vlaamse Onderwijsraad in 1994 .....	81
Bijlage 6 Samenstelling van de algemene raad, van de raden en afdelingen op 31 december 1994 .....	82
Bijlage 7 Lijst van alle uitgebrachte adviezen in de periode van 1 januari 1994 tot 31 december 1994 .....	88